

T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**DİJİTAL ÇAĞDA KUŞAKLARARASI
FARKLILIKLAR VE Z KUŞAĞI:
DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL
GÖÇMENLERİN TEKNOLOJİ KULLANIM
ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Selda IŞIK

Halka İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı

İZMİR

2019

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**DİJİTAL ÇAĞDA KUŞAKLARARASI
FARKLILIKLAR VE Z KUŞAĞI:
DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL
GÖÇMENLERİN TEKNOLOJİ KULLANIM
ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Selda IŞIK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşen TEMEL EĞİNLİ

**Halka İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı
Kişilerarası İletişim Yüksek Lisans Programı**

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne Sunduğum *“Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma”* adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Selda İŞİK

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Selda IŞIK

Numarası : 92150001574

Anabilim Dalı : Halkla İlişkiler ve Tanıtım

Tez Başlığı (Türkçe) : DİJİTAL ÇAĞDA KUŞAKLARARASI FARKLILIKLAR VE Z KUŞAĞI
(DİJİTAL YERLİLERİN VE DİJİTAL GÖÇMENLERİN ÖZELLİKLERİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA)

Tez Başlığı (İngilizce) : GENERATIONAL DIFFERENCES IN THE DIGITAL AGE AND GENERATION Z
(A SURVEY ON THE CHARACTERISTICS OF DIGITAL NATIVES AND DIGITAL
IMMIGRANTS)

Tez Savunma Tarihi : 22.11.2019 *Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı;*

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık: *(Dijital Yerlilerin ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji
Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma)*

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Doç.Dr.Ayşen TEMEL EĞİNLİ

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza : *[Signature]*

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç.Dr.Mikail BATU

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza : *[Signature]*

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç.Dr.Akan YANIK

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza : *[Signature]*

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle

Oy çokluğuyla

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Tezli yüksek lisans programlarında düzeltme alan öğrencinin 3 (üç) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Bulduğumuz dijital çağda, teknolojinin insan hayatına girmesiyle birlikte kuşaklararasıdaki farklılıklar da artmaya başlamıştır. Teknolojinin içine doğmuş olan mevcut son kuşak Z kuşağının çocukları ve gençleri teknolojiye hayatlarının her alanında yer vermektedir. Eğitim ortamlarında da diğer kuşakların üyelerinden daha dijital yaşayan Z kuşağı ile öğretmenleri arasında teknolojik olarak farklılıklar olduğu varsayılmaktadır. Bu durumda, X kuşağının üyesi bir eğitimci olarak, günümüzün mevcut öğrenenlerini ve onların öğretmenlerini, teknolojik olmaları boyutunda daha yakından tanıma ihtiyacı hissederek bu tez çalışmasının yapılması kararlaştırılmıştır. “Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma” başlıklı bu çalışmada son dijital yerliler olarak lise öğrencilerinin ve dijital göçmen olarak onların öğretmenlerinin teknoloji kullanım özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla eğitim alanında mikro boyutta bir çalışma yürütülmüş ve nicel araştırma yöntemi ile bir grup devlet lisesi öğrencisi ve öğretmenine “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulanmıştır. “Öğretmenler, teknolojik açıdan öğrencilerinden ne kadar uzaklar” merakı ile yapılan çalışmanın sonunda, katılımcı öğretmenlerin, teknoloji kullanım özellikleri boyutunda katılımcı öğrencilerinden farklı olmadığı sonucuna ulaşılması, çalışmanın yürütücüsü olarak şahsım için şaşırtıcı olmuştur.

İzmir, Kasım 2019

Selda IŞIK

ÖZET

DİJİTAL ÇAĞDA KUŞAKLARARASI FARKLILIKLAR VE Z KUŞAĞI:

DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL GÖÇMENLERİN TEKNOLOJİ KULLANIM
ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Selda Işık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşen Temel EĞİNLİ

HALKA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
2019

Dijital çağın önemli keşiflerinden olan internetin hayatımıza girmesinden sonra toplumlar yeniden biçimlenmeye başlamıştır. Aynı zaman aralıklarında doğup, benzer ekonomik ve sosyal oluşumlardan etkilenen, benzer davranış biçimleri gösteren kişiler grubu olan kuşakların sahip olduğu kendilerine has değerler, algı, tutum ve davranışları, farklı bakış açıları, güçlü ve zayıf yönlerine bir de dijital eşitsizlikler eklenmiştir. Dijital dünya, nesiller arasında “dijital yerli” ve “dijital göçmen” kavramlarının doğmasına sebep olmuştur. Günümüzün son kuşağı olan Z kuşağı bireyleri ise son dijital yerlilerdir ve teknoloji bağımlısı olarak hayatlarını sürdürmektedirler.

Bu çalışmada öncelikle bilgi toplumu ve dijital çağ kavramları açıklanmış, dijital yerli ve dijital göçmen kavramlarının tanımlanmış ve ardından kuşak sınıflandırmaları, kuşaklararası farklılıklar ve Z kuşağı incelemesi yapılmıştır. Son dijital yerliler olarak lise öğrencilerinin ve dijital göçmen olarak onların öğretmenlerinin teknoloji tercihlerini ve teknolojik özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla eğitim alanında bir çalışma yürütülmüş ve nicel araştırma yöntemi ile bir grup devlet lisesi öğrencisi ve öğretmenine “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulanarak bu iki grubun teknoloji kullanım özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Mikro alanda elde edilen bulgular sonucu teknoloji kullanımında, dijital yerlileri dijital göçmenlerden farklı kılan nitelikte keskin teknolojik eşitsizlikler bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Toplumu, Dijital Çağ, Dijital Göçmen, Dijital Yerli, Kuşaklar, Kuşaklararası Farklılıklar

ABSTRACT

GENERATIONAL DIFFERENCES IN THE DIGITAL AGE AND GENERATION Z: A SURVEY ON TECHNOLOGY USAGE FEATURES OF DIGITAL NATIVES AND DIGITAL IMMIGRANTS

Selda IŞIK

Supervisor: Associate Professor Ayşen Temel EŐİNLİ

PUBLIC RELATIONS AND PUBLICITY DEPARTMENT

2019

Communities reformed after internet-the most important invention of the Digital Age, has taken part in our lives. The communities born in the similar time interval, affected by similar economic and social formations and behave in similar manner constitute the generations. In the Digital Age a new characteristic- “digital inequalities” have been added to generations’ other characteristics as idiosyncratic values, perceptions, attitudes and behaviours, strengths and weaknesses. The digital world has given birth to the concepts of “digital native” and “digital immigrant” among the generations. The last digital natives are the individuals of today's last generation Gen Z and continue to live as technology addicts.

In this study, firstly information society and digital age are explained, digital native and digital immigrant concepts are defined and afterwards generations are classified, intergenerational differences and generation Z are examined. This study focuses on examining the high school students as the last digital natives and their teachers as digital immigrants and their technological preferences and technological features. Therefore a survey; “*Experience with Technology Questionnaire*” was administered. The participants were a group of 10th grade high school students and their teachers. The survey aims to determine the technology usage features of that two groups. The results of this micro field study has highlighted that there are no sharp technological contrast between digital natives and digital immigrants.

Keywords: Information Society, Digital Age, Digital Native, Digital Immigrant, Generations, Differences among the Generations

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ TOPLUMUNDA DİJİTALLİK

1.1. BİLGİ TOPLUMU.....	3
1.1.1. Bilgi Kavramı.....	3
1.1.2. Bilgi Toplumu Olma Kavramı	4
1.1.3. Bilgi Toplununun Özellikleri	7
1.1.4. Bilgi Okuryazarlığı Kavramı.....	9
1.2. DİJİTAL ÇAĞ.....	13
1.2.1. Dijital Çağ Kavramı	13
1.2.2. Dijital Olmak; Yerli, Göçmen, Göçebe ya da Melez	17
1.2.3. Dijital Göçmenler.....	22
1.2.4. Dijital Yerliler	24

İKİNCİ BÖLÜM

DİJİTAL ÇAĞDA KUŞAKLAR ARASI FARKLILIKLAR

VE Z KUŞAĞI

2.1. KUŞAK KURAMI	31
2.1.1. Kuşak Kavramının Tanımı ve Kavramı Oluşturan Etkenler.....	31
2.1.2. Kuşakların Sınıflandırılması	33
2.1.2.1. Sessiz Kuşak (Silent Generation).....	41
2.1.2.2. Bebek Patlaması (Baby Boomers)	42

2.1.2.3. X Kuşığı (Gen X)	44
2.1.2.4. Y Kuşığı (Gen Y)	47
2.2. Z KUŞAĞI: SON DİJİTAL YERLİLER.....	50
2.2.1. Z Kuşığının Genel Özellikleri	50
2.2.2 Z Kuşığının Aile Yapısı.....	51
2.2.3. Z Kuşığının Kişilik Özellikleri	52
2.2.4. Z Kuşığının Eğitimi ve Öğrenme Biçimleri	54
2.2.5. Z Kuşığının Çalışma Hayatı	55
2.2.6. Z Kuşığının Teknolojik Özellikleri	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL GÖÇMENLERİN TEKNOLOJİ KULLANIM ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. METODOLOJİ	61
3.1.1. Araştırmanın Amacı	61
3.1.2. Araştırmanın Soruları ve Hipotez	61
3.1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	62
3.1.3.1. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği	63
3.1.3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	67
3.1.3.3. Veri Toplama Araçları	67
3.1.3.4. Evren ve Örneklem	68
3.2. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	68
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101
KAYNAKLAR DİZİNİ	108
EKLER	124
Ek A: Öğrenci Teknoloji Deneyim Anketi	124
Ek B: Öğretmen Teknoloji Deneyim Anketi.....	132
ÖZGEÇMİŞ.....	141

TABLolar

Tablo 1: 2019 Yılı Türkiye’de Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı	16
Tablo 2: Son 5 Yılda Türkiye’de 16-24 Yaş Grubu Bireylerinden İnternet Erişimi Olanların Oranı	16
Tablo 3: Dijital Yerli Kavramı Yerine Kullanılan Kavramlar	18
Tablo 4: Dijital Yerlilerin ve Dijital Göçmenlerin Temel Teknolojik Özellikleri	30
Tablo 5: Strauss ve Howe Kuşak Sınıflandırması Modeli (1992, 2000)	36
Tablo 6: Kuşak Sınıflandırmaları	39
Tablo 7: Twenge ,Campell, Hoffman ve Lance Kuşak Sınıflandırması Modeli.....	40
Tablo 8: Z Kuşağı için Kullanılan Kavramlar.....	51
Tablo 9: Z Kuşağının Kişilik Özellikleri	54
Tablo 10: Z Kuşağının Teknolojik Özellikleri.....	58
Tablo 11: Kuşakların Özellikleri.....	60
Tablo 12: Araştırmada Kullanılan Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları	63
Tablo 13: Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları	64
Tablo 14: Araştırmada Kullanılan Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 15: Araştırmada Kullanılan Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 16: Araştırmada Kullanılan Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 17: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	68
Tablo 18: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	70
Tablo 19: Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	72

Tablo 20: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	74
Tablo21: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	76
Tablo 22: Araştırma Katılımcılarının Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	77
Tablo 23: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Dağılımı.....	78
Tablo 24: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamaların Karşılaştırılması	79
Tablo 25: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	81
Tablo 26: Araştırma Katılımcılarının Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	82
Tablo 27: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Dağılımı.....	83
Tablo 28: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	85
Tablo 29: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	86
Tablo 30: Araştırma Katılımcılarının Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	87
Tablo 31: Araştırma Katılımcılarına Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Dağılımı.....	87

Tablo 32: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	88
Tablo 33: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	89
Tablo 34: Araştırma Katılımcılarının Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	90
Tablo 35: Araştırma Katılımcılarına Göre Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Dağılımı.....	91
Tablo 36: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	92
Tablo 37: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	93
Tablo 38: Araştırma Katılımcılarının Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	94
Tablo 39: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Dağılımı.....	95
Tablo 40: Araştırmada Uygulanan Kontrol Formları Arası İlişki.....	96

KISALTMALAR

AASL	Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians)
AB	Avrupa Birliği
AECT	Eğitimsel İletişim ve Teknoloji Derneği (Association for Educational Communications and Technology)
akt.	Aktran
ALA	Amerikan Kütüphaneciler Derneği (American Library Association)
BB	Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers)
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BM	Birtleşmiş Milletler
BT	Bilgi Teknolojileri
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
TDK	Türk Dil Kurumu
TED	Türk Eğitim Derneği
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TUENA	Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vd.	ve diğerleri
YBÖ	Yeni Binyılın Öğrencileri (New Millennium Learners-NML)

GİRİŞ

Teknolojik devrim, bilgi patlaması, artan uzayan eğitim süresi ve buna bağlı bir şekilde uzayan gençlik süresi, demografik yapı ve değer değişimleri kuşaklararasındaki farklılaşmanın başlıca sebepleridir. Kuşak farklılıkları tarihi olarak her dönemde belirgin şekilde görülen değişimlerden gözlemlenebilmiştir fakat teknolojik devrimin hayata geçmesiyle beraber eğitim sistemi, aile ve arkadaşlık ilişkileri, iletişim şekilleri, iş yaşantısı üzerinde de etkisini hissettirmeye başlamıştır. Kuşaklararası farklılığın en önemli sebeplerinden biri, yaşamı ve olayları, her yaşın kendi perspektifine göre değerlendirmesidir. Türkiye’de genellikle beş grup olarak ele alındığı tespit edilen kuşaklararası sınıflandırma; Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür incelemesi sonucunda Türkiye’ye özgü yaygın bir kuşak sınıflaması tespit edilmemiştir. Bundan dolayı, bu çalışmada Twenge ve arkadaşlarının (2010) geliştirdiği aşağıda belirtilen kuşak sınıflandırması temel alınmıştır;

- 1- Sessiz Kuşak; 1925-1945 yılları arası doğanlar (Silent Generation)
- 2- Bebek Patlaması Kuşağı; 1946-1964 yılları arası doğanlar (Baby Boomers)
- 3- X Kuşağı; 1965-1981 yılları arası doğanlar (Gen X)
- 4- Y kuşağı; 1982-1999 yılları arası doğanlar (Gen Y)
- 5- Z Kuşağı; 2000 yılı ve sonrası doğanlar (Gen Z)

Teknolojinin insan hayatına girmesiyle birlikte kuşaklararası yeni kavramlar literatürde yerini almaya başlamıştır. 2001 yılında Prensky alanyazına “Dijital Yerli” ve “Dijital Göçmen” kavramlarını kazandırmıştır. Bu modele göre teknolojiyle büyüyen nesil “Dijital Yerli”; teknolojiyle sonradan tanışan ve uyum sağlamaya çalışan nesil ise “Dijital Göçmen” olarak isimlendirilmiştir. Prensky'e göre 1980 öncesi doğanlar dijital göçmen, 1980 sonrası doğanlar ise dijital yerli sayılmaktadır. “Dijital Yerli” kavramı, internet, bilgisayar ve cep telefonu gibi dijital medya araçlarını kullanarak yetişen günümüz Z kuşağının, basılı kaynakların kullanıldığı ortamda yetişmiş olan kuşaklardan farklı olduğu gerçeğini somut hale getirmektedir. Teknolojiye doğan Z kuşağı dijital yerlilerinin en önemli özelliği aynı anda pek çok işi tek bir cihazla yapabilmeleridir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dijital çağ, bilgi toplumu ve bilgi okuryazarlığı kavramları ile ‘Dijital Yerli’ kavramı alanyazına göre

incelenmiş ve ‘Dijital Göçmen’, ‘Dijital Göçebe’ ve ‘Dijital Melez’ kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir.

İkinci bölümde kuşak kuramı kavramsal olarak ve kuşakları oluşturan etkenler temelinde açıklanmış ve kuşakların farklılaşan özellikleri alanyazına göre tanımlanmıştır. Kuşak sınıflandırması ayrı ayrı incelenmiştir. Son dijital yerliler olan Z kuşağı genel özellikleri, aile yapısı, kişilik özellikleri, eğitimi ve öğrenme biçimleri, çalışma hayatı ve teknolojik özellikleri boyutunda ele alınarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise dijital yerli olarak lise öğrencilerinin ve dijital göçmen olarak onların öğretmenlerinin teknoloji kullanım özelliklerine yönelik “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulanarak gerçekleştirilen bir araştırmaya yer verilmiştir. Eğitim alanında gerçekleştirilen bu araştırma ile genel olarak “dijital yerli” olan öğrencilerin ve çoğunluğu “dijital göçmen” sınıfında yer alan öğretmenlerin teknoloji tercihleri ve bu iki grubun teknolojik özellikleri arasındaki farklılıklar veya benzerlikler mikro alanda tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın konusu, amacı ve yöntemi ile araştırmadan elde edilen bulgular ve bulguların analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise, bulguların analizinden elde edilen sonuçlar, literatür taraması yoluyla elde edilen teorik bilgilerle birlikte değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma ile dijital yerli olan lise öğrencilerinin, dijital göçmen olan öğretmenlerine göre, kullandıkları teknoloji çeşitlerine ve teknolojiyi kullandıkları alanlara daha farklı anlamlar yüklemedikleri, bu iki grup arasında teknoloji kullanım konusunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin okul çalışmalarında teknolojilerin nasıl faydalı olabileceğini, katılımcı öğretmenler kadar anlamlandıramadıkları; teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları alanlar bakımından katılımcı öğrencilerden farklı hareket etmeyen katılımcı öğretmenlerin, öğrencilerin aksine, okul çalışmalarında teknolojilerin faydalı olabileceğini daha çok düşündükleri tespit edilmiştir. Eğitim alanında mikro düzeyde yapılan bu çalışma sonucunda, dijital yerli öğrencilerin ve dijital göçmen öğretmenlerin teknoloji kullanım özellikleri arasında, Prensky’nin (2001a; 2001b) bu iki karşıtlık kavramını (dijital yerli/ göçmen) destekleyecek keskin farklılıklar bulunmamıştır.

Birinci Bölüm

Bilgi Toplumunda Dijitallik

Günümüze kadar bir çok aşamalardan geçerek farklı farklı dönemler yaşayan dünyamız her bir dönemde tipik ekonomik ve sosyal görüntülere sahne olmuştur. İçinde bulunduğumuz bu son dönemin karakteristik özelliği de "bilgi"dir. Bilgi süratli bir biçimde dünyada ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamı etkileyerek döneme damgasını vurmaktadır. Bilgiye dayalı teknolojilerin temelini oluşturan ve onlarla ilişkilendirilen her şey “dijital” sıfatıyla nitelendirilmektedir. Elektronik yaşamın hakimiyetini sürdüğü 21. yüzyılın baş olgularından olan dijitalleşme yaşadığımız bu yüzyılın “dijital çağ” olarak nitelenmesine sebep olmuştur. Dijital teknolojide yaşanan devrimler bilgi toplumlarının oluşumunu hızlandırmaktadır. En önemli keşiflerden biri olan internetin hayatımıza girmesinden sonra oluşan gelişmeler toplumlara kendine has ve yeni bir “dijital dünya” ortamı yaratmıştır. Bu bölümde dijital çağ, bilgi toplumu ve bilgi okuryazarlığı kavramları alanyazına göre incelenmiştir. ‘Dijital Yerli’ kavramının tanımlaması yapılmış ve ‘Dijital Göçmen’, ‘Dijital Göçebe’ ve ‘Dijital Melez’ kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir.

1.1. Bilgi Toplumu

1.1.1. Bilgi Kavramı

Çağımızın simgesi haline gelmiş bilginin değeri tüm diğer ekonomik araçların önüne geçmiştir. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde bilgi “insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin tamamı, malumat ve öğrenme, araştırma ve gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf” olarak tanımlanmıştır (TDK,2019a). Bilgi kavramı, “biçim verme”, biçimlendirme” ve “haber verme” anlamına gelen Latince “informato” kökünden gelmektedir. Genel anlamda düşünme, yargılama, akılyürütme, okuma, gözlem ve deney yoluyla elde edilen “düşünsel ürün” ya da “öğrenilen şey” olarak tanımlanan bilgi, belirli bir süreçten geçirilip işlenmiş, edinen kişi için anlam taşıyan, yönetsel karar almada stratejik önemi olduğu varsayılan ya da gerçek değeri olan veri demektir (Öğüt, 2003: 9). Bell'e (1973:175) ve Sümer (2007:1) göre bilgi; mantıklı bir yargı ya da deneysel sonucu olan, sistemli şekilde bir iletişim aracıyla başkalarına iletilen olgulara ya da düşüncelere ilişkin düzenli ifadeler dizisidir.

Bilgi türüne göre sınıflandırılabilir ve enformatik, bilimsel, açık, zımnî, teknolojik en sık karşılaşılan sınıflandırılmalardandır. Bunlardan bilimsel ve enformatik bilgi en çok karşımıza çıkan bilgi sınıflandırmasıdır. Enformatik bilgi kodlanabilen, saklanabilen ve aktarılabilen bilgidir. Bilimsel bilgi ise aktarılan bilgilerin deneysel olarak metotlu ve kodlanabilir şekilde sunulduğu bilgidir. (Sümer,2007:1). Enformatik bilgi ve bilimsel bilgi 'açık bilgidir'. Fakat kodlanıp kaydedilemediği için aktarılamayan bilgi, 'zımnî/örtük bilgidir' ve ancak yakından görerek, deneyimleyerek usta-çırak iletişimiyle kazanılır (Selvi, 2012:194). Bilgiyi kullanılmadan önce toplamak, işlemek, depolamak ve dağıtmak işlemleri mutlaka yapılır. Birbirinden tamamen farklı amaçlar için kullanılabilen bilgi hareketlidir, kasıtlı veya kasıtsız olarak değişikliğe uğrayıp bozulabilir ve hatta kaybolabilir (Odabaş, 2003:1).

1.1.2. Bilgi Toplumu Olma

Dünyamız günümüze kadar bir çok aşamadan geçerek farklı farklı dönemler yaşamıştır. Bütün bu dönemlerin tipik ekonomik ve sosyal görüntüleri olmuştur. İçinde bulunduğumuz bu son dönemin karakteristik özelliği de "bilgi"dir. Bilgi süratli bir biçimde dünyada ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamı etkileyerek döneme damgasını vurmaktadır. Geçmişte deneyimlenmiş dönemler avcı-toplayıcı, göçebe-bahçıvan, tarım, endüstri toplumları isimleriyle ifade edilmiştir. Avcılık-toplayıcılık döneminde avcılar ve toplayıcılar; göçebelik döneminde göç organizasyonunu en iyi yönetenler, tarım döneminde toprak ağaları, endüstri döneminde burjuvazi ekonomik ve sosyal yönden toplumun odak noktasını oluşturmuştur (Talas, 2013).

20.yüzyılın son çeyreğinden itibaren ortaya çıkan hızlı teknolojik gelişmeler ve değişimler, sosyo-ekonomik yenilenme sürecini de başlatmıştır. Bu yeni süreçte, insanlık için yeni bir çağ olan bilgi çağı oluşmuştur. Karbulut (2015), Alvin Toffler'in "Üçüncü Dalga Kuramına" dikkati çekerek, bilgi toplumu adını alan üçüncü evrede olduğumuzu belirtmiştir. Bu kurama göre tarım toplumu; uygarlık tarihinin yaklaşık bin yıl, tarımsal üretimle yaşamını sürdürdüğü birinci evre iken, sanayi toplumu; buhar makinesinin icadından sonra sanayi devrimi ile birlikte yaşanan ikinci evredir. Şimdi ise sıra üçüncü evre olan, bilginin hayatın merkezi konumunda olduğu bilgi toplumuna gelmiştir. Öğüt (2003) ise insanlık tarihinin, uygarlık düzeylerini yansıtan ilkel çağ, tarım çağı, sanayi çağı ve bilgi çağı şeklinde dört aşamada ele

alınabileceğini ifade etmiştir.

Paul Zurkowski bilgi çağını yeni gerçeklik ve bilginin en iyisine ulaşabilme ve bilgiyi kullanabilme becerisinin toplumun nabzını oluşturduğu tamamen yeni bir dönem olarak görmüştür (Badke, 2010). Geçmişte Orta Çağ'ın toprak ağalarının feodal tarım toplumunu, sanayi devriminin sanayi toplumunu ve sosyal sınıf kavramını ortaya çıkardığı gibi, bilgi çağı da kendi toplumunu yaratmış ve bu yeni toplum bilgi toplumu adını almıştır. (Özgür, 2002:1). Endüstri toplumu dönemi sonlanarak yeni bir döneme girilmiştir ve küreselleşme süreci başlamıştır. Dünyayı tamamıyla değiştiren ve dönüştüren bu küreselleşme sürecinde değişimin odağında "bilgi" vardır (Talas,2013). Giddens'a göre küreselleşme modernliğin bir sonucudur. Küreselleşme, uzak mesafelerin kısalmasıyla yerel oluşumların kilometrelerce uzaklıktaki olaylarla biçimlenmesi, dünya çapındaki sosyal ilişkilerin artmasıdır (Giddens, 1998'den akt., Talas, 2013). Küreselleşme insani ve insan dışı faaliyetlerin uluslararası ve kültürler arası bütünleşmesinin nedenlerini, gidişatını, ve sonuçlarını kapsayan süreçtir (Al-Rodhan& Stoudmann, 2006:2). Dünyanın küçülmesi, mesafelerin kısalması ve herşeyin birbirine yaklaşması süreci olan küreselleşme dünyanın bir köşesindeki bir kişinin karşılıklı menfaatler doğrultusunda dünyanın öbür ucundaki başka bir kişi ile etkileşim içinde olmasının rahatlığı ve kolaylığındaki artışla ilişkilidir (Larson, 2001'den akt., Al-Rodhan& Stoudmann, 2006:3).

İnsanlığın yaklaşık 5000 yıl kadar önce dil ile resimleri bir araya getirerek yazıyı bulmasıyla birlikte bilginin aktarılması ve saklanması mümkün hale gelmiştir. Böylelikle bilgi her zaman bir ilerleme kaynağı olmuştur. Öncelikle "bilgi bir metadır" fikri oluşmuştur (MEB, 2013). Bilgi toplumu en temel meta konumundaki bilginin sürekli artan bir hızla, küresel boyutlarda, yaşamın her alanında, eğitilmiş bireyin ön plana çıktığı, esneklik, çeşitlilik, yaratıcılık, yenilik gibi kavramların hakim olduğu, etkileşimi son derece yüksek bir toplumdur (Gültan, 2003: 47). Geray (1997;37) "bilgi toplumu" kavramını ilk olarak 1962 yılında Kanadalı iletişim uzmanı Marshall McLuhanın kullandığını belirtmiştir. "Bilgi toplumu" kavramı yerine "sanayi ötesi toplum", "postmodernizm", "sibernetik kapitalizm", kontrol devrimi" "teknoloji", "post-kapitalizm", "post-endüstriyel", "küresel köy" gibi bazı terimler de kullanılmaktadır (Tonta, 1999; Karabulut, 2015).

Tonta (1999) bilgi toplumu tanımı yapılırken bazen bilgi teknolojisinin bazen de bilgi alanında çalışan insan gücünün iş gücü içindeki oranı esas alınarak ekonomik ya da mesleki tanımlar yapıldığına dikkat çekmiş, teknolojik temelli yapılan tanımların daha çok kabul gördüğünü varsaymıştır. Bu yeni toplum düzeninde bilgi ekonominin en temel hammaddesi ve ürünü olmuş, zekâ ekonomisi, bilgisayar teknolojisi, yoğun bilgi üretimi değer kazanarak, arazi, bedensel emek, imalat aletleri ve fabrikalar gibi sermaye varlıkları yerini bilgiye bırakmıştır (Yenilmez, 1993). Bu ifadeleri destekleyen Bozkurt'a (2011;323-324) göre ise bilgi toplumu bilgi üretimine dayanır ve bilgi üretimi de bireylerin yaratıcılık özelliklerinin ön plana çıkarılmasına bağlıdır (Bozkurt, 2011: 323-324).

Bilgi toplumundan önce buhar makinesinin icadının sanayi toplumunu üst noktalara ulaştırması gibi, bilişim teknolojisinin temelini oluşturan bilgisayarlar ve elektronik araçlar da bilgi toplumundaki hızlı gelişime sebep olmaktadır. 20'nci yüzyılın ortalarından itibaren elektronik alanında yaşanan gelişmeler bilginin elde edilmesi, depolanması, işlenmesi ve iletilmesi açısından bir çığır açmış, kişisel bilgisayarlar, modemler, telefonlar gibi donanımın ve yazılımın maliyetinin düşmesi ile bilgi toplumuna dönüşüm süreci hızlanmıştır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), ekonomik ve sosyal hayatın tüm alanlarında kullanılan genel amaçlı bir teknoloji haline gelmiş ve bilgi ileten teknolojilerin kullanıcı sayısı artmaya başlamıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014). Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi uluslararası ve uluslar üstü kuruluşlar ülkemizde çalışmalar yürütmektedir. Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı - TUENA (1999), e-Türkiye Girişimi Eylem Planı (2000), e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003-2004), 2005 Eylem Planı ve Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010 /2015-2018) belgeleri Türkiye'nin bilgi toplumu olması yolunda hazırlanan politika belgeleridir. Bu bağlamda özellikle, Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planından sonra 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planını hazırlanmıştır.

1.1.3. Bilgi Toplumunun Özellikleri

Bilgi toplumunun en belirgin özelliği bilginin alınır satılır bir meta olması ve yaşam düzeninde bilginin odak noktası olmasıdır. Hızla ilerleyen teknolojik gelişmeler ve bilişim teknolojileri bilgi çağıının ve bilgi toplumunun temelini oluşturmaktadır. Bilgi toplumunda kurulan iletişim ağı ile bilgiye ulaşmak oldukça hızlı ve kolaydır. Bilginin sürekli üretilmesi ve artış göstermesi, iletişim ağları içinde taşınabilir, bölünebilir ve paylaşılabilir olması ve emeğin, sermayenin ve toprağın yerini alması en belirgin özelliklerindedir (TÜBİTAK, 2002). Erkan bilgi toplumlarının özelliklerini şu şekilde listelemiştir (Erkan,1993:111-112):

- Bilginin yoğun üretimin gelişmesi ile bilgi sektörünün ortaya çıkması,
- Herkesin gereksinim duyduğu ve erişim hakkının olduğu bilgiye; daha hızlı erişim için bilgi ağları, veri bankaları ve iletişim ağlarının kurulması,
- İnsanlık tarihinin her döneminde var olan problemlerin değişime uğraması: Sanayileşme ile ortaya çıkan maddi düzendeki işsizlik, savaş ve diktatörlük endişelerinin, bilgi toplumunda yerini gelişmelere ayak uyduramama, gelecek korkusu, özel hayatın gizliliğine gerçekleştirilen tecavüz korkularına bırakması,
- Kas ve makine gücünün yerini akıl ve düşünce gücünün alması,
- Bilgi toplumundaki demografik yapının öncelikle nitelikli ve bilgili insana duyulan gereksinimler temelinde şekillenmesi,
- Sürekli eğitimin ön plana çıkması,
- Sürekli yeni bilgilerin ve buna bağlı olarak fazla miktarda ve nitelikli yayınların üretilmesi,
- İletişimde ve bilgi erişimde zaman ve mekan sınırlılıklarının ortadan kalkması ile küreselleşmenin genişlemesi,

Selvi (Selvi, 2012: 200-202) ise bilgi toplumunun temel özelliklerini sanayi toplumunun özellikleri ile karşılaştırmalı olarak şu şekilde sınıflandırmıştır:

- *Sanayi toplumunda maddi sermayenin yerini bilgi toplumunda bilgi ve insan sermayesi almaktadır.*
- *Sanayi toplumunda mal ve hizmet üretiminde gelişmenin başlangıcı olan buhar makinesinin yerini bilgi toplumunda bilgisayarlar almaktadır.*

- *Sanayi toplumunda kol gücünün yerini, bilgi toplumunda beyin gücü almaktadır*
- *Sanayi toplumunda fiziksel ve düşünsel anlamda insan sermayesinin üretime katılımı söz konusu iken, bilgi toplumunda dü_ünsel anlamda, yüksekö renim görmü_ nitelikli insan sermayesinin üretime katılımı söz konusudur.*
- *Sanayi toplumunda sanayi mallarının ve hizmetlerin üretimi yapılmaktadır. Bilgi toplumunda ise bilgi ve teknolojinin üretimi gerçekleşmekte ve bilgi sektörünün ürünü olarak bilgisayar, iletişim ve elektronik araçlar, elektronik haberleşme, robotlar, yeni gelişmiş malzeme teknolojileri gündeme gelmektedir.*
- *Sanayi toplumundaki fabrikaların yerini bilgi toplumunda bilgi kullanımını içeren bilgi ağları ve veri bankaları (iletişim ağ sistemi) almaktadır. Bilgi, dünyanın her tarafında üretilmekte ve iletişim teknolojisi aracılığıyla anında her tarafa yayılmaktadır.*
- *Bilgi toplumu işgücünden tasarruf sağlamakta, bu ise kısa dönemde işsizlik, uzun dönemde ise yeni teknolojilerin global etkilerini ortaya çıkarmaktadır.*
- *Sanayi toplumundaki genel eğitimin yerini bilgi toplumunda eğitimin bireyselleşmesi ve sürekliliği almaktadır.*
- *Sanayi toplumunda; birincil, ikincil ve üçüncül endüstriler tarım, sanayi ve hizmetler, bilgi toplumunda birincil, ikincil ve üçüncül sektörlerin yanı sıra dördüncül sektör olan bilgi sektörü ortaya çıkmaktadır.*
- *Sanayi toplumunda üretilen mal ve hizmetlerin kıtlığı söz konusu iken, bilgi toplumunda bilgi kıt değildir. Bilgi, sürekli artmakta ve artan verimler özelliği içermektedir.*
- *Sanayi toplumunda üretilen mal ve hizmetlerin bir yerden bir yere taşınmasında uzaklık ve maliyet önemli iken, bilgi toplumunda bilgi otoyolları ile tüketici ile bilgi arasındaki uzaklık önemini kaybetmekte ve maliyetler en aza inmektedir.*
- *Sanayi toplumunda tüketici taleplerinin karşılanmasında mal ve hizmetlerin taşınması oldukça düşük, bilgi toplumunda ise bilginin paylaşımı kolaydır. Bu durum, bilginin sınırsız bir tüketici tarafından tüketilmesine ve yenilikleri teşvik etmesine yol açmaktadır.*
- *Sanayi toplumunda temel bilgiyi, fizik, kimya bilimleri, bilgi toplumunda ise;*

kuantum elektroniği, moleküler biyoloji ve çevresel bilimler gibi yeni araştırma alanlar oluşturmaktadır.

- *Sanayi toplumunda politik sistem temsili demokrasi iken, bilgi toplumunda katılımcı demokrasi anlayışının daha da önemli hale geleceği düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler neticesinde adına "Tele-Demokrasi" denilen bir değişimin ileriki yıllarda yaşanacağı tahmin edilmektedir.*

1.1.4. Bilgi Okuryazarlığı Kavramı

'Okuryazarlık' kavramı TDK sözlüğünde "okuryazar olma durumu" olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019a). Bu sözcük günümüzde farklı sözcüklerin sonuna bir tamlama olarak eklenip işlevsel olarak asıl anlamının dışında kullanılmaktadır. Bu gibi kullanımlarda "okuryazarlık" sözcüğü, bahsi geçen alanda temel bilgi ve becerilere sahip olmak anlamına gelir. Bilgisayar okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, digital okuryazarlık, ekonomi okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, siyaset okuryazarlığı, yurttaşlık okuryazarlığı gibi verilebilecek pek çok örnek bulunmakta ve gün geçtikçe sayısı artmaktadır (Snaveley & Cooper, 1997:12). Örneğin "*dijital okuryazarlık*", farklı dijital teknolojilerini doğru kullanarak doğru bilgi üretebilme, doğru bilgiye ulaşabilme, paylaşımında bulunabilme ve öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojiyi kullanabilmeyi anlatır (Hamutoğlu vd., 2017). "*Bilgi Okuryazarlığı (Information Literacy)*" kavramı ise 1974 yılında Amerika'da o dönemin Bilgi Endüstrisi Derneği (Information Industry Association) başkanı olan Paul G. Zurkowski'nin, "bilgi okuryazarı bireyin" üzerinde odaklanarak yapmış olduğu tanımla ilk olarak alanyazında kullanılmıştır (Badke, 2010:48). Zurkowski (1974:6) bilgi okuryazarını, bilgi kaynaklarını problemlere (özellikle iş ortamında karşılaştığı problemlere) çözüm üretmek için kullanan, farklı bilgi kaynaklarını kullanabilmede gerekli becerilere ve gerekli teknik bilgilere sahip olan kişi olarak tanımlamıştır. İçeriğini iyi yansıtmadığı düşüncesi ve "okuryazarlık" teriminin farklı çağrışımlar yapmasından dolayı Zurkowski'nin öne sürdüğü bu kavramın benimsenmesi zaman almıştır denebilir (Kurbanoğlu, 2010). Bu süreçte bilgi okuryazarlığı kavramına alternatif olarak "bilgi akıcılığı (information fluency)", "küresel bilişim (global informatics)", "bilgi yeterliliği (information competence)", "bilgi keşfi (information

discovery)”, “bilgi yetkinliği (information empowerment)”, “bilgi haritalama/bulma (information mapping)”, “bilgi hâkimiyeti (information sophistication)”, “makroskopizm (macroscopism)” ve “kütüphane tecrübesi (library experience)” gibi bir takım kavramlar öne sürülsede (Snaveley ve Cooper, 1997:11) yaklaşık 40 yıllık bir terim olan *bilgi okuryazarı* kavramı başı çekmektedir. Hızla değişen bilişim ve teknoloji akımı bilginin dolaşımını, değerlendirilmesini ve kullanımını sağlamak için çok yönlü bilgi okuryazarlığı becerileri gerektirmektedir (Jenkins, 2006). Hayat boyu öğrenme, mesleğe yararlı olma ve sosyal problemleri çözme ilk olarak bilgi okuryazarlığı ile gerçekleşir.

1970’li yıllarda bilgi okuryazarlığı üzerine yapılan ilk tanımlarda bilgiyi bulma ve kullanma becerilerinin üzerinde durulurken sonraki dönemlerde bilgi ihtiyacını tanımlama, bilgiyi bulma, kullanma, değerlendirme, iletmeye yönelik bilgi problemlerini çözümlenme odaklı tanımlar yapılmıştır. Bu boyutta Amerikan Kütüphaneciler Derneği’nin (American Library Association-ALA) 1989 yılında yaptığı tanım en yaygın olarak kullanılan tanım olmuş ve yeni tanımlara da temel oluşturmuştur (Kurbanoglu, 2010). ALA’nın (1989) tanımına göre bilgi okuryazarlığı “bilgi gereksinimini tanımlamak, bilgiye ihtiyaç duyulduğunda bunu hissetmek, ihtiyaç duyulan bilgiyi bulmak, elde edilen bilgiyi değerlendirmek ve etkin olarak kullanmaktır”. Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians [AASL]) ve Eğitimsel İletişim ve Teknoloji Derneği (Association for Educational Communications and Technology [AECT]) tarafından bilgi okuryazarlığı; bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerisine sahip olma, bilgi okuryazarı ise bilgiye gereksinim duyulduğunda bunu hisseden ve gereksinim duyulan bilgiye ulaşabilen, değerlendirebilen ve etkili olarak kullanabilen bireyler olarak tarif edilmiştir. Özetle bilgi okuryazarlığı, bilgi problemlerini çözme becerisidir (ALA, 2000). Bilgi toplumunda, topluma aktif katılım için gerekli becerilere sahip olan bireyler bilgi okuryazarıdır. Zurkowski Amerika’da altı kişiden birinin bilgi okuryazarı olduğunu varsaymıştır. Bu durumda ise geriye kalanlar ister istemez okuma yazma bilmeyenler kategorisinde yer alır. Alanda yapılan araştırmalar ise onun bu tahmininin olası olduğunu göstermiş ve bu durum inanılabilir bir şekil almıştır denebilir (Badke, 2010).

Bilgi okuryazarlığı kişisel, sosyal, mesleki ve eğitime yönelik hedeflere ulaşabilmede, bilgiyi etkin şekilde arama, değerlendirme, kullanma ve yaratma becerisidir (Alexandria Proclamation, 2005). Burchial (1976'dan akt., Kurbanoglu, 2011) problem çözmek ve karar vermek için gereksinim duyulan bilgiyi bulabilme ve kullanabilme gibi becerilere sahip olan bireylerin "bilgi okuryazarı" bireyler olduğunu ifade etmiştir. Bundy (2004) katılımcı yurttaşlık, sosyal kabul görme, yeni bilgi üretimi, kişisel ve kurumsal gelişim ve yaşam boyu öğrenme için "bilgi okuryazarı" olmayı bir ön şart olarak görmüştür. Bilgi okuryazarlığını oldukça kapsamlı olarak ele alan Doyle'a (1994: 2-3) göre bilgi okuryazarı birey:

- Doğru ve yeterli bilginin karar verme için temel oluşturduğunun bilincindedir.
- Bilgi gereksinimini fark eder.
- Bilgi gereksinimine dayalı olarak soruları formüle eder.
- Bilginin potansiyel kaynaklarını belirler.
- Başarılı bir arama stratejisi geliştirir.
- Bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanarak bilgi kaynaklarına erişir.
- Bilgiyi değerlendirir.
- Uygulamada kullanmak üzere bilgiyi düzenler.
- Mevcut bilgi yapısı içerisinde yeni bilgiyi birleştirir.
- Bilgiyi eleştirel düşünme ve sorun çözmeye kullanır.

Bruce (1997) bilgi okuryazarlığını deneyimlerin toplamı, bilgi okuryazarlığı eğitimini ise deneyim dağarcığını geliştirmede yardımcı olma olarak açıklamış ve bilgi okuryazarlığı becerilerini yedi boyutta ele alan bir yaklaşım ileri sürmüştür. Bu yedi boyut şunlardır:

1. *Bilgi teknolojisinin kullanımı becerisi*
2. *Bilgi kaynaklarının kullanımı becerisi*
3. *Bilgi sürecinin yönetilmesi becerisi*
4. *Bilginin kontrolü becerisi*
5. *Bilgi birikimi oluşturma becerisi*
6. *Bilgi birikimini geliştirme becerisi*
7. *Bilgelik becerisi*

Spitzer, Eisenberg ve Berkowitz (1998) bilgi çağının bireylerinde olması gereken temel beceriler üzerine odaklanmıştır. Onların bu yaklaşımına göre bilgi okuryazarlığı bireylerin bilgi sorunlarını çözme becerisi olarak da görülmektedir. Bu bağlamda Eisenberg ve Berkowitz (1996'dan akt. Spitzer, Eisenberg& Berkowitz, 1998:152-167) bilgi sorununu çözme aşamasında edinilmesi gerekli olan becerileri "Büyük Altılı (Big6)" stratejisi adı altında altı temel boyutta ele almıştır ve Onların bu büyük altılısı şöyle özetlenebilir :

1. *Hedefin tanımlanması (Task Definition)*
2. *Bilgi arama stratejilerinin geliştirilmesi (Information Seeking Strategies)*
3. *Bilginin ve bilgi kaynaklarını bulma ve erişimi (Location and Access)*
4. *Bilginin ve bilgi kaynaklarının kullanımı (Use of Information)*
5. *Bilginin değerlendirilmesi, birleştirilmesi ve iletimi (Synthesis)*
6. *Sürecin değerlendirilmesi (Evaluation)*

Horton'a göre (2008;3) okuryazarlık kavramlarının hepsi başlangıç, orta ve ileri düzeyler ile ölçülebilir, ancak bir "üst limitleri" yoktur, genel olarak öğrenilebilir beceriler ile pozitif tutum ve davranışlardan oluşurlar. Bilgi okuryazarlığı ise bütün okuryazarlık türlerini etkileyen ve destekleyen bir özelliğe sahip olduğu gibi bazı özellikleri ile diğer okuryazarlık kavramlarından farklılık da gösterir. Çünkü bilgi okuryazarlığı becerileri bireyin diğer okuryazarlık becerilerini de geliştirmesini mümkün kılar. Bilgi okuryazarlığının belli bir disiplinle ve konu alanıyla sınırlı olmaması onu diğer okuryazarlık türlerinden ayıran bir özelliğidir. Bilgi okuryazarlığı bazı okuryazarlık türlerinin ön şartıdır ve literatürde bilgi okuryazarlığını diğer okuryazarlık türleriyle ilişkilendiren çok sayıda çalışmaya rastlanır. Spitzer ve arkadaşları (1998'den akt., Kurbanoglu,2010) bilgi okuryazarlığını görsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı ve ağ okuryazarlığı ile ilişkilendirmekte, Curzon'un (1995'den akt., Kurbanoglu,2010) bilgi okuryazarlığını kütüphane okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığının bir bileşimi olarak tanımlamakta ve benzer şekilde Jager ve Nassimbeni'nin (2002'den akt., Kurbanoglu,2010) bilgi okuryazarlığını fonksiyonel okuryazarlık başta olmak üzere, bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve ağ okuryazarlığını kapsayan bir kavram olarak tanımlamaktadır.

1.2. Dijital Çağ

1.2.1. Dijital Çağ Kavramı

Dijital kelimesi TDK sözlüğünde 3 farklı anlamla karşımıza çıkmaktadır. TDK'ya göre dijital sözcüğü “verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi”, “verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren” ya da “sayısal” anlamına gelmektedir (TDK, 2019a). Kelime etimolojisi olarak incelendiğinde Fransızca ve İngilizce digital -"tamsayılara ilişkin, sayısal" sözcüğünden alıntıdır. Fransızca kökeni, İngilizce digit- "1 ile 10 arası sayıların her biri, rakam" sözcüğünden türetilmiştir. Bahsi geçen sayısal 1 ve 0 rakamlarından ibaret bir ikili (binary) sisteme karşılık gelmekte olduğu için bilgiye (veriye) dayalı bütün teknolojilerin temelini oluşturan bu ikili sistem ve onlarla ilişkilendirilen her şey BT literatüründe “dijital” sıfatıyla nitelenmektedir (Polat, 2016:408-424). Sözcüğün Latince anlamı digitus "parmak, özellikle işaret parmağı"dır. Latince sözcük Hint Avrupa Anadilinde yazılı örneği bulunmayan -deik- "işaret etmek, belirtmek, göstermek" kökünden türetilmiştir. Daha öncesinde sözlü olarak veya günlük hayatta kullanılmış olabileceği düşünülse de, 1964 yılında "DSV.1" ismi verilen ve İngiltere' de satışa çıkarılan “yeni ve modern dijital voltmetre” ile tarihte ilk kez yazılı kaynaklarda kullanılmaya başlamıştır (TDK, 2019b). Dijital sözcüğünün, dilimize giriş tarihi ise 1988'dir. Dijital unsurların yayılma hızı, dijital dünyanın da hızla günlük hayatımızda yerini almasına neden olmaktadır (TED, 2013).

21. yüzyıl elektronik yaşamın hakimiyetini sürdüğü bir dönemdir. Bu yüzyılın baş olgularından olan dijitalleşme bilgi teknolojilerinde meydana gelen hızlı ve kapsamlı gelişimin ürünü olarak ortaya çıkmış ve yaşadığımız yüzyılın “*Dijital Çağ*” olarak nitelenmesine sebep olmuştur (Parlak, 2017: 1741-1759). Dijital teknolojiye yaşanan devrimler bilgi toplumlarının oluşumunu hızlandıran faktörlerin başında gelmektedir. En önemli keşiflerden biri olan internetin hayatımıza girmesinden sonra oluşan gelişmeler toplumlara kendine has ve yeni bir “dijital dünya” ortamı yaratmıştır. Sosyal bilimciler tarafından “Postmodern Toplum”, “Gösterişçi Tüketim Toplumu”,

“Risk Toplumu” veya “Enformasyon Toplumu” gibi alternatif isimlerle de tarif edilen bu yüzyılın toplumunda insanlığın gerektirdiği, ekonomik, siyasal ve kültürel içerikli işler ve ilişkiler elektronik ortamda gerçekleşmektedir ve yaşam E-Devlet, E-Okul, E-Ticaret, E-Demokrasi gibi elektronik yaşam alanları içinde biçimlenmektedir (Şentürk, 2013:29-46).

Bu yüzyılda meydana gelen bilişim teknolojilerinin gelişim sürecinde en kapsamlı değişikliğin 1990’lı yıllardan sonra ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde, tahmin edilenden de hızlı, kapasitesi yüksek bilgisayarlar, bilgisayar ağları, birbirine bağlanan ağlar, geniş alanlara yayılmış ve tek merkezden idare edilebilen sistemler oluşmuştur. Yazılım ve donanım teknolojisi, iletişim altyapıları ve servisleri gelişim göstermiştir (Vural ve Bakır, 2007: 5). Bilgisayar teknolojisinde meydana gelen gelişmelerle, dev bilgisayarlar küçülmüş ve ucuzlamış böylece her bireyin kişisel bilgisayarlara sahip olma imkanı oluşmuştur. Tüm iletişim alanları ve kullanıcıları etkilenecek yeni iletişim kültürü oluşmuştur. Bu süreçte, bilginin dijital ortama aktarıldığı sistemlerin kurulmasından sonra ayrıca internetin yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte dijitalleşme süreci başlamıştır (Karabulut, 2015:11-24). Dijitalleşme hem bilginin hızlı üretimini, yayılımını ve tüketimini sağlarken hem de teknolojinin ucuzlamasını ve yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir (Kaplan & Ertürk, 2012:7-12). Yeni nesil bireyler, yeni nesil bilgisayarlar ve yeni nesil internet dijitalleşme sürecinin üçlü temel ayağını oluşturmaktadır (Parlak, 2017: 1745).

Dünya genelinde 2019 yılı küresel dijitalleşme istatistikleri sonucuna göre, 7 milyar 676 milyonluk nüfusun, 5 milyar 39 milyonu aktif olarak internet kullanırken, 3 milyar 48 milyon kişi aktif sosyal medya kullanıcısı olarak tespit edilmiştir. 5 milyar 11 milyon kişi şahsi cep telefonu kullanıcısıyken, 3 milyar 26 milyon kişinin cep telefonları üzerinden aktif sosyal medya kullandıkları saptanmıştır. Bu istatistiklere göre bir yıl öncesine göre internet kullanıcısı sayısı % 9 artarken, aktif sosyal medya kullanıcısı %9, cep telefonu kullanıcısı %2 ve akıllı telefonları üzerinden sosyal medya kullananların sayısı %10 artış göstermiştir. 2018 yılı raporundan bu yana saniyede 11 ve günlük ortalama bir milyondan fazla yeni kullanıcının eklenmesi ile internet kullanıcısı miktarı 366 milyondan fazla artmıştır. (We are social, 2019). Schmidt ve Cohen (2014) sınırlı bilgiye dahi erişmemiş bir kuşağa rağmen, 2025 yılında avuç içine sığan cihazlarla

dünyada var olan tüm bilgiye kolaylıkla ulaşabileceğini belirtmişlerdir. Onlara göre bu durumda teknolojik yeniliklerdeki ilerleme aynı hızla devam ederse, sekiz milyar olacağı tahmin edilen dünya nüfusunun çoğu kesintisiz çevrimiçi hale gelecektir.

TÜİK "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması"na göre 2019 yılı itibarıyla internete erişim imkanı olan hanelerin oranı %83.3 iken internet erişimi olmayan hanelerin oranı %16.7' dir. TÜİK göstergelerine göre 2009 yılında %30'larda olan hanelerin internet erişimi ve %40'larda olan bireylerin internet erişimi sürekli yükselmektedir. Erişim olmayan hanelerde neden olarak internet üzerindeki içeriğin faydasız veya zararlı görülmesi, cihaz ve bağlantı ücretlerinin ve kullanmayı bilmeme başta gelmektedir (TÜİK, 2019).

Cinsiyet, yaş grubu, engel durumu, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, ikamet edilen coğrafi bölge gibi demografik değişkenler ve bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerinde dolayı bireylerin BİT'e erişimi ve böylelikle BİT kullanımının sayısal verileri değişmektedir. Örneğin, 2019 itibarıyla erkeklerin %81.8'i internet kullanırken bu oran kadınlarda %68,9'dir. İnternet kullanım oranları 16-24 yaş grubu için %90.8, 55-64 yaş grubu için %42.6, 65-74 yaş grubu için ise %19.8'dir. Yapılan istatistiklere göre her kullanıcı grubunun internet kullanım oranları sürekli artış göstermektedir. Örneğin internet kullanımı 16-24 yaş grubundaki bireylerde sırasıyla 2004 yılında %26,6, 2005'de 27,8 2015 %77, 2016'da %84,3, 2017'de %87,2 ve 2018'de 90,7'ye yükselmiş ve 2009 yılında %59,4 iken 2019 yılında %90,8'e ulaşmıştır (TÜİK, 2019). 2014 yılı itibarıyla İstanbul'da %64,4 olan internet kullanım oranı, Güneydoğu Anadolu'da %39 olarak tespit edilmiştir. Bu yıl Türkiye'de internet kullanım oranlarının istenilen yükseklikte olmadığı fakat internet kullanıcılarının kullanım süresinin yüksek olduğu görülmüştür (TÜİK, 2014).

"Digital 2019 Turkey" raporu Türkiye internet kullanım istatistiklerine göre 2019 yılı itibari ile %72 ile nüfusun 59,3 milyonu internet kullanıcıdır ve bunların 56,3 milyonu telefonlarından internete bağlanmaktadır. Sosyal medya kullanım istatistiklerine göre toplam 52 milyon sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Bu kullanıcıların 44 milyonu mobil cihazlar ile sosyal medyaya bağlanmaktadır. Mobil cihaz kullanıcıların toplam sayısının ise 76,3 milyon ile nüfusunun %93'üne tekabül ettiğini görmekteyiz. Çoğunluğun tercih ettiği mobil uygulama istatistiklerine göre 2018

yılı itibari ile 2,8 milyar kez mobil uygulama indirilmiş ve bu uygulamalara 360 milyar dolar para harcanmıştır (Digital 2019 Turkey, 2019).

İnternet erişim imkanına sahip;	%
Haneler	%83.3
Erkekler	%81.8
Kadınlar	%68,9
16-24 yaş grubu	%90.8
55-64 yaş grubu	%42.6
65-74 yaş grubu	%19.8

Tablo1: 2019 Yılı Türkiye’de Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı
Kaynak; TÜİK (2019)’dan yararlanarak oluşturulmuştur.

	16-24 Yaş Grubu Bireylerinden İnternet Erişimi Olanlar %
2015	%77
2016	%84,3
2017	%87,2
2018	%90,7
2019	%90,8

Tablo 2: Son 5 Yılda Türkiye’de 16-24 Yaş Grubu Bireylerinden İnternet Erişimi Olanların Oranı

Kaynak; TÜİK (2019)’dan yararlanarak oluşturulmuştur.

Uzaklık ve zaman engelini ortadan kaldıran internet dünya toplumlarını birbirine yakınlılaştırarak küreselleşmeye olanak sağlamıştır. Böylece “yeni medya”, “sosyal medya” ve “sosyal paylaşım ağı” gibi ifadelerle isimlendirilen internet sistemi, çeşitli insan topluluklarını iletişim ve etkileşime sokarak yeni bir yaşam modeli oluşturmuştur

(Şentürk, 2013:29-46). Bu dijital dönemde “bilginin, elektronik ortamda üretilmesi, dağıtılması ve gösterilmesi işlemlerinin tümü” olarak açıklanabilen “Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT)” alanında son hızla devam eden gelişmeler yaşanmaktadır. Fakat BİT'in erişiminde ve kullanımında farklı boyutlarda eşitsizliklerle karşılaşmaktadır. Yaşanan bu eşitsizlikler “*Dijital Uçurum (Digital Divide)*” olarak adlandırılmaktadır (Öztürk, 2005). Dijital uçurum, farklı sosyoekonomik düzeydeki bireylerin, firmaların veya ülkelerin BİT'e erişiminde ve kullanımında yaşadığı eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2001: 5). Kurt, Günüş ve Ersoy'a (2013) göre dijital uçurum sadece bireyler, kurumlar ve toplumlar arasında değil, aynı zamanda nesiller arasında da kendini göstermektedir. Nesiller arasında oluşan ve teknolojiden ve teknoloji kullanımından kaynaklanan bu farklılık “*Dijital Yerli*” ve “*Dijital Göçmen*” kavramlarını doğurmuştur.

1.2.2. Dijital Olmak; Yerli, Göçmen, Göçebe ya da Melez

Dijital çağda ortaya çıkan dijital uçurum, sadece bireyler, kurumlar ve toplumlar arasında değil, aynı zamanda nesiller arasında da kendini göstermektedir. Dijital teknolojilerde yaşanan gelişmelerle ortaya çıkan nesiller arasındaki eşitsizliklerin yol açtığı dijital uçurum kuşaklar arasında, özellikle gelişmiş ağ ortamında doğan ve büyüyen çocukları ifade edebilmek için bir kavram kargaşasına da yol açmıştır. Bu kargaşayı sonlandıran, bu konuda ayrıntılı çalışan bir uzman olan Prensky'dir (2001a:3). Prensky 2001 yılında, dijital dilin ana dil (native speaker) gibi kullanıldığı gerçeğinden hareketle, interneti, sanal oyunları, akıllı telefonları dijital bir dile çevirerek iletişim kuran 1980 ve sonrası nesile “*Dijital Yerliler (Digital Natives)*”, 1980 yılından önce dünyaya gelmiş ve kendinden sonraki kuşağa göre kendini dijital dünyaya daha yabancı hisseden eski kuşağa ise “*Dijital Göçmenler (Digital Immigrants)*” adını vermeyi uygun bulmuş, yaşa bağlı bir yaklaşımla sınıflandırma yaparak alanyazına bu kavramları kazandırmıştır. Prensky'e (2001a) göre teknolojiyle büyüyen nesil “*Dijital Yerliler*” iken; teknolojiyle sonradan tanışan ve uyum sağlamaya çalışan nesil “*Dijital Göçmenler*”dir.

Prensky'nin “dijital yerli” kavramının, “bin yılın öğrencileri (millennials), internet nesli (net generation), oyun nesli (the gamer generation), yeni nesil (next generation, n-generation), siber çocuklar (cyber kids), zaplayan insan (homo zappiens),

çekirge zihin (grasshopper mind)” gibi değişik kavramlarla da isimlendirildiği görülmektedir (Pedro, 2006). “*Bin Yılın Gençleri- Milenyum Kuşağı (Millennials)*” kavramı 1980 ve sonrası dünyaya gelen ve hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş dijital teknoloji ortamında yetişen gençleri ifade etmektedir ve bu kavram Prensky’nin dijital yerlisi ile örtüşmektedir. Bu tanımı ilk kez 2000 yılında Howe ve Strauss “*Bin Yılın Öğrencileri Yetiştiriyor: Gelen Harika Nesil (Millennials Rising: The Next Great Generation)*” adlı kitaplarında kullanmıştır. Özetle “*Milenyum Kuşağı*” olarak adlandırılan bu nesil dijital medya ile çevrili bir ortamda yetişmiş ve her şeylerini dijital teknolojileri kullanarak gerçekleştiren ilk nesildir (Pedro,2006:2). Pedro, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)’nün gerçekleştirdiği bir eğitim projesi kapsamında “*Yeni Binyılın Öğrencileri; YBÖ (New Millennium Learners-NML)*” kavramını gündeme getirmiştir. Pedro’ya (2006) göre bu öğrencileri tanımlamak için belirleyici özellik kaç yaşında oldukları değil, dijital teknoloji kullanımını ve alışkanlıklarıdır. Her ne kadar YBÖ üyeleri 1980 sonrası doğmuş genç nesil olarak ifade edilsede, yaşça daha büyük ama bilgisayar ve internet gibi dijital teknolojileri sıklıkla kullanan kişiler de YBÖ özelliklerini taşımaktadırlar (Oblinger &Oblinger, 2005:13).

TÜRKÇE İFADELER	İNGİLİZCE İFADELER
DİJİTAL YERLİLER	DIGITAL NATIVES
Yeni Bin Yılın Öğrencileri	Millennials
İnternet Nesli	Net Generation
Oyun Nesli	The Gamer Generation
Yeni Nesil	Next Generation, N-Generation
Siber Çocuklar	Cyber Kids
Zaplayan İnsan	Homo Zappiens
Çekirge Zihin	Grasshopper Mind
Milenyum Kuşağı	Millennials

Tablo 3: Dijital Yerli Kavramı Yerine Kullanılan Kavramlar
Kaynak; Pedro (2006); Oblinger &Oblinger (2005)’den yararlanarak oluşturulmuştur.

Yeni teknolojilerle büyüyen bu kuşağın öğrencileri sayıları artarak günümüzün öğretmen olmuş üyeleri günümüz eğitim sisteminin dijital yerlileridir ve eğitim ortamlarında Web 2.0 teknolojilerini kullanmak için heveslidirler (Palfrey& Gasser, 2008'den akt. Kurt,Günç& Ersoy, 2013:7). Bu dijital topluluk, internet yayınlarını (podcasting) kullanan, internette dosya paylaşımı yapan, internet sayfaları (wiki), internet günlüğü (blog) ve sosyal paylaşımlar ile kendini ifade ederek farklı bir sosyalleşme yaşayan, Web 2.0 araçlarını yakından takip eden neslin bireylerinden oluşmaktadır (Kennedy vd., 2007). McMahon ve Pospisil (2005) üniversite öğrencilerin mobil teknolojileri kullanma biçimleri ve dijital yaşam tarzları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonunda; %66'sı teknolojiyle birlikteken kendilerini rahat hisseden, %75'i yeni teknolojilerin çıkmasını merakla bekleyen, %67'si aynı anda birden fazla işle (çoklu görev) meşgul olan, %67'si beklemekten hoşlanmayan, %99'u derslerde en son teknolojilerin kullanılmasını isteyen, %99'u dizüstü bilgisayarlarının başarılarında önemli bir araç olduğunu belirten dijital yerli profillerine rastlanmıştır.

Gelişen dijital çağ eşliğinde 2000 yılında ortaya çıkan Howe ve Strauss'un "Milenyum Kuşağı" kavramının ardından, 2001 yılında ortaya çıkan, alanyazında farklı isimlerle de ifade edilen, yaş baz alarak teknolojik yetenekler ve yetkinliklere göre oluşturduğu Prensky'nin "dijital yerli / dijital göçmen" kavramlarının, kabul gördüğü kadar eleştirildiği ve tartışmalara neden olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yapılan inceleme sonucu Mark Pensky'nin "Dijital Yerli / Göçmen Analjisinin" özellikle VanSlayke (2003), McKenzie (2007), Sandford (2006), Bayne ve Ross (2007) ve Yıldız (2012) tarafından eleştirildiği ve bazı görüşlerine katılmadıkları tespit edilmiştir.

Vanslyke (2003) makalesinde Prensky'nin yerli / göçmen analjisinin çıkardığı sonuçların çoğuna katılmadığını, kişilerin teknolojiye adapte oluş süreçleri, yani teknoloji kullanımının kişiye göre kolay ya da zor gelmesi durumu esas alınarak yerli ya da göçmen sınıflandırmasının oluşturulabileceğini belirtmiştir. Bir diğer ifade ile dijital yerliler ile göçmenler arasındaki eşitsizliğin ve oluşan boşluğun esas kaynağının doğum yılı değil, teknoloji alışkanlığı olduğunu vurgulamıştır. VanSlayke (2003), dönemin şartlarının doğal bir sonucu olan bu durumun ve oluşan bu ayrımın, kültürel çatışmaya sebep olmayacağı üzerinde de durmuştur. Bu kanıya ABD'de bir üniversitede çalışırken aldığı ikili görevi sırasında vardığını belirtmektedir. Üniversitedeki iki görevinden

birinin fakültenin teknolojiyi öğretim uygulamalarına entegre etmesine yardımcı olmak, diğerinin ise öğretmen hazırlama programındaki adaylara teknoloji dersleri öğretmek olduğunu özellikle belirten VanSlayke'a göre, oluşan farklar ve eşitsizliklerde teknolojinin elbette ki etkisi vardır ama bu tek başına bir sebep olmamalıdır. Ayrıca 30 yaşında, Prensky'e göre dijital yerli sınıfında yer alabilmek için az da olsa büyük biri olarak dijital çağı nispeten kolay bir şekilde benimsediğini ve bu kuşağı da sevdiğini özellikle dile getirmiştir (VanSlayke, 2003).

Bayne ve Ross (2007) mevcut neslin öğrencilerine yönelik olan öğretim meselelerine yönelik yaklaşımlarda algının "dijital yerli/göçmen" kavramlarına sığdırılmasına karşı olduklarını belirtmektedir. Onlara göre bu basitleştirilmiş ikili karşıtlık söylemi kendi içerisinde, öğretmenin yapısal ayrıcalığını, pazarlanmış yüksek öğretim vizyonunu, öğretmen-öğrenci ilişkisinin ırksallaştırılmış ve bölücü anlayışını, teknolojik değişimle öğretmen ve öğrenci kurumunda ortaya çıkabilecek olası bir dizi metaforu barındırmaktadır.

McKenzie (2007) ise Prensky'nin önerisinin kanıt veya verilerden yoksun yüzeysel bir düzeyde olduğunu ve bu öneriyi çok basit bulduğunu belirtmektedir. McKenzie (2007)'ye göre, Prensky eşitsizlikler ya da anlayış üzerinde yeteri kadar durmamış, insanları sadece yaş ve internet maruziyetine bağlı kalarak bir araya getirmiş, dijital deneyimi eski ve değersiz yöntemlerle süsleyip mükemmel olarak sunmuştur. McKenzie Prensky'nin "dijital yerli" ve "dijital göçmen" terimlerinin nesiller arası bir bölünmeye sebep olabileceğini düşünmektedir (McKenzie, 2007).

Kennedy ve arkadaşları 2007 yılında Avustralya'da üç üniversitede toplam 2588 birinci sınıf öğrencisine uyguladıkları anket çalışması sonucunda, gençlerin teknoloji anlayışları ve deneyimlerinin sosyoekonomik düzeyleri, yaşları ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Çalışma sonucunda göçmen ve yerli gruplaması yapılırken sadece yaş faktörüne bağlı kalınan tekdüze varsayımın yanıltıcı ve hatta tehlikeli olacağı sonucuna varmışlardır (Kennedy vd., 2007).

Yıldız (2012) bir yandan teknolojik yakınlık ile yaş ilişkisinin paralel olduğunu vurgulayan bu yaklaşımın son derece doğru olduğunu belirtirken öte yandan da Prensky'nin 1980 öncesi doğanlara dijital göçmen diyerek haksızlık yaptığını öne

sürmektedir. Yıldız 2012:821), Prensky'nin dijital göçmen olarak kabul ettiği 1970-1979 arası dönemde doğanların teknolojik olanaklardan faydalandıklarını, teknolojiden yardım alarak işlerini kolaylaştırdıklarını ve hatta devam eden kâğıt kalem alışkanlığının yavaş yavaş tablet bilgisayar kullanım alışkanlığına dönüştüğünü öne sürmüştür.

“Dijital yerli” ve “dijital göçmen” kavramlarına ilave olarak, Palfrey ve Gasser (2008:3-4) “*Dijital Göçebe (Digital Settler)*” kavramını gündeme getirmiştir. Dijital göçebeler, dijital yerli ve dijital göçmenlere göre daha yaşlı, dijital göçmenler gibi dijital yerlilerin zaten içinde olduğu dijital dünyaya sonradan katılan bireylerdir. Dijital göçmenlere nazaran dijital dünyaya daha uzak, gelişimlerinin ileriki dönemlerinde dijital dünyaya katılmış, dijital dünya ile analog dünyayı bir arada sürdüren kişilerdir. Türkçe karşılığı “yeni bir yere yerleşen kimse” olan “digital settlers” kavramı Odabaşı tarafından 2009 yılında “dijital göçebe” olarak ifade edilerek ulusal alanyazınına girmiştir. Aynı zamanda geleneksel ve analog yapılarını sürdüren dijital göçebeler, dijital göçmenlerden daha yavaş ve daha zor dijital dünyaya uyum sağlamaktadırlar (Kurt vd., 2013).

Prensky'nin yaptığı çalışmalarda dijital yerli ve dijital göçmen arasındaki sınırı çok kesin çizdiği görülmektedir. Yıldız (2012:821) ise bir halden bir başka hale geçiş sürecinde, yumuşak bir geçiş ile dönüşümün gerçekleştiğini düşünmektedir. Bundan dolayı Marmara Üniversitesi'nde farklı fakültelerden ve farklı bölümlerden öğrenciler üzerinde bir araştırma uygulanmıştır. 1987-1994 yılları arasında doğmuş 382 öğrenciye anket uygulanan araştırma ile öğrencilerin dijital yerli mi, yoksa göçmen mi olduklarının sorgulanması ve onların bilgi edinme yaklaşımlarının analiz edilmesi hedeflenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda yeni bir kavram olarak “dijital melezler” kavramı ortaya çıkmıştır (Yıldız, 2012:821). Prensky'nin dijital yerli olarak isimlendirdiği neslin dijital cihazları kullanma ve bu cihazlarla ilgili sahip oldukları alışkanlıklarına yönelik tespitleri doğrudur. Yıldız bu grubun aslında milenyum çağı çocukları da denilen 2000 yılı ve sonrası doğanlar olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple, 2000 sonrası doğanların “dijital yerli”, 1970 öncesi doğanların “dijital göçmen” ve bir geçiş dönemi olan, teknolojiye hâkim ama basılı malzemedenden de vazgeçmeyen 1970–1999 yılları arasında doğanların “dijital melezler” olarak adlandırılmasının uygun

olacağını ifade etmektedir. Ona göre “*Dijital Melezler*” kendilerini yeni döneme hazırlayan ya da hazırlamaya çalışan bir geçiş grubudur (Yıldız,2012).

Mevcut neslin öğrencilerine yönelik öğretim sorunlarının gündeme gelmesini yaygınlaştıran dijital yerli/göçmen “ikili karşıtlık söylemine” yapılan ağır eleştirilerin vadesi çoktan dolmuştur. Prensky’nin bu formülüne karşı çıkan Sandford (2006) ve McKenzie (2007) gibi pek çok görüşün sadece internet ortamında, kişisel web sayfalarında yer alırken, onun varsayımlarını istikrarlı bir şekilde sorgulayan ve ele alan çok az basılı yazın vardır (Bayne& Ross, 2007). Alanyazında bu anlamda yapılan taramalar sonucunda da eleştirilerin çoğunun dijital yerli ve dijital göçmenlerin yaş sınırlamasına göre gruplandırılmasından kaynaklı olduğu ifade edilebilir. Belirtilen yaş sınırları içinde olup da teknolojik ve dijital ortamları tam bir yerli gibi yaşamayanlar olduğu gibi, yaş sınırlamasına göre daha büyük olup da teknolojik ve dijital yaşama adapte olmuş, yeni medya kullanımını başaran kişilerin mevcudiyeti elbette ki mümkündür. Bu durumda yerli ya da göçmen sınıflandırması oluşturulurken kişilerin teknolojiye adapte oluş süreleri, teknoloji kullanım alışkanlıkları ve algıları, sosyoekonomik düzeyleri, buldukları topluma teknolojinin ulaşımı ve yayılım hızı gibi etmenlerin de göz ardı edilmemesi önemlidir. Fakat teknolojilerde yaşanan gelişmelerin nesiller arasında eşitsizliklere yol açtığı kesindir. Prensky’nin 2009 yılında yaptığı çalışmasında yaş farkı dışında bu iki grup arasında, yaşanan dönem ortamlarının değişkenlik göstermesinden kaynaklı eşitsizliklerin de olduğunu belirttiği görülmüştür (Prensky,2009). Buna paralel olarak Dede (2005), her topluma teknolojinin ulaşmasının ve yaygınlaşmasının farklılık gösterebileceğini ve dijital yerli ve dijital göçmen kavramlarına yönelik sınırların ve tanımların toplumdan topluma, bireyden bireye değişebileceğini belirtmiştir. Bir toplum içinde dijital uçurumun var olabileceği gibi, bazı bireylerin de bu tanımların dışında kalabileceğini ifade etmiştir. Prensky (2009), 21.yüzyılda dijital yerliler ve göçmenler arasında ki farkın giderek azalacağını ve “*Dijital Bilgelik (Digital Wisdom)*” kavramının ortaya çıkacağını ön görmüştür.

1.2.3. Dijital Göçmenler

Dijital yerlileri tanımladıktan sonra Prensky “Bu kavramın dışında kalan ‘diğerleri’ kimdir?” sorusuna karşılık olarak dijital dünyada doğmamış, ama daha sonradan teknolojiden etkilenecek ve teknolojiyi benimseyerek dijitalliği yaşamlarının

içine almış olan bu “diğerleri”ni “*Dijital Göçmen*” olarak isimlendirmiştir (Prensky,2001a:1-2). “*Dijital dünyada kendi yolunu bulan*” (Palfrey & Gasser 2008), sanal gerçekliğe uyum sağlamaya çalışan bireylerdir (Eşgi, 2013: 183). Bilgiç dijital göçmenleri şöyle tanımlamıştır; “*Dijital göçmenler bu teknolojilerin kullanıldığı ortamlara uyum sağlamaya çalışan ve kendisini teknolojinin gelişimi ile yeni bir süreç içerisinde bulan bir kuşaktan oluşmaktadır*” (Bilgiç vd., 2011: 2). Teknoloji, internet ve web ile sonradan tanışan, teknoloji okuryazarlığı dijital yerlilere oranla daha düşük düzeydeki bireylerdir (Prensky, 2001a:5). Teknolojik cihazları ya da programları kullanmada zorluk çeker, kılavuz veya rehber kullanmaya ihtiyaç duyarlar (Prensky 2004).

Dijital göçmenler dijital dili öğrenmeye çalışmak için uğraşırken sahip oldukları alışkanlıklar ile bu dijital dili aksanlı kullanırlar. Bu durum “dijital göçmen aksanı” olarak yansımaktadır. Örneğin, dijital göçmenler bir belgede düzeltme yapacaklarsa, ekranda çalışarak değil, çıktısı ile kağıt üzerinde düzeltmeler yapmayı tercih ederler ve bu durum da onların dijital göçmen aksanından kaynaklanır (Prensky, 2001a:1-3). Grafik ve hiper metin okumalarından çok doğrusal okumaları tercih ederler (Karabulut,2015:19).

Dijital yerlilerle arasındaki fark, dijital dünyayı kullanma algısından kaynaklanmaktadır. Dijital yerlilerin yaşamlarının bir parçası olan dijital dünya, dijital göçmenler için bir faydalanma biçimidir (Eşgi, 2013: 182-184). Göçmenler belirli bir gereksinimden kaynaklı olarak teknolojiyi kullanırlar, öncelikleri internetin ve dijital dünyanın araçlarından faydalanmaktır (Eşgi, 2013: 184). Dijital göçmenler teknolojiyi genel anlamda tek bir amaç olan bilgi edinme için kullanırlarken, teknolojinin bir zorunluluk haline geldiği dijital çağın ilerleyen dönemlerinde bilgi amaçlı olmanın yanı sıra eğlence, sohbet etme ve oyun gibi nedenlerle de kullanmaya başladıkları gözlemlenmektedir. Ama yine de asıl amaçlarının dijital yerlilere oranla bilgiye ulaşmak olduğu kesindir (Karabulut,2015). Onlar için gerçek hayat ve dijital hayat çok farklıdır. Dijital medya araçlarını ikinci kaynak olarak kullanan dijital göçmenlerin popüler iletişim ve bilgi toplama aracı hâlâ telefon, televizyon, radyo, gazete, kitap ve dergilerdir (Kürkçü,2015:2). Onlar için yüz yüze iletişim, konuşma dokunma ve

duygular önemli olduğu için dijital dünyanın tatmin edici olduğunu düşünmezler (Dijital Hayat Akademisi, 2019).

1.2.4. Dijital Yerliler

Prensky, teknolojiyle büyüyen, interneti, sanal oyunları ve akıllı telefonları dijital bir dile çevirerek iletişim kuran, 1980 ve sonrası doğmuş yeni nesli, “dijital dil mevcut kuşak tarafından ana dil (native speaker) olarak konuşulmaktadır” gerçeğine dayanarak, “*Dijital Yerliler (Digital Natives)*” olarak isimlendirmiştir (2001a). 1980-1982 arasında doğan X kuşağı üyeleri, 1982-1999 yılları arasındaki Y kuşağı ve 2000 ve sonrası doğan Z kuşağı (Twenge,2010) dijital yerlileri oluşturmaktadır.

Dijital yerliler; bir diğer adıyla “internet nesli”; dijital araç ve ortamları hayatlarının merkezine alan, teknolojinin bir ihtiyaçtan çok gündelik hayatın gerekliliklerinden biri olduğunu düşünen, bilgisayar, tablet ya da akıllı telefon kullanıcısı olan, internetin, sosyal medyanın, sanal oyunların dijital dili ile iletişim kuran nesildir (Kennedy vd., 2007). Onların farklı dilleri internet ve dijital ortamda kullandıkları kısaltmalar ve özel simgelerden kaynaklanır. Oluşturdukları bu dili ise dijital göçmenler anlamakta güçlük çekerler (Çakır& Topcu, 2005). Dijital yerliler, öğrenme süreçlerinde ve sosyalleşmede teknolojiyi kullanırlar (Lei, 2009). İnternet yayınları (podcasting), sayfaları (wiki), günlüğü (blog), internette dosya paylaşımı ve sosyal paylaşımlar gibi teknoloji çeşitleri ile kendini ifade eden ve sosyalleşen bu kuşak Web 2.0 araçlarını da kolaylıkla kullanabilmektedir (Kennedy ve diğerleri, 2007). Her zaman yeni teknolojiye sahip olmak isterler ama bu arada kendi sosyo-ekonomik durumlarının da bilincinde hareket ederler. Onlar için son teknolojiye sahip olmak arkadaşları arasında statülerini artmasına işarettir. Dijital yerliler tecrübelerini arkadaşlarıyla paylaşmayı ve onların tecrübelerinden fikir almayı da severler ve bunu çevrimiçi ortamlarda yaparlar (Tapscott, 2009). Ebeveynlerinden çok farklı bir şekilde sosyalleşen dijital çocukların video oyunları, elektronik posta ve anlık mesajlaşma, dijital telefonlarla görüşme yapma süreleri, televizyon izleme süreleri ve reklamları takip etme sürelerinin daha liseden mezun olmadan önce bile oldukça çok yüksek saatlere ulaştığı, kitap okuma sürelerinin ise çok sınırlı kaldığı tespit edilmiştir (Prensky,2001b:1).

Dijital yerliler, dijital göçmenlerden farklı düşünürler, düşünme kalıpları farklıdır, bilgiyi farklı bir biçimde işlerler, “hipermetin zihinler (hypertext minds)” geliştirirler, bilişsel yapıları sanki sıralı değil paraleldir, daldan dala atarlar. (Prensky, 2001a). Daha zeki ve daha hızlı olan bu gençler toplumsal problemler, adalet ve sivil haklar konusunda duyarlıdır, politikayla ilgilenirler (Tapscott, 2009:6). Dijital yerliler, yeniliklere açık bireyler olmalarından dolayı, teknolojinin sürekli güncellediği yaşam düzenine dijital göçmen ve dijital göçebelere oranla daha hızlı uyum sağlarlar ve kendi yaşam stillerini de sürekli güncellerler. Bundan dolayı oluşan davranış kalıplarındaki değişimler kolaylıkla fark edilebilir (Kurt vd., 2013:12). Lei (2009) dijital yerli olan öğretmen adaylarını ele aldığı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışanın sonunda katılımcıların sosyallik ve iletişim kurmak için teknolojiyi her gün mutlaka bir süre kullandıkları ve teknoloji günlük yaşamlarının bir parçası haline geldiği halde daha ileri düzey teknolojileri gerektiren durumlarda zorlandıkları ve yetersiz oldukları sonucuna varmıştır. Dijital yerlilerin, okul ortamında teknoloji kullanmaya istekli oldukları ama bu teknolojilerin okula entegrasyonu durumunda gerekli olan bilgi, beceri ve deneyime sahip olmadıkları anlaşılmıştır (Lei, 2009). Kvavik (2005) 4374 bir grup üniversite öğrencisi ile öğrencilerin interneti nasıl kullandıklarına dair gerçekleştirdiği çalışmada bilişim teknolojilerinin sınıflarda kullanılması ilgili bölümün sonuçlarına göre, sınıflarında teknoloji kullanımını tercih edeceklerini umdukları internet kuşağı öğrencilerinin sınıfta bir yönlendirici yani öğretmen önderliğinde teknoloji kullanımı tercihinde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir. Pedro, dijital yerlileri “Yeni Binyılın Öğrencileri-YBÖ (New Millennium Learners-NML) olarak ele almış ve onların bazı özelliklerini şöyle sıralamıştır (Pedro, 2006, s.2-14)

- *Dikkat süreleri kısadır,*
- *Zihinleri sürekli konudan konuya atlar,*
- *Çoklu işlemler yapabilirler,*
- *Anında dönüt isterler,*
- *Dijital araçların dilini keşfederek, yaparak, yaşayarak öğrenirler,*
- *Dijital olarak sosyal çevreleri gelişmiştir,*
- *Fiziksel olarak çoğunlukla yalnızdırlar,*
- *İletişimde ve ilişkilerde sabırsızdırlar,*

- *Fantezi dünyaları gelişmiştir,*
- *Oyun merkezli yaşarlar ve oyun merkezli öğrenirler,*
- *Grafik öğeleri, metin öğelere tercih ederler,*
- *Dijital araçları kağıda basılı araçlara tercih ederler,*
- *Eğitimden beklentileri yüksektir.*

Bilgiç ve arkadaşları (2011:4) ise dijital yerlilerin öğrenme özelliklerini aşağıdaki şekilde ele almıştır:

- *Bilgiye hızla erişmek isterler,*
- *Metin yerine grafiği tercih ederler,*
- *Bir makaleyi baştan sona doğrusal bir biçimde okumak yerine kapsül halinde rastgele okumayı tercih ederler,*
- *Ciddi çalışmalar yerine oyunları tercih ederler,*
- *Bilişsel yapıları sıralı değil paraleldir,*
- *Aynı anda birçok işi yapmak isterler,*
- *Keşfederek öğrenmek isterler.*

Dijital yerlilerin dikkat süreleri oldukça kısadır. Bu yüzden Seymour Papert (1994'den akt. Pedro, 2006) yeni neslin çocuklarını ifade etmek için “*çekirge zihin (grasshopper mind)*” terimini oluşturmuştur. Çünkü bu nesil, bir konuya odaklanmak yerine, bir konudan diğerine bir ileri bir geri atlayıp durur (Pedro,2006). Prensky (2001b) dijital yerlilerin kısa olduğu düşünülen dikkat sürelerinin oyun sırasında kısa olmadığını ve dikkatlerinin dağılmadığını belirtmektedir. Çünkü aslında dikkat gösteremedikleri için değil, göstermeyi tercih etmedikleri için dikkatleri kısadır. Dijital yerliler, gelişim döneminde dijital verilerle doldurdukları için muhtemelen fiziksel olarak farklı beyinlere sahiptirler. Prensky'nin bu düşüncesine paralel olarak günün nörobiyologları ve sosyal psikologları da yeni girdilerle beynin yapısının değişebileceğini dile getirmektedirler. Dijital yerliler isimlerinin hakkını verircesine dijital dünyada kullandıkları dil ile farklılık gösterirler (Prensky, 2001b:7). Dijital araçları kişiselleştirirler, kendini ifade etmenin bir aracı ya da kendilerinin bir parçasıymış gibi kullanırlar. “Sürekli çevrimiçi olma” isteği telefonlarının hep açık olmasıyla sonuçlanır. Hep bağlantıda olmaları onlar için çok hızlı geribildirim almak

çok önemli olduğundandır (Tapscott, 2009). Don Tapscott, 12 farklı ülkede 13-29 yaş aralığında 7685 dijital kuşak üyesi ile bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda “*dijital büyüyen*” ilk kuşak olmalarının dijital kuşağın en belirleyici özelliği olduğu kanısına varmış ve dijital yerlilere yönelik genel bir profil ortaya çıkarmıştır. Tapscott’a göre dijital yerlileri BB üyesi ebeveynlerinden farklı kılan ve onları tanımlayan sekiz özelliği şunlardır (Tapscott, 2009: 6-7);

- *Özgürlükçüdürler*
- *Kişiselleştirmelerden yanadırlar*
- *Doğal işbirlikçidirler*
- *İnce eleyip sık dokurlar*
- *Doğrulukta dayatırlar*
- *Eğlenmeyi severler*
- *Yenilik hayatlarının bir parçasıdır*

Tapscott kitabında “*karanlık yüz (dark side)*” başlığı ile ele aldığı bölümde anne babadan iş verenlere kadar herkesin dijital yerlilerle ilgili bazı endişeleri ve kusurları dillendirdiğini belirterek onların sürekli şikayet edilen olumsuz yönlerini şu on başlık altında özetlemiştir (Tapscott, 2009:3-5).

- *Sosyal becerilerini kaybettirecek kadar ekrana yapışık, internet bağımlısı bireylerdir. Spor ya da herhangi başka bir sağlıklı aktiviteye hiç vakitleri yoktur.*
- *Utarma duyguları yoktur, ayıp bilmezler.*
- *Ebeveynleri üzerlerine çok titrediği için akıntıya kapılmış gibidirler, kendi başlarına yönlerinin çizmekten korkarlar.*
- *İnternette müzik indirmek, ilgili kişiye sormadan kendi kafasına göre internette paylaşımlarda bulunmak gibi “fikri mülkiyet haklarını” ihlal ederler. Aslında bir çeşit hırsızlık yapmaktadırlar.*
- *İnternette akran zorbalığı yaparlar.*
- *Oynadıkları oyunlardan dolayı şiddet yanlısı ve sert olmuşlardır.*
- *İş ahlakları yoktur ve muhtemelen kötü çalışanlar olacaklardır.*
- *Son narsist kuşak; “ben” kuşağıdır.*
- *Hiç bir şeyi ve hiç kimseyi umursamazlar.*

Günümüz teknolojisinin içine doğan ve tüm günlük işlerini teknoloji üzerinden dijital olarak halledilebilen dijital yerliler dijital araçları kişiselleştirirler, kendini ifade etmenin bir aracı ya da kendilerinin bir parçasıymış gibi kullanırlar. Teknolojik olanakları etkili şekillerde kullanabilen 21.yy'ın çocukları olan dijital yerlilerin (Karabulut,2015) teknoloji kullanma alışkanlıklarının beş farklı nedene dayandığı görülmüştür. Bu nedenler şu şekilde özetlenebilir (Waycott, 2010'dan akt.: Bilgiç vd., 2011:4):

- *Kişisel ilgi veya eğlence,*
- *Sosyal iletişim kurma,*
- *İhtiyaçları doğrultusunda günlük kullanım (Bilgi depolama veya bilgiye erişim, tren biletlerine bakma gibi...),*
- *Profesyonel çalışma,*
- *Üniversite/ders çalışması*

Her ne kadar dijital göçmenler dijital yerlilerle aynı interneti kullanıyor olsa da bu iki grubun internette ne yaptıkları ve nasıl yaptıkları birbirinden oldukça farklıdır. Dijital yerliler işlerini halletmek için oldukça ketum bir şekilde kendi yöntemlerini oluşturmuşlardır. Dijital yerlilerin bu özellikleri özetle aşağıda belirtilmiştir (Prensky, 2004: 2-14)

- *Dijital yerliler farklı şekilde; iletişim kurarlar, paylaşırlar, bulşurlar*
- *Dijital yerliler farklı biçimde; işbirliği içerisindedirler, değerlendirirler, öğrenirler, araştırırlar, analiz ederler, ifade ederler, programlarlar, yetişirler.*
- *Dijital yerliler farklı yollarla sanal içerik oluştururlar, farklı ortamda alış-veriş yaparlar, sahip olduklarını farklı biçimde takas ederler, farklı şeyler biriktirirler.*

Dijital yerliler çalışma yaşamında yaratıcılık ve yenilikçiğe öncelik verirler, tecrübe ve liyakatten onlar için ikinci plandadır. Serbest hareket edebilecekleri çalışma ortamlarını tercih ederler çünkü özgürlükçü kişilikleri geleneksel ve hiyerarşik ortamları kabullenemez (Tapscoot, 2009). İşlerinde de kişiselleştirmelerden yana olan yerliler

genellikle 9-5 çalışma saatlerini tercih ederler (Junco ve Mastrodicasa, 2007'den akt., Yalçın, 2017:569). Tapscoot'a (2009) göre 2,6 yılda bir iş değiştirmektedirler.

Time dergisi 2012 yılında dijital yerliler ve dijital göçmenlerin medya kullanımına yönelik yaptığı araştırma dikkate değerdir (Business Wire, 2012). Araştırmanın sonuçları şöyle olmuştur;

- *Dijital yerliler televizyon, dergi, tablet bilgisayar, akıllı telefon vb. platformlar arasında 1 saat içinde 27 kez geçiş yapabiliyorlar*
- *Duygusal iniş çıkışları alt seviyede deneyimleyen bu grup çok kısa zaman içerisinde sıkılmakta ve havalarını değiştirmek için dikkatlerini başka ortamlara yöneltmektedir.*
- *Dijital yerlilerin %65'i, ev içinde odadan odaya geçerken dahi akıllı telefonlarını uzuvlarıymış gibi yanlarından ayırmadan kullanmaktadır.*
- *Dijital Yerlilerin %54 oranla yarısından fazlası, konuşmak yerine mesajlaşmayı tercih ederken dijital göçmenlerin %28'i mesajlaşmayı tercih etmektedir.*

DİJİTAL YERLİLER	DİJİTAL GÖÇMENLER
Dijital çağda dünyaya gelen	Teknoloji, internet ve web ile sonradan tanışan,
Teknolojiyle büyüyen, her şeylerini dijital teknolojileri kullanarak gerçekleştiren ilk nesil	Teknolojilerin kullanıldığı ortamlara uyum sağlamaya çalışan
Dijital okuryazar	Dijital okuryazarlığı düşük
Dijital araçlar ve ortamlar hayatlarının merkezinde, dijital araçların dilini keşfederek, yaparak, yaşayarak öğrenen	Dijital cihazları ya da programları kullanmada zorluk çeken, kılavuz veya rehber kullanmaya ihtiyaç duyan
İnternet ve dijital ortamda kullandıkları kısaltmalar ve özel simgelerden ortaya çıkmış dil; internetin, sosyal medyanın, sanal oyunların dijital dili ile iletişim kuran	Sahip oldukları alışkanlıklar ile dijital dili aksanlı kullanan
Teknolojinin bir ihtiyaçtan çok gündelik hayatın gerekliliklerinden biri olduğunu hisseden, Her zaman yeni teknolojiye sahip olmak isteyen (arkadaşları arasında statülerini artırır)	Gereksinimden kaynaklı olarak dijitalliği kullanıp, teknolojiden faydalanan
Teknolojiyi hayatlarının merkezine alan, bilgi edinme, ders çalışma, ödev yapma, sohbet etme, iletişim kurma, haberleşme, alışveriş vb. gibi bütün işlerini internette yapan, “her zaman çevrimiçi”	Teknolojiyi bilgi edinme için kullanırken, eğlence, sohbet etme ve oyun gibi nedenlerle de kullanmaya başlayan
Grafik öğeleri, metin öğelere tercih eden, dijital araçları, kağıda basılı araçlara tercih eden	Hâlâ telefon, televizyon, radyo, gazete, kitap ve dergilerle bilgi toplayıp iletişim kuran, doğrusal okumaları tercih eden
Çevrimiçi iletişim kuran, mesajlarla konuşan internet günlüğü (blog) ve sosyal paylaşımlar ile kendini ifade ederek sosyalleşen	Yüz yüze iletişim, konuşma dokunma ve duygular önemli olduğu için dijital dünyayı tatmin edici bulmayan

Tablo 4: Dijital Yerlilerin ve Dijital Göçmenlerin Temel Teknolojik Özellikleri

Kaynak: Bilgiç vd.(2011), Pedro (2006), Prensky (2000;2001a;2001b;2004), Tapscot (2009), Yalçın (2017), Kennedy vd. (2007), Kurt vd. (2013)’den yararlanılarak oluşturulmuştur.

Bilgi çağında teknolojinin ortaya çıkardığı yeni kavramlardan olan ve ilk olarak Prensky’nin yerli / göçmen analogisi ile gündeme gelen “dijital yerli / dijital göçmen” kavramları bu kavramları bir çok tartışmaya söz konusu olsa da birbirlerinden ayıran özellikleri ile mevcudiyetini sürdürmektedir. Prensky’nin (2001a) dijital yerli yada dijital göçmen ayırımını doğum yılını esas alarak oluşturması alanyazında tartışmalara sebep olsa da fakat bireylerin sahip olduğu teknolojik özellikleri dijital yerli yada dijital göçmen olmalarını belirleyen temel gerekliliktir (Bayne&Ross, 2007; Kennedy vd., 2007, Mckenzie, 2007; Palfrey& Gasser, 2008; VanSlayke, 2003; Yıldız, 2012)

İkinci Bölüm

Dijital Çağda Kuşaklar Arası Farklılıklar

ve Z Kuşağı

Teknolojik devrim, bilgi patlaması, artan-uzayan eğitim süresi ve buna bağlı bir şekilde uzayan gençlik süresi, demografik yapı ve değer değişimleri kuşaklararasındaki farklılaşmanın başlıca sebepleridir. Kuşak farklılıkları tarihi olarak her dönemde belirgin şekilde görülen değişimlerden gözlemlenebilmiştir. Teknolojinin, eğitim sistemi, aile ve arkadaşlık ilişkileri, iletişim şekilleri, iş yaşantısı üzerinde etkisini göstermesiyle, yeni teknolojiler ve dijital düzen kuşakların özelliklerini biçimlendirmeye başlamış ve dijital kuşakların oluşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda bu bölümde literatürde kuşak kuramı ve kuşak sınıflandırmaları, geçmişten günümüze kadar var olan kuşaklar ve özellikleri incelenmiş, günümüz toplumunun son kuşağı olan Z kuşağı genel özellikleri, aile yapısı, kişilik özellikleri, eğitimi ve öğrenme biçimleri, çalışma hayatı, teknolojik özellikleri ve dijital yerli olma boyutunda araştırılarak çalışılmıştır.

2.1. Kuşak Kuramı

“Bir kuşağın diktiği ağacın gölgesinde öteki kuşaklar serinler.”

Çin Atasözü

2.1.1. Kuşak Kavramının Tanımı ve Kavramı Oluşturan Etkenler

Kuşak kavramı TDK Felsefe sözlüğünde genel anlamıyla “yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu”, kültür tarihine göre ise “yeni bir anlayışta yeni bir yaşama duygusunda, yeni biçimlerde birleşen, eskiden belirgin çizgilerle ayrılan kişilerin topluluğu” olarak tanımlanırken, TDK Toplum Bilimi sözlüğünde “yaklaşık yirmi beş otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon” olarak tanımlanmıştır (TDK,2019). Kuşak kavramının yazılı kaynaklar üzerinden tarihi geçmişine bakıldığında, kavramın bazı bilim alanlarında Antik Yunan’a, bazılarında ise Eski Mısır

Uygarlığı'na dayandığı görülmektedir (Joshi vd., 2011). Zamanla birlikte toplumun ihtiyaçları değişmekte, bu da farklı dönem insanların farklı davranışlar ve algılar geliştirmesine neden olmaktadır. Ortaya çıkan bu davranış ve algı farklılıkları da “kuşak” kavramıyla açıklanmaktadır (Şalap, 2016;18). Bu kavram aynı zaman diliminde doğanların bazı sosyolojik nedenlere dayanarak gruplandırılması esasına dayanmaktadır ve “nesil” ya da “jenerasyon” kelimeleriyle de karşılık bulmaktadır (Köse vd., 2014).

Aynı dönemlerde doğmuş bireyler birbirlerini aynı grubun parçası olarak görürlerken, diğerlerini farklı kuşak olarak kabul ederler (Yüksekbilgi,2013: 343). Zemke ve arkadaşları (2013;4'den akt. Adıgüzel vd., 2014) yalnızca bireylerin doğdukları zaman aralıkları esas alınarak yapılan kuşak sınıflandırmalarının doğru olmadığını, kuşakları oluşturan topluluğun düşüncelerinin, hislerinin ve deneyimlerinin de kuşakları sınıflandırmak için önemli bir kriter olabileceğinin üzerinde durmuşlardır. Daha derin yapılan incelemelerle de kuşakları birbirlerinden ayıran tek ayırım ölçüsünün yaş farklılıkları olmadığı açıkça görülmüştür. Adıgüzel ve arkadaşları (2014) kuşak kavramını açıklayabilmek için yaş olgusu (doğuştan beri geçen süre ve yıl birimi ile ölçülen zaman), fiziksel yaş ve yaşam seyri teorisi (yaşam tecrübeleri ve bunların etkilerini araştırmak üzere kurgulanmış olan bir teori) kavramlarının üzerinde durmak gerektiğini vurgulamışlardır. Kon (2017)'e göre yapılan sosyolojik tanımlar esas alındığında, kuşaklar, *“belli tarihlerde doğmuş, sosyalleşme sürecinde, ortak sosyal, politik, ekonomik vb. olaylardan etkilenmiş, koşullar gereği benzer sorumluluklar yüklenmiş oldukları için ortak değer, inanç, beklenti ve davranışlara sahip gruplardır”* (Kon,2017).

Literatürde en genel anlamıyla “kuşak” dünya genelinde ekonomik ve sosyal hareketlerle oluşmuş zaman aralıklarıdır, ayrıca yetişme tarzları ve içinde buldukları ortam değişiklikleri nedeniyle oluşan nesil gruplarıdır (Keleş, 2011: 129). Başka bir deyişle ise kuşak; aynı tarihsel olayların içinde bulunan, aynı dönemi yaşayan, aynı toplumsal koşullarda sosyalleşen ve hatta aynı kolektif kimliğe ait olan bireylerin oluşturdukları topluluktur Lagree, 1991'den akt., Latif& Serbest, 2014). Dönemler arasındaki siyasi, kültürel ve diğer değişkenlerden etkilenen yaş grupları kuşak olarak tanımlanır (Gündüz ve Pekçetaş,2018). Kuşaklar hem karakter hem çalışma yaşamları hem de sosyal hayatlarında önemli ayrışmalara neden olan, yetişme tarzları ve

buldukları ortam değişikliklerinden kaynaklanan bazı farklılıklara sahiptirler (Lagree, 1991'den akt., Latif& Serbest, 2014). Özetle hemen hemen aynı zaman aralıklarında doğmuş, benzer değer yargılarını, davranış ve yaşam biçimlerini paylaşan, belli bir dönemin olay ve eğilimleri ile şekillenmiş, aynı düşünce ve eylemlere sahip kişiler topluluğu "kuşak" olarak tanımlanmaktadır (Lower, 2008; Chen, 2010; Altundağ, 2012; Delahoyde, 2009; Manion, 2009). Benzer zaman aralıklarında doğup, benzer ekonomik ve sosyal oluşumlardan etkilenen, benzer davranış biçimleri gösteren kişiler grubu kuşakları oluşturur (Yüksekbilgili& Akduman, 2015:19).

2.1.2. Kuşakların Sınıflandırılması

"İnsan, içinde yaşadığı çağa babasına benzediğinden daha çok benzemektedir"

(Twenge, 2013: 15).

Twenge'nin ele aldığı bu sözden de anlaşılacağı gibi toplumlarda ortaya çıkan ortak bilinç ve algı, gelecekteki tutum, davranış, eğilim ve tercihleri biçimlendirmektedir. Böylelikle her bir yeni kuşak kendine has değerleri, algı, tutum ve davranışları, farklı bakış açıları, güçlü ve zayıf yönleri gibi özelliklere sahiptir. (Kuran,2018) kuşak sisteminin sosyoloji, antropoloji, psikoloji, ekonomi bilimlerinden parçalar içeren bir geçmişi anlama, geleceği öngörme aracı olduğunu belirtmekte, "Bir kuşakı anladığımız zaman bir dönemi anlamış olur, bir dönemi anladığımızda ise bizim gibi olmayanları kendi yargılarımızla değil, onların gerçekleriyle görmüş oluruz" ifadesiyle kuşakların farklı özellikleri olduğunu vurgulamaktadır. Kuşak kavramı söz konusu olduğu zaman ilk olarak ailevi kuşak kavramı akla gelebilir. "Ailevi kuşak" ebeveynler ile çocuklarının doğumu arasındaki ortalama zaman dilimi kuşaktır. Ailevi kuşaklar (familial generations) genellikle tipik olarak 25-30 yıllık zaman dilimi ile çerçeveselendirilmiştir. Fakat bu zaman aralığı son dönemlerde kadınların doğum yapma yaşlarının yükselmesinden dolayı zaman içinde artmıştır (Tanner,2010:5). Örneğin, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA,2018) verilerine göre, son 10 yıldır düşüşe geçmiş olan toplam doğurganlık hızının en yüksek olduğu yaş grubu 20-24 iken, 2018'de 25-29'a yükselmiştir. Kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi, iş gücüne katılımın artması, ortalama evlenme yaşının yükselmesi, şehirleşme ve geniş aile yapısının azalması, doğurganlık hızındaki uzun süreli aşağı yönlü hareketin oluşmasına sebep olmuştur.

Tanner (2015:5-6) ailevi kuşak kavramı dışında, toplumsal sınıflandırmayla ortaya çıkan kültürel kuşak (cultural generations) kavramından bahsederek bir nevi kuşak kavramını iki grupta ele almıştır. McCrindle ve Beard (2017) kültürel kuşakları “aynı yaşam sahnesini paylaşan, aynı ekonomik, sosyal ve politik dönemlerde yaşayan, aynı sosyal değerlendirmeler ve olaylarla biçimlenen kişiler topluluğu” olarak tanımlamışlardır. Kültürel kuşaklar, toplumsal yapı değerlerinin ve yeni teknolojilerin değişimine karşılık olarak değişmekte ve zaman aralıkları, artan kültür değişimi ile tipik olarak kısalmaktadır. Bunun sonucunda da kültürel kuşakların nitelikleri ailevi kuşaklara oranla daha hızlı değişmektedir (Tanner,2010:5).

İlk bilimsel kuşak çalışmaları ve araştırmalar 1830-1840 yılları arasında Auguste Comte tarafından yapılmıştır. Sosyoloji biliminin pozitivist bilim anlayışı çerçevesinde kurucusu olarak kabul edilen Auguste Comte, kuşakları tarihsel süreçte gerçekleşen hareketler olarak ele almış, kuşak değişiklikleri içerisinde bir kuşağın bir sonraki kuşağa aktaracağı bilgi ve birikimler sayesinde ortak öğrenmelerin kalıcı hale geldiğini ve sosyal ilerleme sağladığını ifade etmektedir (Comte,1974'den akt., Cücen, 2012). Bu aktarımlar yaşanmış toplumsal acıların bir sonucu olarak ya da başarılı veya mümkün hale getirilmiş bir işin sonucu olarak ortaya çıkan tecrübelerdir. Savaş dönemini acı bir şekilde tecrübe eden kuşak üyelerinin, ardından gelmekte olan kuşağa bu acı tecrübeleri yaşamaması için barış ve özgürlüğün önemini aktarması buna örnek olarak verilebilir. Başka bir örnekte; eğitim ile daha iyi çalışma koşullarına sahip olduğunun farkına varan kuşak üyelerinin, kendinden sonra gelen kuşakların eğitimini destekliyor olmasıdır. Bu iki örnekte de yeni kuşağın daha iyi yaşam koşullarına sahip olması hedeflenmiştir ki buda toplumsal gelişme sağlamaktadır. (Comte,1974: 635-641'den akt. Latif& Serbest,2014).

“Kuşaklar Kuramı” ise ilk olarak 1928 yılında Alman Sosyoloğu Karl Mannheim tarafından ileri sürülmüştür (Taylor, 2008). Yirminci yüzyılda geliştirilen, sosyal, bilimsel araştırma metotlarını kuşak araştırmalarında ilk kez kullanarak, kapsamlı ve sistematik bir araştırma yapan Karl Mannheim, kuşakları, ortak alışkanlıkları ve kültürü paylaşan insanlar topluluğu olarak tanımlamıştır. Mannheim, 1950 yılında yaptığı çalışmasında toplumsal sınıfların ve kuşakların sosyal durumunu ele almış ve aynı tarihsel ve sosyal zamanda ve durumda doğmanın gerçek bir bütünlük

oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca Mannheim, kuşakların tarihsel miraslarına bağlılıklarının da vazgeçilmez bir şart olduğunu ifade etmiştir (Mannheim 1998'den akt. Latif ve Serbest, 2014).

Günümüz “Kuşak Gruplamaları Kuramı” Inglehart tarafından geliştirilmiş (1997'den akt., Lester vd., 2012) ve daha sonra da Amerikalı aktör ve tarihçi William Strauss ve tarihçi Neil Howe' un 1991 yılında yayınladıkları “Generations: The history of America's Future, 1584-2069” isimli kitapları ile popüler olmaya başlamıştır. Bundan dolayı kimi araştırmacılar kuşaklar kuramını “Strauss-Howe Kuşak Kuramı” olarak da adlandırmaktadır (Arslan& Staub, 2015). Strauss ve Howe'un (1992, 2000) kuşak sınıflandırması şu beş grupta şekillenmiştir; 1901-1924; G.I. Kuşağı (G.I. Generation), 1925-1942; Sessiz Kuşak (Silent Generation); 1943-1960; Bebek Patlaması Kuşağı (Boomers), 1961-1981; 13. Kuşak (Thirteenth Generation), 1982-2002; Milenyum Kuşağı (Millennials) Bu kurama göre toplumlarda pek çok önemli tarihsel olaylar ve sosyal değişimler yaşanmaktadır ve bu değişimler de toplum bireylerinin değer yargılarını, eğilimlerini, tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Bireylerin biçimlenmesi olaylardan sonra değil ama olayların meydana geldiği yıllar süresinde gerçekleşir. Bu da belli bir zamanda doğan ve aynı yaş grubunda yer alan kişilerin, bir takım benzer bilişsel davranışları ve benzer eğilimleri göstermesine ve paylaşmasına neden olur. Ayrıca bu etkilerin zamanla devam edebileceği de öngörülmektedir (Moss, 2010'dan akt. Arslan& Staub, 2015).

Kuşağın Adı	Kuşağın Dönemi
Kayıp Kuşak (Lost Generation)	1883-1900
G.I. Kuşağı (G.I.Generation)	1901-1924
Sessiz Kuşak (Silent Generation)	1925-1942
Patlama Kuşağı (Boomers)	1943-1960
13. Kuşak (Thirteenth Generation)	1961-1981
Milenyum Kuşağı (Millenials)	1982-1999

Tablo 5: Strauss ve Howe Kuşak Sınıflandırması Modeli (1992, 2000)
Kaynak; Strauss & Howe (1992, 2000)'den yararlanılarak oluşturulmuştur.

Mannheim (1952'den akt Guillot-Soulez & Soulez, 2014)'e göre her kuşağın bireyleri, gelişimlerinin gerçekleştiği politik, ekonomik ve kültür çerçevesinden ve değerlerini biçimlendiren tarihi olaylardan etkilenir. Bu müşterek olayların gücü ile her kuşağın davranışlarına rehberlik eden kendine özgün birtakım inançlar ve tutumlar geliştirdiği varsayılır (Ryder, 1965'den akt Guillot-Soulez ve Soulez, 2014). Bu bağlamda kuşakların homojen özellikler sergilediği ileri sürülmüştür. Fakat yapılan son araştırmalar bu gibi bazı klişeleri sorgulamaya başlamıştır. Guillot-Soulez ve Soulez (2014), kuşakların kendi içlerinde iddia edildiği gibi homojenlik gösterip göstermediği durumunu tartışmışlar ve Y kuşağı üzerine yaptıkları bir çalışma ile kuşaklar içi farklılıkları ele almışlardır. Çalışmalarının sonucunda Y kuşağının homojen olmadığı kanısına varmışlardır. Alanyazında kuşak kuramına bazı noktalardan karşı çıkan birtakım gerekçelerle de karşılaşılır ve bunların en başında biyolojik gelişim süreci gelmektedir. Örneğin bulunduğu kuşaktan kaynaklı olmayan, yaş ve deneyim gibi biyolojik gelişimin temel işlevleri sonucunda da bireylerin bazı değer yargıları, tutum ve davranışları, inançları ve eğilimleri değişim gösterir. Bu bağlamda Sessa ve arkadaşları (2007'ye atfen) kuşaklardaki değişimlerin başlıca etkeni olarak biyolojik süreç yerine sosyal oluşumları öne sürmüşlerdir (Moss, 2010'dan akt Arslan & Staub, 2015). Kuşakları sadece doğdukları zaman dilimleri esas alınarak sınıflandırma hatasına düşmek yerine, kuşak üyelerinin düşünceleri, hissettikleri ve deneyimlerinin de

onları sınıflandırmak için baz alınması doğrudur (Zemke vd., 2013: 4). Yapılan araştırmalara göre, kültürden kültüre değişiklik gösterdiği öne sürülen kuşak sınıflandırmasının, tarih aralıkları ve kuşakların taşıdığı özellikleri de farklılıklar göstermektedir (Adıgüzel vd.,2014) ve bu durum farklı kaynak taramaları yapıldığında ortaya çıkmıştır.

Kuşak sınıflandırması yapılırken baz alınan yaş grupları konusunda alanyazında bir fikir birliği olmadığı görülmektedir. Zemke ve arkadaşları (2013) tarafından 1943 öncesi doğanlar Gelenekçi Kuşak (Traditionalists), 1943-1960 arası doğanlar Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers), 1960-1980 arası doğanlar X Kuşağı (Xers) ve 1980-2004 arası doğanlar Milenyum Kuşağı (Millennials) olarak sınıflandırılırken; Guillot-Soulez ve Soulez (2014) tarafından batı toplumlarında kuşaklar Gaziler (Veterans), Bebek Patlaması (Baby Boomers), X Kuşağı (Generation X) ve Y Kuşağı (Generation Y) olmak üzere dört grup olarak sınıflandırılmıştır.

Tanner (2010:9) kuşak sınıflamasını şu dört grupta toplamıştır; Gelenekçi Kuşak (Traditionalists; 1925-1945), Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers; 1946-1964), X Kuşağı (Xers; 1965-1980) ve Milenyum Kuşağı (Millennials; 1981-2000). McCrindle ve Beard (2007)'in kuşak sınıflandırması; Yapıcı Kuşak (Builders;1920-1945), Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers; 1946-1964), X Kuşağı (Generation X; 1965-1979), Y Kuşağı (Generation Y; 1980-1994) ve Z Kuşağı (Generation Z; 1995- 2000) şeklindedir.

Oblinger ve Oblinger, 2005 yılında internet kuşağının eğitimi konusunda yazdıkları "Educating The Generation Mix" kitabında kuşak sınıflamasını teknolojinin gelişmesine yönelik olarak sınıflamışlardır. Onların kuşak sınıflandırması şöyledir; Olgun kuşak (1946 ve öncesi), Bebek patlaması (1947-1964), X kuşağı (Xers) (1965-1980), Milenyumlar (1981-1995) ve Post Milenyumlar (1995 ve sonrası) (Oblinger& Oblinger, 2005). Bayhan (2011:440-446) ise toplumsal süreç ve gençlik ilişkisi kurarak oluşturduğu bir kuşak sınıflaması yapmıştır. Bu sınıflandırma şöyle özetlenebilir:

- Toplumcu politik ve ideolojik olan 1960 ve 1970'lerin gençliği,
- Bireyci, apolitik ve tüketici olan 1980'lerin gençliği,
- Küresel, tüketici ve markacı olan 1990'ların gençliği,
- Postmodern çoğul kimlikli,internet ve sanal alem kuşaklı 2000'lerin Milenyum gençliği.

Sprenger (2010) çalışmasında bireylerin teknolojiyi kullanmalarına odaklanarak doğum yıllarına göre gruplandırmış ve kuşakları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1-TV Kuşağı (Bebek Patlaması) :1946-1964; teknolojide pasiftirler.

2- X Kuşağı (X Gen): 1965-1976; En yüksek eğitim seviyesine sahiptirler.

3- Y Kuşağı (Net Kuşağı):1977-1998 bilgisayar ve teknolojiyi kullanarak büyüdüler.

4- Z Kuşağı (Yeni Kuşak.): 1999 ve sonrası; Kendileri gibi aileleri de teknolojiyi kucaklayan ilk nesildir.

Özetle, genellikle II. Dünya Savaşı'ndan önce doğanlar; Geleneksel Kuşak, savaş sonrasında 1960'lı yılların ortasına kadar doğanlar; Bebek Patlaması kuşağı olarak adlandırılırken, 1960'lı yılların ortasından başlatıp 1970'li yılların sonlarına kadar doğanlar X Kuşağı, 1980'lerin başı ile 1990'ların sonuna doğru doğanlar Y Kuşağı ya da Milenyum Kuşağı ve 1990'lı yılların sonlarında dünyaya gelen bireyler ise Z Kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Özellikle X ve Y kuşağı kuşaklarının yaş aralığı konusunda alanyazında farklılıkların olduğu dikkat çekmektedir (Roberts & Manolis, 2000; O'Bannon 2001; Smola & Sutton 2002; Wallace, 2006; Haeberle vd., 2009; Cugin, 2012'den akt Gürbüz, 2015:41).

McCrimdle & Beard (2007)	Yapıcı (Builders) 1920-1945	Bebek Patlaması (Baby Boomers) 1946-1964	X (Gen X) 1965-1979	Y (Gen Y) 1980-1994	Z (Gen Z) 1995- 2000)
Sprenger (2010)		TV Kuşağı; Bebek Patlaması 1946-1964	X (X Gen) 1965-1976	Y (Net Gen) 1977-1998	Z; Yeni Kuşak (New Gen) 1999- ..
Tanner (2010)	Gelenekçi (Traditionalis) 1925-1945	Bebek Patlaması (Baby Boomers) 1946-1964	X (Xers) 1965-1980	Milenyum (Millennials) 1981-2000	
Zemke, Raines& Filipczak 2013	Gelenekçi Kuşak (Traditionalists) ..... -1943	Bebek Patlaması (Baby Boomers) 1943-1960	X (Xers) 1960-1980	Milenyum (Millennials) 1980-2004	
Oblinger&Oblinger 2005	Olgun Kuşak .....- 1946	Bebek Patlaması (Baby Boomers) 1947-1964	X Kuşağı (Xers) 1965-1980	Millenyumlar (Millenials) 1981-1995	Post Milenyumlar (Post Millenials) 1995- ...

Tablo 6: Kuşak Sınıflandırmaları

Kaynak; McCrimdle& Beard (2007), Sprenger (2010), Tanner (2010), Zemke, Raines& Filipczak (2013), Oblinger& Oblinger (2005)'den yararlanarak oluşturulmuştur.

Aynı dönemde doğmuş insan topluluklarının aynı kuşak özelliklerini gösteriyor olmasının ülkelere göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Örneğin birçok batı ülkesinde ortaya çıkan farklı olaylar ve yıl aralıkları, Türkiye'de başka bir zaman aralığında gerçekleşmiş olabilir. Türkiye'de de genellikle beş grup olarak ele alındığı tespit edilen kuşaklar sınıflandırması Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuran, 2012; Seckin, 2000; Şenbir, 2004; Benlisoy, 2008; Altuntuğ, 2012; Tolbize, 2008; Karp, 2002; Mengi, 2009; Kılıc, 2012; Habib, 2013; Catalkaya, 2008; Susuz, 012; Cağ, 2012; İzmirlioğlu, 2008; Mesutoğlu, 2013; Topcuoğlu, 2007). Literatürde, Türkiye'de de kuşak sınıflandırması yapılırken doğum tarihi aralıklarında farklılıklar olduğu tespit edilmiş, Başal'ın (2014) kuşak sınıflandırması dışında Türkiye'ye özgü bir kuşak sınıflaması tespit edilmemiştir.

Başal (2014) kuşakları Türk kültürü, toplumsal yaşam özellikleri ve sosyoekonomik tarihine uygun olarak sınıflandırmış ve isimlendirmiştir. Başal'ın sınıflandırması aşağıdaki gibidir:

- 1-1950 öncesi doğanlar: K Kuşağı (Kurucu Kuşak)
- 2- 1950-1960 arası doğanlar: S Kuşağı (Sandviç Kuşağı)
- 3- 1960-1985 arası doğanlar: KD Kuşağı (Köşe Dönmeciler Kuşağı)
- 4-1986-2000 arası doğanlar: Y Kuşağı (Yenilikler Kuşağı)
- 5-2001 ve sonrası doğanlar: Ş Kuşağı (Şımartılmış Çocuklar Kuşağı)

Bu çalışmada Twenge ve arkadaşlarının (2010) geliştirdiği aşağıda belirtilen kuşak sınıflandırması baz alınmıştır:

- Sessiz Kuşak; 1925-1945 yılları arası doğanlar (Silent Generation),
- Bebek Patlaması Kuşağı; 1946-1964 yılları arası doğanlar (Baby Boomers),
- X Kuşağı; 1965-1981 yılları arası doğanlar (Gen X),
- Y kuşağı; 1982-1999 yılları arası doğanlar (Gen Me/ Gen Y/ Millennials / nGen or iGen;),
- Z Kuşağı; 2000 yılı ve sonrası doğanlar (Gen Z)

Kuşağın Adı	Kuşağın Dönemi
Sessiz Kuşak (Silent Generation)	1925-1945
Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers)	1946-1964
X Kuşağı (Generation X)	1965-1981
Y Kuşağı (Generation Y)	1982-1999
Z Kuşağı (Generation Z)	2000-

Tablo 7 : Twenge, Campell, Hoffman ve Lance Kuşak Sınıflandırması Modeli
Kaynak; Twenge vd. (2010)'dan yararlanarak oluşturulmuştur.

2.1.2.1. Sessiz Kuşak (Silent Generation)

Sessiz Kuşak 1925-1945 yılları arasında dünyaya gelen üyeleri kapsar ve “Savaş Kuşağı” da denmektedir (Toruntay,2011:69). Başal (2014) “insan kıyımı” olarak ele aldığı bu kuşağı “Kurucu Kuşak (K)” olarak adlandırmıştır. Günümüzde en genci 74 yaş ile artık yaşlı nüfusu kapsamındadır ve Türkiye’de 2018 yılı nüfus dağılım oranlarına göre %28,6 oranla 75-84 yaş arası, %9.2 oranla 85 ve üzeri yaş grubundakiler yer almaktadır (TÜİK, 2018). Dünyada II. Dünya Savaşı ve ekonomik buhran dönemi, Türkiye’de ise tek partili Cumhuriyet Dönemi’nin kuşağıdır. Geleneksel kuşak olarak da isimlendirilen bu kuşağın bireyleri ekonomik sıkıntı içinde büyümüşdür (Reeves& Oh, 2008: 297’den akt. Mücevher,2015:7). İlk kez 1951 yılında Time Dergisi’nin bir makalesinde “*Sessiz Kuşak*” isimi kullanılan bu kuşak, ebeveynleri gibi konuşmalar, bildiriler ve posterlerle uğraşmayan, her koşulda başı önünde sessiz kalmayı başarmış olduğu için bu adı almıştır (Ayhan& Güneş, 2018:165). Geleneksel ve çekirdek ailelerin çocuklarıdır (Hammill, 2005).

Sessiz kuşağın savaş ve Büyük Ekonomik Buhran’ı (1930) deneyimlemiş olmaları sade bir hayat sürmelerine sebep olmuştur. Zor zamanların ve zor elde edilmiş barışın çocukları olarak çok çalışan, otoriteye saygılı ve fedakar bireyler olmuşlardır (Mücevher,2015:8). Türkiye’nin Cumhuriyet Kuşağı, günümüzün büyükleri olan bu kuşak itaatkâr ve disiplinli bireylerin kuşağıdır (Hammill, 2005). Hukuk ve ahlak kurallarına önem gösteren, sorgusuzca otoriteye saygı duyan kuşaktır (Zhang& Bonk, 2010’dan akt. Etlican, 2012:4). Gelenekçi ve lidere saygılıdır, düzenin devamlılığını tercih ederler (Toruntay,2011:69). İşsizlik oranlarının çok olduğu dönemin kuşağı olmaları tasarruf yapan, parayı biriktirmeyi ve peşin ödemeyi seven bireyler olmalarına sebep olmuştur (Hammill, 2005). Bu kuşak iş yaşamında da fedakar, kanaatkar, disiplinli, iş odaklı, takım çalışmasını seven, sıkı çalışan, kıdemi önemseyen, yükselmeyi isteyen, ödüllendirme talepli, iş yerine sadık çalışanların kuşağıdır (Hatfield, 2002: 72’den akt. Mücevher,2015:8; Kyles, 2005). Diğer kuşaklar içinde işine en sadık ve en az iş değiştiren kuşaktır (Kyles, 2005). Çıkarım ve süreç odaklı kuşak üyeleri karar alırken zorlanırlar (Toruntay,2011:69). Sessiz kuşak tek kelime ile; “uyumlu” sıfatı ile tanımlanabilir (Kuran, 2018).

Sessiz Kuşak erken evlenip, erken çocuk sahibi olan bir kuşaktır. Bu durum eğitim hayatlarını erken sonlandırmalarına, üniversite değil liseyi bile zor bitirmelerine ve onlar için eğitimin bir hayal olmasına (Hammill, 2005) sebep olmuştur. Erkeklerin çok azı üniversite eğitimi alabildiği halde, kadınların neredeyse hiçbirinin eğitim hayatı olamamıştır (Strauss& Howe,1991). Sonuç olarak okur- yazar oranının en düşük olduğu ve kadın ve erkek arasındaki eğitim seviyesinin çok açıldığı bir kuşak ortaya çıkmıştır (Daloğlu, 2013: 32).

Hızlı bir dönüşüm ile endüstri çağından bilgi çağına geçişi yaşamışlardır (Delahoyde, 2009: 33). Günümüz dünyasının sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve sağlık alanlarında Sessiz Kuşağın dünyasından çok farklı olması, bu kuşağın yeniden “öğrenen” birey olmasına sebep olmuştur. Fakat kuşağın bireyleri kişilik özellikleri itibari ile bu durumdan şikayet etmek yerine öğrenmek için çaba sarf etmektedir (Etlican, 2012:4). Kurmalı telefonlar, kısa notlar ve yüz yüze iletişim kurmaya alışık kuşak üyeleri (Hammill, 2005) teknoloji ile hem bir boğuşma halinde hem de teknoloji kullanımı için istekli ve heveslidirler (Delahoyde, 2009: 33).

2.1.2.2. Bebek Patlaması (Baby Boomers)

Bebek Patlaması-BB (Baby Boomers) kuşağı 1946-1964 yılları arasından doğan kuşaktır (Twenge,2010) ve günümüz toplumunda 55-73 yaşları arasındadırlar. Ekonomik buhranın ardından ertelenen çocuk isteğinin yansıması sonucunda doğum oranlarının hızla artması ile oluşan kuşaktır ve II. Dünya Savaşıyla azalan nüfusun hızlıca toparlanmasını sağlamak için ortaya çıkmıştır (Tolbize, 2008: 2). Nüfusun hızlı bir biçimde ciddi şekilde artmasından dolayı kuşak “Bebek Patlaması (Baby Boomers) adını almıştır (Gürbüz,2015). Sayıları çok fazla olduğu için toplumu yeniden tasarlayan kuşak olarak kabul görmüştür (Levickaite, 2010: 173). Televizyonun doğuşuna tanıklık etmiş bu kuşak televizyon ile büyüyen ilk kuşak olan 68 kuşağının mimarıdır (Benlisoy, 2008: 31; Ayhan& Güneş, 2018:167). Bu dönem Türkiye’de ise II. Dünya Savaşı sonucunda nüfus azalmış, daha sonraki yıllarda nüfus artışı görülmeye başlamıştır. 1945 yılı Türkiye nüfusu 18.790 iken, 1950 yılında 20.827, 1960 yılında 27.755 ve 1965 yılında 31.391 olmuştur (TÜİK,2018). BB kuşağı Türkiye’de çok partili döneme geçiş sıkıntılarını yaşamış, 1960 yılında Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen ilk ihtilale tanık olmuş, özgürlük ve bağımsızlığa karşı demokratik olmayan uygulamalarla

karşı karşıya kalmış bir kuşaktır (Toruntay,2011:70). Başal'da (2014) bu kuşağı dünyanın yeniden şekillendiği dönemin kuşağı olarak ele almış ve “Sandviç Kuşak (S)” olarak adlandırmıştır. Kuran'ın (2018) “kuralcı” sıfatı ile tanımladığı bu kuşak Türkiye'nin %19'unu oluşturmaktadır. Çekirdek aileye geçişin yaşandığı dönemin gelenekçi ailelerinin kuşağıdır (Başal,2014) ve aileleri genellikle parçalanmış ailelerdir (Hammill, 2005). Bu kuşak ekonomide refahın ve eğitimde ilerlemenin olduğu dönemde büyümüştür, bu yüzden çok fazla sayıda üyesi üniversite eğitimi almıştır (Delahoyde, 2009:34). Eğitimi yaşam hakkı olarak görürler (Hammill, 2005) ve kültürlü olmanın bir yolu olduğunu düşünürler (Başal,2014).

Türkiye'de dönemin ekonomik, sosyal ve tarihi koşulları dahilinde özgürlüklerin kısıtlandığı düzen içinde BB kuşağı üyeleri, içlerine kapanık ve Dünyadaki gelişmelerden uzak olarak büyümüşlerdir (Toruntay,2011:71). İyimser ve ilgili, birbirine bağlı bireylerin kuşağıdır (Hammill, 2005). Uyumlu, amacına odaklanan, pozitif ve yeniliklere açık bireylerdir (Mengi, 2009: 14). Kalite ve değer odaklıdır (Başal,2014). Yoğun rekabet duygusuyla işkolik olan BB üyeleri aynı zamanda bencil, yargılayıcı, iradeli ve özgüven sahibi kişilere dönüşmüşlerdir (Delahoyde, 2009: 34). Bireyci, sanata ve özgürlüğüne düşkün, hayattan zevk almaya odaklanmış bir kuşaktır (Mengi, 2009: 14). Sağlık, zindelik, kişisel gelişim ve kişisel tatmin onlar için değerlidir (Zemke vd., 2013). Düzene başkaldıran, ideolojilerin temsilcisi kabul edilen BB bireyleri (Ayhan& Güneş, 2018:167) isyankâr ruhları ile hayatlarında sivil halk şarkıları ve savaş protestolarına yer vermiş ve böylelikle tarihini değiştirmiş bir kuşağın üyeleridir (Wong& Wong, 2007: 3'den akt. Mücevher,2015:10). Çevreye karşı duyarlı olma, ırkçılığa karşı mücadele ve kadın-erkek eşitliği gibi ana düşünceler BB kuşağının günümüze yansıyan mirasıdır (Strauss ve Howe, 1991: 299)

BB döneminde muhafazakâr yönetimlerin olması çalışma hayatında maddi başarı ve geleneksel değerlerin hüküm sürmesine sebep olmuştur (Mücevher,2015:10). Sessiz Kuşak üyeleri gibi güçlü bir iş ahlakına sahiplerdir (Zemke vd., 2000:3). İşleri onlar için hayatın anlamıdır (Başal,2014). Meslek, kendini gerçekleştirme ve kanıtlayabilme yoludur ve kendilerini meslekleri ile ifade etmiş ilk kuşaktır (Toruntay,2011:72). Hayatlarının her alanında ve döneminde rekabetçi ruhla çalışmak zorunda kalmış olmalarından dolayı sadık oldukları kadar rekabetçi çalışanlardır

(Delahoyde, 2009:34). Tek bir işte ilerlemeye güdülüdürler, aynı işte uzun süre çalışırlar (Zemke vd., 2013; Toruntay,2011: 71-72). Uzun çalışma saatleri ile kendilerini işe adanmışlardır (Başal,2014; Toruntay,2011). “Ne kadar uzun süre çalışırsan o kadar işe bağlısındır” düşüncesi ile hareket edip işkolik gibi görünmeye çalışırlar. Bu kuşak için çalışma yaşamında istekli olmak, uyumlu olmak, iş birliği, takım çalışması ve takım ruhu önemlidir. Onlar için iş ortamında sorumlulukların paylaşılması ve iletişimin güçlü olması kadar bireysel özerklikte önemlidir. Kurumunun başarısında bireysel katkının öneminin farkındadırlar, çalışanın başarılı olacağına ve hak ettiğini alacağına inanırlar. Kariyerinde yükselme ve statü heveslisi olan bu kuşak amaç odaklı çalışır, onlar için tanınmak, saygı görmek ve ödüllendirilmek önemlidir (Zemke vd., 2013; Toruntay,2011: 71-72). Mal birikimi yapan, taksitli alışveriş yaparak borca giren, şimdi alıp, sonra ödeyen kuşaktır (Hammill,2005; Başal,2014). (Başal,2014). “Çalışmak için yaşamak” felsefesiyle hareket ederler (Mengi,2009). Emekli olmaya başlayan bu kuşağın iş gücündeki varlıkları artık yavaş yavaş sonlanmaktadır (Aygenoglu,2015).

İki büyük Dünya savaşının izlerini ortadan kaldırabilmek için kalkınma politikalarının uygulandığı dönemin kuşağı olarak önemli teknolojik ve ekonomik gelişmeleri deneyimlemişlerdir (İzmirlioğlu, 2008: 43). Yüz yüze veya tuşlu telefonlarla iletişim kuran kuşaktır (Hammill,2005; Başal,2014). Teknoloji ile bir boğuşma halinde olsalar da teknolojiyi öğrenmek için isteklidirler (Delahoyde, 2009:35).

2.1.2.3. X Kuşağı

1965-1981 arası doğan X kuşağı (Twenge, 20109) bunalımlı bir düzenin hüküm sürdüğü dönemin kuşağıdır ve “kayıp kuşak”ta denilmektedir (Aygenoğlu, 2015). X kuşağı, darbeler, Vietnam Savaşı, Watergate Skandalı, Berlin Duvarının yıkılması, soğuk savaşın bitmesi ve globalleşme tarihinin tanıklarındır (Öztürk, 2014; Aygenoğlu, 2015:11). Savaş sonrasında ortaya çıkan sosyal devlet anlayışı ve kapitalizm hakimiyetinin sağladığı refah ortamının hemen ardından, 70’li yıllarda petrol krizi yaşanan, belirsizliklerle dolu bir dünyaya gelmiştir (Altuntuğ,2012’den akt Altuntuğ,2012). Başal’ın (2014) hırs kuşağı olarak ele aldığı ve “Köşe Dönmeciler Kuşağı (KD)” olarak adlandırdığı X kuşağı Türkiye’de de aynı sahnelerin yaşandığı böyle bir dönemdeki mevcudiyetlerinden dolayı ara kuşak “geçiş döneminin çocukları”

olarak da adlandırılmaktadır (Ayhün,2013). Aygenoğlu'na (2015) göre X kuşağı diğer kuşaklara oranla üzerinde çok çalışılmayan ve çok fazla bahsedilmeyen bir kuşak olmuştur ve bundan dolayı hakkında çok fazla bilgi sahibi olunamamıştır. Bu durumu "konu aralarında" tanımlanmışlardır ifadesi ile anlatan Aygenoğlu (2015:10), Robert Capa'ya göre "Kayıp Kuşak" olarak da isimlendirilen ve yeteri kadar incelenmemiş olan bu kuşakla ilgili çok şeyin bilinmemesinden dolayı kuşağın adının bilinmeyen anlamına gelen "X" olmasına neden olduğunu belirtmiştir. Toruntay (2011:74) ise BB kuşağı ve Y kuşağının nüfusça X kuşağından fazla olmasından dolayı bu kuşağı arada kalan kuşak olarak tanımlamıştır.

X kuşağı, BB kuşağının çocukları, Y ve ya Z kuşağının anne ve babalarıdır (Aygenoğlu, 2015:12). BB kuşağının gölgesinde yetiştikleri için bu kuşağın da özelliklerini yansıtmaktadırlar (Fleischner, 2006'den akt. Aygenoğlu, 2015:9). Ayrıca BB kuşağının rahat yaşamlarının bedelini ödemek zorunda kalmış bir kuşaktır (Altuntuğ,2012). Genel olarak "rekabetçi" sıfatı ile tanımlanabilirler (Kuran, 2018). Sınırlı iş gücü hareketliliği ile büyüyen bu kuşak ailelerinin işten atılmalarını gören ve ebeveynlerinden daha az kazanan ilk kuşaktır. Genellikle çalışan anne-baba çocuğu olan veya yüksek boşanmaların yaşanmasından kaynaklı tek ebeveynli olan X çocukları, kendilerini koruma güdüsüyle büyümüşlerdir (Başal,2014). Fakat Türkiye'de mevcut olan birbirine bağlı, bireysellikten uzak olmaya sebep olan ve boşanma oranları daha düşük aile yapısı ile bu anlamda daha farklı X bireyleri ortaya çıkmıştır (Aygenoğlu, 2015:10-11). Eğlence düşkünü bu kuşak şüphecidir ve formaliteye uymaz (Kuyucu, 2017:850). X kuşağı sert politik yaklaşımları, farklı giyim tarzları ve sert müzik türleri, farklı yaşayış biçimleri gibi özellikleri ile topluma zıt olan ve saygın bir statü, para ve sosyalleşmeyle mevcudiyetlerini ispatlamaya çalışmış kuşaktır (Coupland,1989:83'den akt. Demirkaya vd. 2015).

Finansal, aile ve toplum açısından güvensiz bir ortamda yetişen X kuşağı (Aygenoğlu, 2015:10) çok hırslıdır (Başal, 2014) ve yaşanan ekonomik bunalımlar yüzünden çalışmaya ve daha çok para kazanmaya güdülenmiştir (Çaycı &Karagülle, 2014:192). İş onlar için bir zengin olma aracıdır ve dikey kariyer taleplidirler (Başal,2014). *Bebek patlaması kuşağının "çalışmak için yaşamak" sloganı, bu kuşakta "yaşamak için çalışmak" şeklinde değişmiştir* (Aygenoğlu, 2015:10). Para harcarken

tedbirli ve ölçülü olan kuşak üyeleri “biriktir” sloganı ile hareket eder (Hammill, 2005). Bu kuşak gerekirse risk alır, bir yolunu bulur ama mutlaka mal biriktirir (Başal,2014). Günümüz çalışma ortamında çoğunluğu kariyer olarak yönetici-lider konumundadır ve Y kuşağını yönetmektedirler (Aygenoğlu, 2015:12). X kuşağı kadınları çalışmaya başlamış ve böylelikle, geleneksel aile modelinde bir değişime sebep olmuştur. (İzmirlioğlu, 2008:45; Mengi, 2011). Onlar için eğitim para kazandırıyor anamlıdır ve yine bir zengin olma aracıdır (Başal,2014). Onlar hedefe ulaşmanın yolu olarak gerekli gördükleri eğitimi (Hammill, 2005) almış, meslekî açıdan başarıya odaklanmış, kariyer yapmayı önemseyen, idealist, çalışkanlığa önem veren ve değişime açık olan toplumcu, sadık ve kanaatkâr bir kuşaktır. Aidiyet duygusu güçlü, otoriteye saygılı, kurallara uyumlu, sonuç odaklı bireylerdir. Saygı onlar için önemlidir, “*Herkesi sevmek zorunda değilsin ama herkese saygı duymak zorundasın*” düşüncesiyle sevmeden de saygı duyabilirler. Farklı farklı coğrafyalardan olsalar da benzer özellikler sergilerler (Şenbir, 2004; 24; Kuran, 2018; Ayhün, 2013). Bu kuşakta öne çıkan belli başlı değerler başarı, performans ve en iyi olma duygusudur (Kuran,2018:98).

İletişimde, telefon ve interneti kullanan, uzaktan konuşarak iletişim kuran bu kuşak (Başal,2014) ilk değişim kuşağıdır. Teknoloji bu dönemde çok hızlı gelişmiştir (Aygenoğlu, 2015:11, Kuyucu, 2017:848). Bu kuşak döneminde ilk olarak walkman (1979) ve bilgisayarlar (1981) ortaya çıkmıştır. Merdaneli çamaşır makinesi, transistörlü radyo, kasetçalar ve pikapla dünyaya gözlerini açan X kuşağı birçok buluş ve icatlara şahitlik etmiştir. Teknolojik gelişmelere ve buna bağlı olarak ortaya çıkan değişimlere adapte olmaya çalışan kuşaktır (Taş vd., 2017). Teknolojik gelişimlerde X kuşağının önemli katkıları olmuştur ve günümüz teknolojik ürünlerinin birçoğunu bu kuşağın bireyleri geliştirmiştir (Toruntay, 2011:74). Aygenoğlu (2015:11) bu durumu şöyle özetlemiştir.

“Amazon.com kurucusu Jeff Bezos 1964, Youtube’un 3 kurucusu olan Chad Hurley, Steven Shih Chen, ve Jawed Karim, sırasıyla 1976, 1978, ve 1979 doğumludurlar. Myspace ilk olarak 1975 doğumlu Brad Greenspan, 1966’lı Chris DeWolfe ve 1970 Tom Anderson tarafından yönetilmiştir. Twitter’in mucidi 1976 doğumlu Jack Dorsey’dir.”

Fakat teknolojiyi kullanmada Y Kuşağı'nın çok gerisinde kalmışlardır. Onların hızına yetişemeyip, teknolojinin peşinden koşmayı bırakan ilk kuşaktır (Çaycı & Karagülle, 2014:192; Toruntay, 2011: 74).

2.1.2.4. Y Kuşağı

1982-1999 yılları arası doğan kuşaktır (Twenge,2010). Her şeyi sorguladıkları için bu kuşak “Why (Neden)” kelimesi ile isimlendirilmiştir ve kısaca bu kelimenin okunuşu ile aynı sesi veren “Y” harfi ile ifade edilmektedir (Kuran, 2013; Aygenoğlu, 2015:12). Bu kuşak için ayrıca internet kuşağı, Echo-Boomers, www Kuşağı, Millennial ve Nexters gibi isimlerde kullanılmaktadır (Aydın ve Başol, 2014:3; Tolbize, 2008: 4). BB kuşağından sonra nüfusu en kalabalık olan kuşak olduğu için “Eko boomers” (Echo boomers), X kuşağının ardından geldiği için de “bir sonrakiler” (Nexters) ismini almıştır (Tolbize, 2008: 4; Zemke vd., 2013). Başal’ın (2014) “ben çektim çocuğum çekmesin” kuşağı olarak ele aldığı ve “Yenilikler Kuşağı (Y)” olarak adlandırdığı, 20-37 yaş aralığında olan bu gençler Türkiye nüfusunun %32’sini oluşturmaktadır, ayrıca çoğu Avrupa ülkesinin nüfusundan daha fazladır (Kuran,2018:97).

Dünyada Körfez Savaşı, terörizm ve doğal afetlerin boy gösterdiği, obezite, AIDS gibi hastalıkların huzursuzluk ve endişe oluşturduğu dönemin kuşağıdır (Weingarten, 2009:29’dan akt. Etlican, 2012:6;). Ayrıca teknolojik gelişmelerin yaşandığı, kişisel bilgisayar ve cep telefonunun doğduğu küreselleşmenin başladığı dönemin çocuklarıdır (Ayhün, 2013, s. 101). Bu dönem Türkiye’de de refah ve kriz dönemlerinin birbirine karıştığı, internetin hayata karıştığı dönemdir (Kuran,2018:97). Hızlı siyasi, ekonomik ve teknolojik değişimlerin yaşandığı bu dönemin çocukları olmaları onlarında hızlı, çok yönlü ve son derece yoğun hayatlar sürmesine (Zhang & Bonk, 2010’dan akt. Etlican, 2012:6) sebep olmuştur. Önceki kuşak gibi sonuç odağında kalmak yerine, sürecin tadını çıkarmak isteyen “süreç” çocukları saygının hak edene sunulması gerektiğine inanırlar. Öncelikleri “sevmektir”, severlerse saygı duyarlar. Sahicidirler, her şeyin, sahici olmasını isterler (Kuran, 2018:98).

Çeşitlilik ile büyüyen Y bireyleri insanlar arasındaki etnik ayrımcılığı önemsemezler bu yüzden farklılıklar fark edilmeyecek hale getirmiştir (Notter, 2005’den akt. Demirkaya vd. 2015) Yaşlıları ile çok çabuk bir araya gelebilirler. Onlar

farklılıklarla değil duygularla ve deneyimle ilgilenirler. Farklılaşmak değil benzeşmek isteyen bu gençlerin bir araya gelmelerini Kuran (2013) “kabile” oluşumu olarak isimlendirmiştir. Takım olmada çok güçlüdürler, takımı çok çabuk örgütleyebilirler. Bilgisayar başında bile toplulukları olan bu gençler topluluğunu çok iyi temsil ederler. Çabuk bir araya gelip, birlikte hareket edebildikleri için doğal lider ve doğal organizatördürler. Bulduğu topluluğu kolay etkiler ve onlardan da kolay etkilenirler. Y kuşağı için akranları (peer) gibi anne-babaları da (parent) çok önemlidir (Kuran, 2013). Kısmen tek ebeveynli, post modern aile yapısına sahip bu gençler ailelerine çok düşkündürler (Başal,2014). Onların aileleri çocuğunun sorunu olduğunda hemen yanında olup müdahale eden, destek olup çözüm getiren, sonra yine uzaklaşan aileler olduğu için bu kuşağın ailelerine, ‘helikopter ebeveynler’ denilmektedir (Kuran, 2013). Ebeveynleri BB veya X kuşağından olan, farklı etnik yapı ve kültür evliliklerinin çocukları olan bu kuşak (Hammill, 2005) çoğunluğu boşanmış ebeveynlerin çocuklarıdır ve eski kuşakların tersine anne de çalıştığı için çoğunlukla evde yalnızdırlar. Ayrıca zamanlarının çoğunu okullarda geçirmiş, hatta daha iyi eğitim alabilme nedeniyle aileden ayrı başka şehirlere okumak zorunda kalmışlardır. Bunun sonucunda da daha küçük yaşlarda kendi işlerini kendileri yapmak zorunda kaldıkları gibi, kendi kararlarını da kendileri almak durumunda kalmışlardır (Etlican, 2012:6). Bundan dolayı bu kuşağın üyeleri gerçekçi, özgüveni yüksek, aşırı eğlence düşkünü ve sosyal bireylerdir (Hammill, 2005; Başol,2014).

Bu kuşakta öne çıkan belli başlı değerler aile, adalet ve sağlıktır (Kuran,2018:98). “Yaratıcı” sıfatı ile tanımlanan (Kuran, 2013) Y bireyleri; bireyci, egosu ve özgüveni yüksek, tatminsiz, sabırsız, istekleri oldukça fazla, her şeyi hemen isteyen, isteklerini kolaylıkla ortaya koyabilen, hemen tüketen ve bir bedel ödemek istemeyen, bürokrasiden ve ciddiyetten hiç hoşlanmayan, girişimci, hız tutkunu bireylerdir (Hammill, 2005; İzmirlioğlu, 2008:46; Kavalcı ve Ünal, 2016:1036). Onlar için iş, eğlence ve sosyal aktiviteler iç içe geçmiştir (Aygenoğlu, 2015:12). Bireyci olan bu kuşağın üyeleri standart olanı ve herkese hitap edeni değil, kişisel olanı tercih ederler (Kavalcı& Ünal, 2016:1036). Bu gençler öncelikle mutlu olduğu ve insan olarak hak ettiği değeri gördüğü bir ortamda var olmak isterler. Başarılı olmanın öncelikle mutlu olmaktan geçtiğine inanırlar (Kuran, 2018:98). Kavalcı ve Ünal (2016:1036) Y kuşağını

otoriteye meydan okuyan, özgürlüklerine düşkün, sadakat duyguları az, eleştiriye tahammülü az olan bireyler olarak tanımlamıştır.

Y kuşağı için zenginleşme aracı olan eğitim bir etikettir (Başal,2014) ve inanılmaz bir gidere dönüşmüştür (Hammill, 2005). Üniversitede aldıkları eğitime göre iş bulmak isteyen Y gençleri diğer kuşaklara göre daha çok para kazanmayı amaçlarlar (Aygenoğlu, 2015:12). Yokluğu neredeyse hiç yaşamayıp varlıkla büyüdüğü için sabırlı olamayan ve beklemeyi bilmeyen Y üyelerinin bu durum en büyük dezavantajlarıdır (İzmirlioğlu, 2008:46). İşi mecburiyet olarak gören bu gençler (Başal,2014), yeni bir iş bulmadan işinden ayrılabilen, kolayca iş değiştirebilen kuşaktır (Kuran,2018:98). Onlar harcamak için para kazanırlar (Hammill, 2005), “kazan, harca, nasıl olsa miras kalacak” düşüncesiyle hareket ederler (Başol,2014). Rahatına düşkün, çalışmayı sevmeyen fakat hırslı ve kazanmayı seven bir kuşaktır (Kavalcı& Ünal, 2016:1036). Eşzamanlı olarak birkaç işi birden yapabilen, teknoloji meraklısı ve teknolojiyi çok iyi kullanan bireylerdir (Kuran, 2018:98).

Görüntülü telefonlar, internet, e-posta, kısa mesajlar ile uzaktan iletişim kurarlar (Hammill, 2005; Başol,2014)). Günlük yaşamlarında sosyal medya vazgeçemedikleri bir iletişim biçimidir (Kuyucu,2017:861). Açık iletişimi tercih ederler (Kuran, 2018; Öztürk, 2014). X kuşağına göre teknoloji ile daha fazla ilgilenen Y kuşağı teknolojik gelişmeleri sıcakta sıcakına takip eder ve teknolojiyi, durmadan güncellenerek yenilendiği için eskisi hiçe sayılan cihazlar olarak değil, farklı farklı amaçlar için kullanılan iletişim yolu olarak görürler (Kuyucu,2017:861). Teknoloji kullanımı Y kuşağı için farklı mesajların verilmesini sağlayan birer koddur. Örneğin; tabletini sohbet etmek için kullanır, arkadaşları ile buluşmak içinse internette yer bildirimini yapar (Digitalage, 2013: 55'den akt. Kuyucu,2017:861). Çoğunluğu üç ya da daha fazla cihaz kullanan Y Kuşağının %97'sinin bilgisayarı vardır, %94'ü cep telefonu kullanır, %76'sı anlık mesaj atar, %34'ü haber kaynağı olarak interneti tercih eder, %49'u internetten müzik indirir, %44'ü blog kullanır ve %28'inin kendi bloğu vardır (Kuyucu,2017:861).

2.2. Z Kuşığı: Son Dijital Yerliler

2.2.1. Z Kuşığının Genel Özellikleri

Bu çalışmada esas alınan Twenge ve arkadaşlarının (2010) geliştirdiği kuşak sınıflandırmasına göre, 2000 yılı ve sonrası doğan, mevcut son kuşak Z kuşağıdır. Prensky'nin (2001a) tesbitine göre ise; günümüz toplumunda öğrenci, çalışan ve hatta ebeveyn rolünde olan en büyüğü ortalama 39 yaşındaki dijital yerlilerin 2000 yılı ve sonrasında doğanları Z kuşağını oluşturmaktadır ve en büyüğü 19 yaşındadır. Bu durumda Z kuşağı günümüz toplumunun son dijital yerlileridir.

Bu kuşak için 2020 Kuşağı (Generation 2020), Ekran Kuşağı (Screensters), Çevrimiçi Kuşak (Instant Online), Kristal Kuşak (Crystal Gen), Yeni Sessiz Kuşak (New Silent Generation), Evcil Kuşak (Homelander Generation), Görüntü Kuşağı (Vista Generation), İnternet Kuşağı (Internet Generation), Ben Kuşağı (iGeneration/ Generation I), Bilgisayar Kuşağı (Computer Generation), M Kuşağı (Generation M/; Multi Task), Milenyum Kuşağı (Millennials), Arama Kuşağı (Google Generation) , Q Kuşağı (Generation Q; Quiet), Net Gen, Fijital Kuşak (Figital Gen), Ağ Yerlisi (Net Natives) ya da Dijital Yerliler (Digital Natives) gibi farklı isimlendirmeler de kullanılmaktadır (Rothman, 2014; Mercan, 2016: 65; Adıgüzel vd., 2014; 174; Giunta,2017:90-91; Levicate, 2010: 173; Oblinger ve Oblinger, 2005; Tonta, 2009; Şahin, 2009; Bilgiç, Duman& Seferoğlu, 2011; Stillman, 2018). Kimi nüfus bilimcilerin son kuşak olarak ele alması ve Y kuşağının ardından gelen kuşak olmasından dolayı son harf olan Z ile isimlendirilmiştir (Mengi, 2012'den akt. Aygenoğlu, 2015:12). Başal (2014) ise Türkiye'ye özgü yaptığı sınıflandırmada “çocukerkil” ailelerin kuşağı olarak ele almış ve “Şımartılmış Çocuklar Kuşağı (Ş)” olarak adlandırmıştır

2000'li yıllar Dünya'nın terör saldırıları, çevresel felaketler, ekonomik krizlerle ve iktidar mücadeleleriyle yüzleştiği ve bunlarla yeniden şekillendiği bir dönemdir ve Z kuşağı internetle birlikte yeni bir sosyalleşme biçiminin ve iletişim dilinin de gündeme geldiği bu dönemde doğmuştur (Altuntuğ, 2012:208). Bu kuşak geleceği temsil ettiği kadar geleceği yaratmaktadır (Tapscott, 2009: 121-219). 2018 yılı sonu TÜİK verilerine göre Türkiye'de 0- 14 yaş grubu nüfusu %23,4 ile 19,184.329, 15-19 yaş grubu nüfusu %5,2 ile 6.402.806'dır. Bu durumda ülkemizde Z kuşağı ortalama %28 oranla yaklaşık

26 milyon olarak mevcudiyetlerini sürdürmektedir. Sokak oyunlarının geçmişte kaldığı, evin içinden tabletlerle sosyalleşen bir kuşaktır ve aşırı teknoloji yüklemesi ve birçok uyararla büyümüştür. Aynı anda birçok uyararla ilgilenebilmeleri en belirgin özellikleridir (Öztürk,2014). Bilginin ve zamanın hızına anında adapte olabilirler (Taş vd., 2017:1034)

Z Kuşağı İçin Kullanılan İsimler			
Arama Kuşağı (Google Generation)	Dijital Yerli (Digital Natives)	İnternet Kuşağı (Internet Generation)	Q Kuşağı (Generation Q;Quiet)
Ağ Yerlisi (Net Natives)	Ekran Kuşağı (Screensters)	Kristal Kuşak (Crystal Gen)	Şımartılmış Çocuklar Kuşağı (Ş) (Türkiye için)
Ben Kuşağı (iGeneration /Generation I)	Evci Kuşak (Homelander Generation)	M Kuşağı (Generation M; Multi Task)	Yeni Sessiz Kuşak (New Silent Gen)
Bilgisayar Kuşağı (Computer Generation)	Fijital Kuşak (Figital Gen)	Milenyum Kuşağı (Millennials)	2020 Kuşağı (Generation2020)
Çevrimiçi Kuşak (Instant Online)	Görüntü Kuşağı (Vista Generation)	Net Gen	

Tablo 8: Z Kuşağı için Kullanılan Kavramlar

Kaynak; Rothman (2014); Mercan (2016: 65); Adıgüzel vd. (2014; 174); Giunta (2017:90-91); Levicate (2010: 173); Oblinger ve Oblinger (2005); Tonta (2009); Şahin (2009); Bilgiç vd. (2011); Stillman (2018)'den yararlanılarak oluşturulmuştur.

2.2.2 Z Kuşağının Aile Yapısı

Z kuşağı ebeveynleri Bebek Patlaması, X ve Y olmak üzere üç kuşağın içinden de olan tek kuşaktır. Fakat çoğunluk olarak X kuşağının evlatlarıdır (Sladek& Grabinger, 2018; Singh,2014) ve tek ebeveynlidirler (Başol, 2014). Diğer kuşaklara oranla yaşça daha büyük ebeveynlere ve çoğunlukla çalışan annelere sahip bu kuşak geleneksel değerler sergileyen küçük ailelerin evlatlarıdır (Rothman, 2014). Yakın tarihteki kuşaklara göre onların daha farklı aile geçmişi edinecekleri ön görülmüştür

(Wellner, 2000'den akt. Bulgan ve Göktaş, 2016: 28). Y kuşağı, ebeveynleri olan BB kuşağı tarafından hayallerinin peşinden gitme konusunda teşvik edilerek büyütülürken, Z kuşağının X kuşağından olan anne ve babaları, Y kuşağının başarısızlığını izlediği için kendi çocuklarına iyi oldukları şeyi bulup onun peşinden gitmeleri gerektiğini öğretmekte ve onları daha pratik bir şekilde büyütmektedirler.

Y kuşağı rakip değil bir takımın parçası olarak yetiştirilirken, Z kuşağına sadece en iyilerin kazanabildiği düşüncesiyle rekabet öğretilmektedir. Çünkü onların anne ve babaları ekonomik bunalıma tanık olmuş ve herkesin kazanan olamayacağını deneyimlemiştir. X kuşağı, Z kuşağına kendi başlarına başarabilme becerilerini, nasıl hayatlarını sürdüreceklerini ve uyum sağlayacaklarının öğretmektedir ki bu durum anne baba tarafından verilen evde eğitim modeline dönüşmüştür. (Sladek& Grabinger,2018). Önceki kuşaklara göre Z kuşağı daha az kardeşe sahiptir. Küçülen ailelerle birlikte, ailedeki bütün ilgi, sevgi ve para sadece bu çocuklara kanalize olmuş böylece onlar anne ve babalarının “küçük prensi/ prensesi” haline gelmiştir (Stein, 2007). Sıkı bir şekilde programlanmış ve daima takip altında olan hayatları adeta fanus içine alınmış gibi korunaklıdır (Rothman, 2014). Aileleri hayatlarındaki her detayın içindedir (Öztürk, 2014). Bundan dolayı Başal (2004) bu kuşağın aile yapısını “Çocukerkil Aileler” olarak nitelendirmiştir ve şımartılmış çocuklar olan Z kuşağını “Ş Kuşağı” olarak isimlendirmiştir.

2.2.3. Z Kuşağının Kişilik Özellikleri

Ödevler, ders dışı aktiviteler ve diğer sosyal ve ailevi sorumlulukları gibi bir sürü şeyle birden uğraşan Z kuşağı bireylerinin her biri kendine özgün kişilik ve altyapıya sahiptirler (Crappell, 2013'den akt. Giunta,2017:91). Aynı anda birden fazla iş yapabilirler fakat sürekli “atlama/ kaçırma korkusu; FOMO (Fear of Missing)” yaşamaktadırlar (Elmore, 2014, Stillman & Stillman, 2018).

Derin duygusal olarak nitelendirilen Z Kuşağı (Mercan, 2016: 65; Kuran, 2018) dünya zevklerine düşkündür (Ayhün,2013). Z kuşağı bireyleri sonuç odaklıdır, yaratıcılıklarını kullanabilecekleri aktivitelerden hoşlanırlar ve pasif olmayı istemezler (Ayhün, 2013). Howe ve Strauss'a (2000) göre Z kuşağının belli başlı karakteristik özelliklerini şu şekilde özetleyebiliriz; bu kuşağın bireyleri “ben” odaklı, hemenci, sabırsız, bağımsız, hırslı, çok görevli, daha akıllı ve iş meraklısı, kendi başına başarıma

isteklisi, mesajı konuşmaya tercih eden ve kısaltmalarla mesajlaşan dijital yerlilerdir. Her zaman aktif olan, sonuç odaklı bireylerdir (Ayhün,2013: 105).

Diğer kuşaklar işler zorlaştığında kararlılıkla ve inatla devam etmeyi ve başarısızlık karşısında tekrar tekrar denemeyi düşünürken, Z kuşağı işler zorlaştığında belki de başka bir yol izlemenin daha iyi olacağını ve başarısızlık durumunda belki de orada olmamanın doğru olacağını düşünür (Rothman, 2014). Fakat işlerini titizlikle kısa sürede yerine getirirler (Ayhün,2013). Gerçekçi olan bu kuşak, kolay uyum sağlar ve yeni fikirlere açıktır. (Bernstein, 2015; Stillman & Stillman, 2018). Singh (2014:59), Z kuşağının belli başlı özelliklerini özetleyerek onları teknoloji meraklısı, erken olgunlaşmış, şımartılmış, güçlü, risk karşıtı, korunaklı bireyler olarak tanımlamıştır Başal'ın (2014) Ş kuşağı olarak tanımladığı ve şımartılmış kuşak olarak nitelendirdiği bu yeni nesil; bir dedikleri iki edilmeyen, çoğunluğu bakıcılarla büyüyen, özel okullara giden, teknoloji içinde yetişen, sabırsız, özgüveni yüksek, okullarında mutlaka bir konuda liderliği üstlenen, takdir edilmeye ve övülmeye alışmış kuşaktır.

Materyalist düşüncelerle hareket eden Z kuşağı bireyleri yenilik üretmekten mutlu olurlar (Altunbay& Bıçak, 2018:132-133). Aşırı kişiselleştirmeden yana, “kendi yapan” hırslı bireylerdir (Stillman & Stillman, 2018). Amaç odaklıdırlar. Bu kuşak güvenli ama tatmini zor ve çok kararsız bir kuşaktır. Önceki nesillere göre daha bireycililerdir ama kompleksli değildirler. Ayrıca daha az sadık oldukları görülür. Her şeyin çok çabuk olmasını isterler ve anlık, çabuk tüketirler. Diğer kuşaklara göre hızı daha çok sever ve hızlı yaşarlar (Altunbay& Bıçak, 2018:132-133). Güzellik ve görünüm ile ilgili geleneksel kalıplaşmış görüşleri önceki kuşaklar gibi pek umursamazlar (Bernstein, 2015). Don Tapscott'ın 11.000 Z kuşağı üyesi ile yaptığı ve “Grown Up Digital” kitabında yer verdiği araştırmasının sonucuna göre, Z gençlerinin %69'u akıllı olmayı, iyi görünmeye tercih etmektedirler (Tapscott, 2009, 121-219)

Kişilik Özellikleri				
dijital yerli	derin duygusal	yeni fikirlere açık	dünya zevklerine düşkün	erken olgunlaşmış
teknoloji meraklısı	çok görevli	özgüveni yüksek	kendi yapan, hırslı	bir dedikleri iki edilmeyen, şımartılmış
daha akıllı	aynı anda birden fazla iş yapan	liderliği seven	hemenci, sabırsız hızlı	takdir edilmeye ve övülmeye alışmış
“ben” odaklı,	yaratıcılığı seven	risk karşıtı	amaç odaklı	kolay uyum sağlayan
bağımsız	pasif olmayan	iş meraklısı	gerçekçi	Kararsız

Tablo 9: Z Kuşağının Kişilik Özellikleri

Kaynaklar; Giunta (2017:91), Elmore (2014), Stillman & Stillman (2018), Mercan (2016: 65), Kuran (2018), Ayhün (2013), Rothman (2014), Bernstein (2015), Başal (2014) Altunbay& Bıçak (2018:132-133), Tapscott (2009, 121-219)’dan yararlanılarak oluşturulmuştur.

2.2.4. Z Kuşağının Eğitimi ve Öğrenme Biçimleri

Bu kuşak eğitimi var olabilmek için zorunlu ihtiyaç olarak görür (Başol,2014). Z kuşağı daha erken yaşta eğitim görmeye başladığı için daha hızlı zihinsel gelişim gösterir. Önceki kuşaklara oranla bilgiyi daha çabuk yorumlayabilir. Kendi istedikleri zamanda kendi belirledikleri koşullarda öğrenmek isterler. Yaratıcılık gerektiren etkinliklerden hoşlanırlar. Hafızaları uzun dönemlidir ve ezberleyerek değil; oyunlarla, canlandırma, hikâyeleştirme ve hayal gücünü kullanma gibi etkinliklerle etkin hâle gelir (Altunbay& Bıçak, 2018:132-133). Eğitimleri hiç bitmez, sürekli yeni eğitimler peşindedirler ve kendilerini sürekli geliştirip yenilerler (Koulopoulos & Keldsen, 2014:9).

Z kuşağı yapısal olarak diğer kuşaklardan daha farklı bir beyne sahiptir. Onların beyni çok yönlü ve karmaşık görsel imgelerle sarmalanmıştır. Bundan dolayı beynin görsel işlevlerini gerçekleştiren bölümü aşırı gelişmiştir ve böylece onlar için görsel öğrenme yöntemleri çok daha etkili olmaktadır, işitsel öğrenme biçimleri asla beğenilmez (Rothman, 2014). Z kuşağını diğer kuşaklardan bir adım öne çıkaran bir özelliği ise günlük işlerinde çok hızlı olmaları, birden fazla işi eş zamanlı olarak yerine getirebilmeleri (Golovinski, 2011: 48) ve aynı anda pek çok farklı işle ilgilenilme becerisine sahip olmalarıdır (Sarıbaş vd., 2016: 108, Altunbay& Bıçak, 2018:133).

Serçemeli ve arkadaşlarına göre (2015: 263) gelmiş geçmiş el, göz, kulak gibi motor beceri senkronizasyonunun en yüksek olduğu kuşak Z kuşağıdır fakat bu avantajlar, dikkat, odaklanma ve konsantrasyon zorlukları gibi dezavantajların da ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Altunbay& Bıçak, 2018:133). Beş ekran (akıllı telefon, televizyon, dizüstü bilgisayar, masa üstü bilgisayar, iPod) üzerinden aynı anda birden fazla iş yapabilirler (Elmore, 2014). Rothman'a göre (2014) Z kuşağı çoklu görevlerde çok başarılıdır ve çok kolay görev geçişi gerçekleştirirler ki aslında insan beyni bu durumda sınırlı beceriye sahiptir.

Harvard Tıp Fakültesinden bir Nöropsikiyatr Z kuşağının beyinde teknolojiyi kullanırken meydana gelen bu değişimleri Edinilmiş Dikkat Eksikliği Bozukluğu (Acquired Attention Deficit Disorder) (AADD) olarak tanımlamıştır. Bu da karmaşık bilgilere ve olaylara odaklanmalarına ve onları çözümüleme becerisine engel olur. Ayrıca bu kuşağın dikkat süresinin diğer geçmiş kuşaklara oranla daha kısıtlı olduğuna dair görüş birliği vardır. Sürekli hızlı iletişim içinde olmaları ve duyularla yüklü metin konuşmaları onların dikkat süresinin daha kısa olmasına sebep olmaktadır (Rothman, 2014). Ortalama 8 saniye olan kısa dikkat süreleri (Elmore, 2014, Rothman, 2014) yüzünden üst metinlere odaklanarak, anahtar sözcük seçerek (keyword spotting) hızlı ve çabuk bilgi edinmeyi tercih ederler (Rothman, 2014).

2.2.5. Z Kuşağının Çalışma Hayatı

İş dünyasında halihazırda çok farklı özellikler ve alışkanlıklara sahip üç kuşak (Babyboomer-X-Y Kuşakları) bir arada çalışmaktadır ve kaçınılmaz olarak bir 'çatışma ortamı' vardır (Başal,2014). Rothman'a (2014) göre BB kuşağının büyük oranda emekli olması beklenen 2020 yılı itibari ile Z kuşağı çalışma yaşamında geniş

bir işgücünü kapsayacak hale gelecektir. İş hayatında farklı kuşaktan çalışanlarla bir arada çalışacağı için bir şekilde denge noktasını bulmak zorunda kalacak olan Z üyeleri (Başal, 2014) çalışma hayatı konusunda Y Kuşağı'na göre daha olgundurlar ve daha çok X Kuşağı'nın tutumlarını yansıtmaktadırlar (Taş vd., 2017:1034).

Kendi işini yapmak isteyen Z kuşağı iş dünyasında, iyi eğitilmiş ve kendini sürekli geliştiren bir nesil olarak var olacaktır (Başal,2014). Fakat bu kuşağın aidiyet duygusu az ve çabuk vazgeçme eğiliminde oldukları için iş ortamında işletmelerin bu kişileri bünyelerinde tutmaları zordur. Z kuşağı, bireyselci oldukları için takım çalışması yerine bireysel hareket etmeyi tercih eder ve kendilerini ifade edebilecekleri alanlar oluşturur. Onlar iş ortamında da bağımsız duruş sergileyerek, otorite sahibinden kendisini birey olarak tanımasını ve ona göre yaklaşmasını bekler. Böylelikle yetenek yönetiminde ödül, prim ve terfiler şeffaflaşacak ve şirket içi iletişim yatay hale gelecektir (Taş vd.,2017). Onlar için para kazanmak kadar iş tatmini de çok önemlidir. İş arkadaşlarıyla dost olmayı tercih eden bu kuşak (Taş vd., 2017:1034; Mengi, 2012) iyi ilişkiler geliştirir. Çalışırken eğlenmenin ve ayrıca sürekli öğrenmenin peşindedirler. Sürekli haşır neşir oldukları teknolojinin etkisiyle ve bilginin ve zamanın hızına hemen adapte olabilme becerisiyle yeteneklerini hızla geliştirebilirler. Detaylarda kaybolmazlar ve nokta atışı yapabilirler. Bundan dolayı şirketlerin verimli çalışması ve başarılı olmasının da büyük rol oynayabilirler (Taş vd.,2017; Singh,2014:59).

Z çocukları kişiselleştirme yapan ve her şeyi kendilerine uygun hale getiren bireyler olduğu için bireye yapılan yatırımın artması ve yöneticilerin bireysel bakış açısı geliştirmesi gerekmektedir. İletişime açık Z bireyleri hiyerarşiyi sevmezler, bundan dolayı çalıştıkları yerlerin organizasyon yapılarının değişmesine sebep olacaklardır (Toruntay,2011:82).

Bu kuşağın üyeleri “kendin için kazan, anlam katmak için harca” sloganıyla hareket eder diyebiliriz (Başol, 2014). İster kendi kazandığı, ister harçlığı olsun; parayı nasıl harcayacağı konusunda ve ayrıca sadece kendi masraflarında değil evin bütün masraflarında dikkatli davranan, hesap kitap bilen paranın bilincinde bireylerdir (Sladek& Grabinger,2018). Çünkü onlar “biz ekonomici”dir (Stillman & Stillman, 2018). Mal mülkle itibar sahibi olunacağına inanmazlar ve karşı çıkarlar (Koulopoulos & Keldsen, 2014:9).

2.2.6. Z Kuşağının Teknolojik Özellikleri

Z kuşağı elektronik cihazların ve dijital teknolojilerin yaygınlaşmasına tanık olmuş, “teknoloji meraklısı” (tech savvy) olarak nitelendirilen kuşaktır (Singh,2014). Teknoloji onlar için temel gereksinimdir. Teknolojiyi diğer kuşaklara göre çok daha iyi kullanır ve tabletler, akıllı telefonlar ve bilgisayarlar gibi taşınabilir teknoloji ürünleri yaşamlarının bir parçası hâline getirmiştir (Altunbay& Bıçak, 2018:133). Küresel ısınma ve küresel ekonomik durgunluk dönemlerini, mobil cihazlarda ve bulut bilişiminde artış dönemlerini deneyimlemiş teknoloji meraklısı bir kuşaktır (Rothman, 2014). Bu kuşak uzaktan ve görüntülü iletişim kuran (Başol,2014), direk iletişim yerine sosyal medya ile sosyalleşmeyi ve iletişim kurmayı tercih eden ve sosyal medya üzerinden tüm dünya ile iletişim kurabilen, küresel düşünen bireylerdir (Sladek& Grabinger,2018). Sanal Dünyaya, akıllı telefonlarıyla her yerden, sürekli bağlıdırlar ve birbirleriyle telefonda konuşmak veya elektronik posta göndermek yerine sosyal medya üzerinden emojiler, ikonlar ve görüntülerle konuşurlar (Taş vd., 2017:1037). Bu da bilgisayarı kitaba, metinleri konuşmaya tercih eden (Mercan, 2016: 65) Z kuşağının yazılar yerine görüntüler, simgeler ve sembollerle iletişim kurduğunu göstermektedir (Elmore, 2014). İletişim araçlarını etkili kullanabilen bir nesil olduğu için daha çok uzaktan uzağa iletişim kuran bir kuşaktır. Bu da onların yalnız yaşamayı tercih etmelerine yol açar (Sarıbaş vd., 2016: 108, Mercan, 2016:65, Altunbay& Bıçak, 2018:132-133). Uzaktan uzağa iletişimi seçen Z kuşağının dışarıda çok fazla zaman geçirmedeği için aşırı bireyselleşme ve yalnızlık yaşıyor ve yaşayacak olmaları “Yeni Sessiz Kuşak” (The New Silent Generation) ismini de almalarına sebep olmuştur (Strauss ve Howe, 1991, s. 335).

Her an erişilebilen internetle evrensel olarak bütünleşmiş bir dünyaya doğan ilk kuşak olan Z kuşağının (Rothman, 2014) “*internet meraklısı*” (tech-savvy) bireyleri internet geçmişi ile ilgili bir alt yapıya sahip olmadığı için internetin olağan bir şey olduğunu düşünürler (Thomas 2000’den akt. Giunta, 2017:91). Teknolojiyi çok iyi kullanan, internetin tam merkezinde yer alan (Golovinski, 2011: 48), dönemin imkanlarına hızlıca erişmeyi başarıp onları etkin şekilde kullanabilen nesildir (Sarıbaş vd., 2016: 108). Z kuşağı, MP3 çalar, i-Pod’, cep telefonu ve DVD oynatıcıları gibi yanlarından hiç ayırmadıkları taşınabilir küçük aygıtlar ve bilgisayar ile büyümektedir

(Williams, 2010'den akt. Ayhün,2013). "Sürekli bağlantıda kalan" olan Z kuşağı diğer eski kuşaklarında alışkanlıklarını, hatta dilini değiştirecek kadar etkilemektedir (Stillman & Stillman, 2018). Bu kuşak özetle dijital ve fiziksel gerçeğin iç içe girdiği bir dünyada yaşayan "Fijital (Figital) Kuşak"dır (Stillman, 2018).

Z Kuşağını Teknolojik Özellikleri			
dijital dünyaya doğan ilk kuşak	teknoloji temel gereksinim	sanal dünyaya sürekli bağlı	sürekli çevrimiçi kalan
"Fijital (Figital)" kuşak (dijital ve fiziksel gerçeğin iç içe girdiği bir dünyada yaşayan)	iyi teknoloji kullanıcısı	sosyal medya ile sosyalleşen	uzaktan uzağa iletişim kuran
teknoloji meraklısı	tabletler, akıllı telefonlar uzuvları gibi olmuş	emojiler, ikonlar ve görüntülerle konuşan	bilgisayarı kitaba, metinlerini konuşmaya tercih eden

Tablo 10: Z Kuşağının Teknolojik Özellikleri

Kaynak; Singh(2014), Altunbay& Bıçak (2018:133), Rothman (2014), Başol (2014), Sladek& Grabinger (2018), Taş vd.(2017:1037) Elmore (2014), Sarıbaş vd. (2016:108), Mercan (2016:65), Altunbay& Bıçak (2018:132-133), Strauss ve Howe (1991:335). Giunta (2017:91), Golovinski (2011:48), Sarıbaş vd. (2016: 108), Ayhün (2013), Stillman & Stillman (2018)'den yararlanılarak oluşturulmuştur.

Teknosa'nın 2017 yılında 7-16 yaş aralığındaki bireylerin dijital ortamda kamuya açık olarak paylaştığı toplam 1 milyon 600 bin data üzerinden gerçekleştirdiği çalışma sonucuna göre eğlenceli videolar üreten kanallara abone oldukları tespit edilen Z kuşağının %97'si 'YouTube'da varlık göstermektedir. Dijital ortamda Z çocuklarının konuştukları konular ve ilgi alanlarını %38 oyun, %34 trend ve gündem 'Vlog'lar', %19 yaşlılarının gündelik aktiviteleri, %6 oyuncaklar ve %3 çocuk kanalları oluşturmaktadır. Ayrıca Z kuşağının %35 oranla spontan ve mizahi iletişim ve konuşma dili benimsedikleri tespit edilmiştir (Teknosa, 2017) .

Sarioğlu ve Özgen, Z kuşaağının sosyal medya yaklaşımı üzerine bir anket gerçekteşirmiş ve bu kuşaağın üyelerinin ağırlıklı olarak hangi amaçlar için sosyal medyayı kullandığı sorusunu araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre %93'ü sosyal ağları arkadaşlarıyla sohbet etmek için, %63'ü herhangi bir sorunla ilgili çözümleri bulmak için, %84'ü merak ettikleri ya da ilgi duydukları bir konuyu araştırmak için, %83'ü görüşlerini destekleyecek materyallere ulaşmak için sosyal ağları kullanmaktadırlar. Ayrıca sosyal medyayı etkinliklerden haberdar olmak için kullananlar %87, arkadaşlarıyla bir konuda iş birliği yapmak için kullananlar ise %84'tür. Z gençleri sosyal medyayı en çok iletişim kurmak, araştırma yapmak ve eğlence için kullanmaktadır (Sarioğlu& Özgen, 2018).

	SESSİZ KUŞAK	BB KUŞAĞI	X KUŞAĞI	Y KUŞAĞI	Z KUŞAĞI
AİLE YAPISI	geleneksel aileler, çekirdek aileler, sessiz aileler	çekirdek aileye geçişin yaşandığı dönemin gelenekçi aileleri, genellikle parçalanmış aileler	BB kuşağından anne baba, genellikle çalışan anne-baba, yüksek boşanma oranları sonucu tek ebeveynli	BB ve X kuşağından ebeveynler, "ben çektim çocuğum çekmesin" ebeveynleri, post modern aile, çoğunluğu boşanmış tek ebeveynli, 'helikopter ebeveynler'	yaşça daha büyük ebeveynler, çoğunlukla çalışan anneler, geleneksel değerler sergileyen küçük aileler ebeveynlerinin "küçük prensi/ prensesi", "çocukkerkil aileler"
EĞİTİM VE ÇALIŞMA HAYATI	eğitimin bir hayal, okur- yazar oranı düşük, işsizlik oranları çok disiplinli, iş odaklı, takım çalışmasını seven, sıkı çalışan, kıdemi önemseyen, yükselmeyi isteyen, ödüllendirme talepli, iş yerine sadık tasarruf yapan, parayı biriktiren, peşin ödeyen	eğitim yaşam hakkı, üniversite eğitimi almış, meslek,kendini gerçekleştirme ve kantlayabilme yoludur "işkolik", iş hayatın anlamı, "çalışmak için yaşamak", güçlü bir iş ahlakına sahip, sadık, tek bir işte ilerlemeye güdümlü, rekabetçi "birikim yap", taksitli alışveriş yapan	eğitim para kazandırıyor, eğitim zengin olma aracı, iş zengin olma aracı, "yaşamak için çalışmak" başarıya odaklanmış, kariyer yapmayı önemseyen, dikey kariyer talepli, idealist, çalışkan "biriktir" para harcarken tedbirli ve ölçülü	eğitim bir etiket eğitim zenginleşme aracı, üniversite eğitimine göre iş isteyen, iş mecburiyet, kolayca değiştirebilen, rahatına düşkün, çalışmayı sevmeyen, ama hırslı ve kazanmayı seven çok para kazanma isteği, "kazan, harca, nasıl olsa miras kalacak"	eğitim var olabilmek için zorunlu ihtiyaç, sürekli eğitim, iyi eğitilmiş, iş ortamında da bağımsız, bireyselci, hiyerarşiyi sevmeyen, çalışırken eğlenen, iş tatmini arayan, "kendin için kazan, anlam katmak için harca", hesap kitap bilen, "biz ekonomici"
TEKNOLOJİ VE İLETİŞİM	teknoloji ile bir boğuşma halinde, teknoloji kullanımı için istekli, hevesli kurmalı telefonlar, kısa notlar, yüz yüze iletişim	teknoloji ile bir boğuşma halinde, teknolojiyi öğrenmek için istekli, hevesli tuşlu telefonlar, yüz yüze iletişim	teknolojik gelişmelere adapte olmaya çalışan telefon ve interneti kullanan, uzaktan konuşarak iletişim	teknolojiyi çok iyi kullanan, internet ve sosyal medya aktif kullanıcısı, teknoloji güncelleycisi görüntülü telefonlar internet, e-posta, kısa mesajlar ile uzaktan iletişim, sosyal medya ile iletişim açık iletişim	"teknoloji meraklısı" teknoloji ürünleri uzuvları olmuş, internetle evrensel olarak bütünleşmiş, her daim çevrimiçi uzaktan ve görüntülü iletişim, sosyal medya ile iletişim, yazılar yerine görüntüler, ikonlar ve emojiyle iletişim

Tablo 11: Kuşakların Özellikleri

Kaynaklar; Hammill (2005), Kuran (2018), Ayhün (2013), Başol (2014), Strauss ve Howe (1991), Stillman & Stillman (2018), Twenge, (2010) Aygenoğlu'na (2015), Demirkaya vd. (2015), Daloğlu (2013), Sarıbaş vd., (2016) Kavalcı& Ünal (2016:1036), Kyles (2005), Etlican (2012),) Elmore, (2014) Delahoyde (2009), Toruntay (2011), Tapscott (2009), Taş vd. (2017), Mücevher (2015), Mengi, (2009), Zemke vd. (2013), Rothman (2014)'den yararlanarak oluşturulmuştur.

Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen, kuşakların kendine has özellikleri ve onları birbirinden ayıran yönleri, aile yapısı eğitim ve çalışma hayatı ve teknolojik özellikleri boyutunda Tablo 11'de özetlenmiştir. Her kuşak belli özellikleriyle diğer kuşaklardan farklılaşırken, sahip oldukları değerlerle öncülük ettiği kuşağın biçimlenmesine de sebep olmaktadır.

Üçüncü Bölüm

Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma

3.1. Metodoloji

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı dijital çağda, Z kuşağı üyesi olan lise öğrencilerinin dijital yerli olarak, Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenlerin ise dijital göçmen olma durumlarını incelemek ve dijital yerliler ve dijital göçmenlerin teknoloji kullanım özelliklerini belirleyerek karşılaştırmaktır.

3.1.2. Araştırmanın Soruları ve Hipotezi

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Literatüre göre dijital yerli olan öğrenciler, dijital göçmen olan öğretmenlerden teknolojik olarak farklı mı hareket etmektedir?
- 2- Literatüre göre dijital göçmen olan öğretmenler, öğrenciler gibi teknolojik değil midir?
- 3- Dijital yerliler ve dijital göçmenlerin teknoloji kullanım özellikleri arasında eşitsizlikler ya da benzerlikler var mıdır?

Bu durumda araştırmanın hipotezi şu şekilde arz edilmiştir:

H1: Dijitallik kuşaklara göre değişir.

H0: Dijitallik kuşaklara göre değişiklik göstermez.

H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler.

H0.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergilemez.

H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler.

H0.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergilemez.

Prensky'e (2001a; 2001b) göre 1980 sonrası doğmuş olan Z kuşağı üyesi lise öğrencisi bulunduğu kuşağın özelliklerinden "dijital doğma" özelliğini sergileyerek dijital yerli olarak kabul görür ve hayatının her alanında teknolojiyi kullanır. Teknoloji kullanım alışkanlıkları ve teknolojik özellikleri öğretmeninden farklıdır. Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağının birinin üyesi olan öğretmenler, 1980 öncesi doğmuş bireyler olarak, teknoloji kullanma çabası ile dijital olabilmeye çalışmaktadır ve dijital göçmen olarak kabul görürler. Y Kuşağının üyesi olan öğretmenler ise 1980 sonrası doğumlu bireyler olarak zaten dijital yerli öğretmenlerdir. Bu durum dijitalliğin kuşaklara göre farklılaştığını göstermektedir.

3.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nesnel ve genellenebilir bilgilere ulaşmak için pozitivist paradigma kapsamında yapılan çalışmalar olan nicel araştırma yöntemiyle araştırmaya konu olan durumu nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koymak hedeflenmiştir (Kuş, 2009: 105, Öztürk, 2015).

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde) kullanılmıştır. Ankette kullanılan Likert tipi ölçekler normal dağılıma uygun bulunmuştur.

Normal dağılıma uygunluk Q-Q Plot çizimi ile incelenebilir (Chan, 2003:280-285). Ayrıca, kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır (Shao, 2002). Aykırı değerler, hata varyansının değerini arttırdığından istatistiksel testlerin güçleri üzerinde de etkili olmaktadır. Bu nedenle istatistiksel testlerden önce, aykırı değerlerin incelenen veri setlerinde mevcut olup olmadığına bakılmıştır. Normal dağılıma sahip kontrol formu için istatistik değerlendirmelerde parametrik testler kullanılmıştır. Normal dağılıma sahip kontrol formlarında niceliksel verilerin karşılaştırılmasında, iki grup arasındaki farkı bağımsız t testi, ikiden fazla grup ortalamalarında karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Ortalamaları arasında fark yaratan grubu bulmak için ise Bonferroni ikili karşılaştırma yapılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek için korelasyon analizi uygulanmıştır.

3.1.3.1. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliliği

İfadeler	Toplam Madde Korelasyonları	
	Öğrenciler $\alpha=0.816$	Öğretmenler $\alpha=0.788$
S1 Masaüstü Bilgisayar	0.335	0.339
S2 Taşınabilir bilgisayar (laptop veya notebook)	0.478	0.202
S3 Elektronik Düzenleyici (Kişisel Dijital Cihazlar-PDA, El/Cep bilgisayarı)	0.393	0.266
S4 Sadece Mp3 çalar (iPod)	0.318	0.565
S5 Video oyunlu Mp3 çalar	0.237	0.631
S6 Sadece dijital kamera	0.335	0.491
S7 Cep Telefonu	0.565	0.240
S8 Kameralı Cep Telefonu	0.615	0.327
S9 Mp3 Çalarlı Cep Telefonu	0.547	0.492
S10 Video (3G) olanaklı cep telefonu	0.559	0.441
S11 Taşınabilir Bellekler (flash bellek, USB bellek)	0.509	0.450
S12 Sadece video oyun konsolu (Xbox, Playstation)	0.287	0.501
S13 Bilgisayar Kamerası (web cam)	0.486	0.475
S14 Çevirmeli internet erişimi	0.320	0.278
S15 Yüksek hızlı geniş bantlı internet erişimi (ADSL veya kablolu)	0.508	0.311
S16 Kablosuz erişim	0.250	0.280
Toplam Güvenirlik $\alpha=0.808$		

Tablo 12: Araştırmada Kullanılan Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan teknolojiye erişim kontrol formuna ait Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Chronbach Alfa değerlerinin 0.60'tan büyük olması, kullanılan kontrol formlarının güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu da çalışmada kullanılan kontrol formunun içsel tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir. Teknolojiye erişim kontrol formunun toplam güvenirliliği 0.808 olarak bulunmuştur. Teknolojiye erişim kontrol formunun güvenirliliği araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğrenciler için 0.816, öğretmenler için ise 0.788 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak çalışmada hem öğretmenler hem de öğrenciler için kullanılan teknolojiye erişim kontrol formu güvenilir olarak tespit edilmiştir.

İfadeler	Toplam Madde Korelasyonları	
F1: Bilgisayar Kullanımı $\alpha=0.837$	Öğrenciler $\alpha=0.836$	Öğretmenler $\alpha=0.845$
S1	0.722	0.737
S2	0.692	0.740
S3	0.590	0.754
S4	0.673	0.514
F2: Oyun Oynama $\alpha=0.802$	Öğrenciler $\alpha=0.804$	Öğretmenler $\alpha=0.600$
S6	0.673	0.434
S8	0.673	0.434
F3: Geleneksel Web Teknolojilerinin Kullanımı $\alpha=0.766$	Öğrenciler $\alpha=0.745$	Öğretmenler $\alpha=0.718$
S12	0.301	0.438
S13	0.470	0.419
S15	0.474	0.576
S16	0.506	0.517
S17	0.580	0.495
S19	0.463	0.182
S41	0.419	0.439
F4: Mobil Cihazlar ve İnternet Kullanımı $\alpha=0.880$	Öğrenciler $\alpha=0.898$	Öğretmenler $\alpha=0.799$
S11	0.485	0.415
S18	0.524	0.438
S20	0.545	0.321
S26	0.598	0.460
S33	0.751	0.364
S34	0.782	0.432
S35	0.602	0.538
S36	0.760	0.623
S37	0.545	0.500
S38	0.721	0.457
S40	0.639	0.525
F5: Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı $\alpha=0.867$	Öğrenciler $\alpha=0.869$	Öğretmenler $\alpha=0.817$
S22	0.539	0.628
S23	0.628	0.631
S24	0.475	0.438
S25	0.562	0.495
S27	0.625	0.349
S28	0.609	0.553
S29	0.651	0.390
S30	0.509	0.570
S31	0.673	0.499
S32	0.570	0.522
Toplam Güvenirlilik $\alpha=0.898$		

Tablo 13: Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Katılımcıların verdikleri cevapların güvenilirlikleri kontrol formu ve alt boyutlar olarak ayrı ayrı değerlendirildiğinde, güvenilirlik katsayıları birinci boyut için (0,837), ikinci boyut için (0,802), üçüncü boyut için (0,766), dördüncü boyut için (0,880), beşinci boyut için (0,867) ve kontrol formunun geneli için (0,898) iyi derecede

güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Chronbach Alfa değerlerinin 0.60'tan büyük olması, kullanılan formların güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu da çalışmada kullanılan kontrol formunun içsel tutarlılıklarının iyi olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak araştırmada kullanılan teknoloji kullanımı kontrol formunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

İfadeler	Toplam Madde Korelasyonları	
	Öğrenciler $\alpha=0.601$	Öğretmenler $\alpha=0.720$
S1 Beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi	0.523	0.596
S2 Doğal yetenek	0.401	0.548
S3 Beğeni, sağduyu ve ders hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz	0.300	0.491
Toplam Güvenirlik $\alpha=0.646$		

Tablo 14: Araştırmada Kullanılan Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun toplam güvenirligi 0.646 olarak bulunmuştur. Ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun güvenirligi araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğrenciler için 0.601, öğretmenler için ise 0.720 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak araştırmada kullanılan ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

İfadeler	Toplam Madde Korelasyonları	
	Öğrenciler $\alpha=0.824$	Öğretmenler $\alpha=0.883$
S1 Derslerimde daha iyi sonuç almamı sağlayacaktır	0.655	0.672
S2 Konu içeriğini daha iyi anlamamı sağlayacaktır	0.764	0.826
S3 Derslerimde yapılması gerekenleri bitirmemi kolaylaştıracaktır	0.567	0.781
S4 Genel olarak IT (Bilgi Teknolojisi) ve bilgi yönetim yetkinliklerimi iyileştirecektir	0.627	0.793
S5 Uzun vadede kariyer veya iş bulma olanaklarımı arttıracaktır	0.530	0.624
Toplam Güvenirlik $\alpha=0.840$		

Tablo 15: Araştırmada Kullanılan Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları

Okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun toplam güvenilirliği 0.840 olarak bulunmuştur. Okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun güvenilirliği araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğrenciler için 0.824, öğretmenler için ise 0.883 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak araştırmada kullanılan okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

İfadeler	Toplam Madde Korelasyonları	
	Öğrenciler $\alpha=0.899$	Öğretmenler $\alpha=0.950$
S1 Dersinizin bir parçası olarak web sayfaları tasarlayıp oluşturmak.	0.351	0.647
S2 Ders gerekliliği olarak multimedya sunumları oluşturmak ve sunmak (Powerpoint, vb.)	0.467	0.675
S3 Ders gerekliliği olarak ses/görüntü dosyaları hazırlamak ve sunmak (iMovie, Movie Maker, vb.)	0.553	0.756
S4 Katılmadığımız dersleri yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	0.693	0.696
S5 Katıldığımız dersleri yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	0.623	0.713
S6 İlave/tamamlayıcı ders içeriklerini yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	0.630	0.856
S7 İnterneti okul tabanlı hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul vb.)	0.548	0.685
S8 Cep telefonunuzu okul tabanlı bilgi ve hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul hizmetleri vb.)	0.615	0.736
S9 Mesajlaşma / sohbet (chat) uygulamalarını diğer öğrencilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN, Yahoo, WhatsApp, ICQ, vb.)	0.605	0.652
S10 Mesajlaşma / sohbet (chat) uygulamalarını öğretmenler veya idarecilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN, Yahoo, WhatsApp, ICQ, vb.)	0.644	0.695
S11 Sosyal ağları diğer öğrencilerle iletişim kurmak için kullanmak	0.584	0.585
S12 Dersinizle ilgili dijital dosyaları paylaşmak için web kullanmak (foto, ses dosyası, film, dijital dosya, internet sitesi, vb. paylaşım)	0.369	0.787
S13 Web konferans veya video görüşmelerini diğer öğrencilerle iletişim/iş birliği oluşturmak için kullanmak	0.590	0.700
S14 Ders bilgileri konusunda gönderilen haberleri, bilgilendirmeleri, uyarıları web sayfası bildirimcisi (RSS) üzerinden otomatik bildirimle almak (ders programı değişiklikleri, yeni öğrenme kaynaklarının çıkarılması, proje konuları vb.)	0.580	0.760
S15 Ders gerekliliği olarak kendi "blog"unu tutmak	0.447	0.625
S16 Ders gerekliliği olarak başka bir bloğa katkıda bulunmak	0.411	0.674
S17 Ders gerekliliği olarak başka öğrencilerle birlikte bir çevrimiçi platform (wiki) geliştirmek	0.433	0.637
S18 Cep telefonu mesajlarıyla öğretmeninizden notlarınızı/puanlarınızı öğrenmek	0.659	0.650
S19 Cep telefonu mesajlarıyla öğretmeninizden ders öncesi hazırlık, ödev veya çalışma konuları vb. almak	0.665	0.614
S20 Cep telefonu mesajlarıyla dersler ve okul konusunda idari bilgiler almak (zaman çizelgesi, ders programı veya değerlendirme değişiklikleri, toplantı, yeni öğrenme kaynakları hakkında bilgi vb.)	0.687	0.650
Toplam Güvenirlik $\alpha=0.912$		

Tablo 16: Araştırmada Kullanılan Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Güvenirlik Analizi Sonuçları

Teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun toplam güvenilirliği 0.912 olarak bulunmuştur. Teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması

kontrol formunun güvenilirliği araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenler için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğrenciler için 0.899, öğretmenler için ise 0.950 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak araştırmada kullanılan teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3.1.3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Verilerin il düzeyinde ve eğitim ortamında mikro düzeyde toplanmış olması araştırmanın en önemli sınırlılığdır. Veriler İzmir ilinde iki okuldan elde edilmiştir. Yapılan araştırma, anket uygulanan denekler ve uygulanan kontrol formu ile sınırlıdır.

3.1.3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Teknoloji Deneyim Anketi” kullanılmıştır. Teknoloji kullanım becerilerini ve tercihlerini belirlemek amacıyla **2007 yılında Kennedy, Dalgarno, Gray, Judd, Waycott, Bennett, Maton, Krause, Bishop, Chang, Churchward (2007)** tarafından kullanılmış olan anket daha önce Kennedy, Krause, Judd, Churchward ve Gray tarafından 2006 yılında yapılan araştırmada kullanılan ankete dayanarak geliştirdikleri bir ankettir. Anketin bu çalışmada kullanılması için çalışmanın ilk ismi olan Profesör Gregor Kennedy'den mail yolu ile izin alınmış ve Türkçe'ye çevirisi yapıldıktan sonra bu çalışmaya uyarlaması yapılmıştır. Özellikle öğretmenlere sunulacak olan anket formu için uyarlama gerekli olmuştur. Anket; olgusal sorular içeren kişisel bilgiler (12 madde), davranış soruları içeren, teknolojiye erişimde teknoloji çeşitleri (16 madde) ve teknoloji kullanım alanları (41 madde), tutum ve inanç soruları içeren, okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma (5 madde), teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması (25 madde) ve anketin gerçekleştirildiği ders/ öğretmenlerin branş dersi üzerine inceleme ve değerlendirme (3 madde) olmak üzere toplam 6 kontrol formundan ve derslerde kullanılacak 3 teknoloji yönteminin listeleneceği bir öneri alanından oluşmaktadır. Ankette yer alan kontrol formlarının isimleri şöyledir; Kişisel Bilgiler, Teknolojiye Erişim Kontrol Formu, Teknoloji Kullanımı Kontrol Formu, Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formu, Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formu, Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formu. Kontrol formlarının madde içerikleri ve sayısı orijinali ile aynıdır.

3.1.3.4. Evren ve Örneklem

Nicel yöntem araştırma kapsamında, İzmir ilinde Milli Eğitim bakanlığına bağlı iki devlet okulunda öğrenim gören 14-16 yaş aralığında yer alan 306 lise öğrencisine ve bu iki okulda görev yapmakta olan 101 öğretmene anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü liseler X okulu ve Y okulu olarak ele alınmıştır. Araştırma anketleri yüz yüze, çevrimdışı (offline) olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma için gerekli yazışmalar yapılarak İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınıp çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2. Bulgular ve Tartışma

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde) kullanılmıştır. Bu bölümde yapılan analiz çalışmasının ardından elde edilen veriler tablolarla birlikte açıklanmış, ulaşılan bulgular değerlendirilmiştir.

	Değişkenler	n	%
Okul	X	119	38.9
	Y	187	61.1
Sınıf	10-A	31	10.1
	10-B	40	13.1
	10-C	82	26.8
	10-D	87	28.4
	10-E	32	10.5
	10-G	34	11.1
	Anketin yapıldığı ders	Biyoloji	33
İngilizce		43	14.1
Matematik		28	9.2
Rehberlik		147	48.0
Tarih		39	12.7
Diğer		16	5.2
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	100.0
Okula Kayıt Süresi	1. yıl	40	13.1
	2. yıl	259	84.6
	3. yıl	7	2.3
Doğum Tarihi	2003	16	5.2
	2004	285	93.1
	2005	5	1.6
Cinsiyet	Erkek	114	37.3
	Kadın	192	62.7
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	52.3
	Hayır	146	47.7
Engelli Olma Durumu	Evet	3	1.0
	Hayır	303	99.0
Uyruğu	Uluslararası	4	1.3
	Yerli	302	98.7
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	4.9
	Bayraklı	8	2.6
	Bornova	212	69.3
	Çamdibi	18	5.9
	Yeşilova	18	5.9
	Diğer	35	11.4
Toplam		306	100.0

Tablo 17: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin okula göre dağılımları incelendiğinde öğrencilerin %38,9'unun X okulu, %61,1'inin Y okulu öğrencisi olduğu ve sınıflarına göre dağılımları incelendiğinde %10,1'inin 10-A, %13,1'inin 10-B, %26,8'inin 10-C, %28,4'nün 10-D, %10,5'inin 10-E, %11,1'nini 10-G sınıftan olduğu görülmüştür. Öğrencilerin anketin yapıldığı derse göre dağılımları incelendiğinde, %10,8'inin Biyoloji, %14,1'inin İngilizce, %9,2'inin Matematik, %48'inin Rehberlik, %12,7'inin Tarih, %5,2'inin diğer derslerde anketi yaptıkları anlaşılmıştır. Okula kayıt şekillerine göre, %100 hepsinin tam zamanlı olduğu görülen katılımcı öğrencilerin okula kayıt süresine göre dağılımları incelendiğinde, devam ettikleri okulda %13,1'nin 1.yılı, %84,6'sının 2.yılı, %2,3'ünün 3.yılı olduğu görülmüştür.

%37,3'ünün erkek, %67,7'sinin kadın olduğu görülen araştırmaya katılan öğrencilerin %1,3'ünün uluslararası, %98,7'sinin yerli olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin İzmir ilinde %4,9'unun Altındağ, %2,6'sının Bayraklı, %69,3'ünün Bornova, %5,9'unun Çamdibi, %5,9'unun Yeşilova, %11,4'ünün diğer yerlerde oturduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı öğrencilerin İngilizce konuşma durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %52,3'ünün “evet” seçeneğini, %47,7'sinin “hayır” seçeneğinin, engelli olma durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %1'inin “evet”, %99'unun “hayır” işaretlediği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğum tarihlerine göre dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin %5,2'sinin 2003, %93,1'inin 2004, %1,6'sının 2005 doğum tarihli olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada temel alınan Twenge ve arkadaşlarının (2010) kuşak sınıflandırması modeline göre, 2000 yılı ve sonrası doğumlular Z kuşağıdır, bu durumda araştırmaya katılan öğrenciler Z kuşağındandır. Ayrıca bu çalışmada temel alınan Prensky'nin (2001a; 2001b), 1980 ve öncesi doğumluları “Dijital Göçmen”, 1980 ve sonrası doğumluları “Dijital Yerli” olarak kabul ettiği kurama göre 2003, 2004 ve 2005 yıllarında doğdukları tespit edilen katılımcı öğrenciler “dijital yerlidir”. Sonuç olarak araştırmaya katılan bütün öğrenciler Z kuşağının üyesi olan dijital yerlilerdir.

Değişkenler		n	%
Okul	X	42	41.6
	Y	59	58.4
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	12	11.9
	İngilizce	10	9.9
	Matematik	10	9.9
	Diğer	69	68.3
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	96.0
	Ara Grup	4	4.0
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	13.9
	11-20 yıl arası	28	27.7
	21-30 yıl arası	45	44.6
	31 yıl ve üzeri	14	13.9
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	42.6
	6-10 yıl	23	22.8
	11-15 yıl	14	13.9
Doğum Tarihi	16 yıl ve üzeri	21	20.8
	1965 ve altı	23	22.8
	1966-1970	21	20.8
	1971-1976	27	26.7
	1977-1979	15	14.9
Cinsiyet	1980 ve üstü	15	14.9
	Erkek	35	34.7
İngilizce Konuşma Durumu	Kadın	66	65.3
	Evet	35	34.7
Engelli Olma Durumu	Hayır	66	65.3
	Evet	3	3.0
Uyruğu	Hayır	98	97.0
	Yerli	101	100.0
Oturdıkları Yer	Bayraklı	14	13.9
	Bornova	39	38.6
	Diğer	48	47.5
Toplam		101	100.0

Tablo 18: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okula göre dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin %41,6'sının X okulundan, %58,4'ünün Y okulundan olduğu görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin branşına göre dağılımları incelendiğinde, %11,9'unun Türk Dili ve Edebiyatı, %9,9'unun İngilizce, %9,9'unun Matematik, %68,3'ünün diğer branşlar olduğu, okula kayıt şekli dağılımları incelendiğinde, %96'sının tam zamanlı, %4'ünün ara grup olduğu görülmüştür.

Öğretmenlik süresi dağılımları incelendiğinde, %13,9'u 10 yıl ve daha az, %27,7'si 11-20 yıl arası, %44,6'sı 21-30 yıl arası, %13,9'u 31 yıl ve üzeri olduğu görülen araştırmaya katılan öğretmenlerin, bulunduğu okuldaki öğretmenlik süresi dağılımları incelendiğinde, %42,6'sının 5 yıl ve daha az, %22,8'inin 6-10 yıl, %13,9'unun 11-15 yıl, %20,8'inin 16 yıl ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin İngilizce konuşma durumuna, %34,7'sinin "evet", %65,3'ünün "hayır" cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin engelli olma durumu dağılımı incelendiğinde, %3'ünün "evet", %97'sinin "hayır" seçtiği görülmüştür.

Uyruğuna göre dağılımları incelendiğinde, %100 "Yerli" olduğu görülen öğretmenlerin oturdukları yere göre dağılımları incelendiğinde, %13,9'unun Bayraklı, %38,6'sının Bornova, %47,5'inin diğer bölgelerde oturduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, %34,7'sinin erkek, %65,3'ünün kadın olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin doğum tarihlerine göre dağılımları incelendiğinde, %22,8'inin 1965 ve altı, %20,8'inin 1966-1970 yıl aralığında, %26,7'sinin 1971-1976 yıl aralığında, %14,9'unun 1977-1979 yıl aralığında ve %14,9'unun 1980 ve üstü olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada temel alınan Twenge ve arkadaşlarının (2010) kuşak sınıflandırması modeline göre araştırmaya katılan öğretmenlerin üyesi oldukları kuşakların tespiti şöyledir; 1925-1945 arası doğumlular "Sessiz Kuşak", 1945-1964 arası doğumlular "Bebek Patlaması Kuşağı" olarak ele alındığı için araştırmaya katılan öğretmenlerin 1965 ve altı doğumlu %22,8'i Sessiz Kuşak ya da BB Kuşağı üyesidir. 1965 ve 1981 arası doğumlular X Kuşağı olarak ele alındığı için, katılımcı öğretmenlerin %62,4'ü X Kuşağı üyesidir. 1982-1999 doğumlular Y kuşağı olarak ele alındığı için %14,9 oranla 1980 ve üstü doğmuş olan katılımcıların içinden bir grubu Y kuşağının üyesidir. Ayrıca, Prensky'nin (2001a), 1980 ve öncesi doğumluları "Dijital Göçmen", 1980 ve sonrası doğumluları "Dijital Yerli" olarak kabul ettiği "dijital yerli/göçmen" kuramına göre, %85,2 oranla 1980 yıllı ve öncesi doğmuş olan araştırma katılımcısı öğretmen dijital göçmendir.

İfadeler	Faktörler				
	F1: Mobil Cihazlar ve İnternet Kullanımı	F2: Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı	F3: Geleneksel Web Teknolojilerinin Kullanımı	F4: Bilgisayar Kullanımı	F5: Oyun Oynama
S11	0.392				
S18	0.418				
S20	0.412				
S26	0.492				
S33	0.647				
S34	0.673				
S35	0.494				
S36	0.661				
S37	0.437				
S38	0.575				
S40	0.548				
S22		0.460			
S23		0.503			
S24		0.444			
S25		0.526			
S27		0.510			
S28		0.495			
S29		0.614			
S30		0.438			
S31		0.609			
S32		0.472			
S12			0.480		
S13			0.369		
S15			0.371		
S16			0.624		
S17			0.621		
S19			0.425		
S41			0.461		
S1				0.732	
S2				0.677	
S3				0.610	
S4				0.613	
S6					0.639
S8					0.759
Açıklanan Varyans (%)	16.495	13.901	9.080	8.651	5.398
Öz Değer (λ)	8.011	4.876	2.153	1.643	1.515
KMO =0,885; $\chi^2(561) =6130,414$; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0,000, Toplam Açıklanan Varyans=53,525					

Tablo 19: Araştırmada Kullanılan Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan teknoloji kullanımı kontrol formunun açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi uygulamasından önce, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0,885 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda, örneklem yeterliliğinin faktör analizi yapmak için “yeterli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KMO değeri olarak 0,5-1,0 arası değerler kabul edilebilir olarak değerlendirilirken, 0,5’in altındaki değerler faktör analizinin söz konusu veri seti için uygun olmadığını göstergesidir. (Altunışık vd., 2010: 266). Ayrıca Bartlett Küresellik testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki kare değerinin kabul edilebilir olduğu görülmüştür ($\chi^2(561) = 6130,414; p < 0,01$).

Teknoloji kullanımı kontrol formunun faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme olarak da dik döndürme yöntemlerinden varimax seçilmiştir. Teknoloji kullanımı kontrol formunun faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan açıklayıcı faktör analizinde, faktör yük değerlerinin 0,40’ın üstünde olduğu belirlenmiştir. Beş faktör için yapılan analizde, maddeler, faktör yük değerlerinin kabul düzeyini karşılayıp karşılamaması açısından değerlendirildiğinde, faktör yüklerinin istenilen düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Varimax döndürmesi sonuçlarında maddeler toplam 5 faktör altında toplanmıştır. Bu faktörler şunlardır; F1: Mobil Cihazlar ve İnternet Kullanımı, F2: Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı, F3: Geleneksel Web Teknolojilerinin Kullanımı, F4: Bilgisayar Kullanımı ve F5: Oyun Oynama. Bu faktörler toplam varyansın %53.525’ini açıklamaktadır. Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir (Büyüköztürk, 2007; Tavsancil, 2005). Bu çerçevede, tanımlanan bir faktörün, toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü üzere birinci faktör olan “**F1: Mobil Cihazlar ve İnternet Kullanımı**” toplam varyansın %16.495’ini, ikinci faktör “**F2: Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı**” %13.901’ini üçüncü faktör “**F3: Geleneksel Web Teknolojilerinin Kullanımı**” %9.080’ini dördüncü faktör “**F4: Bilgisayar Kullanımı**” %8.651’ini ve “**F5: Oyun Oynama**” %5.398’ini açıklamaktadır.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	p	Bonferroni
Okul	X	119	3.61	0.54	t=0.850	0.396	
	Y	187	3.54	0.69			
Sınıf	10-A	31	3.62	0.45	F=2.073	0.069	
	10-B	40	3.67	0.52			
	10-C	82	3.39	0.84			
	10-D	87	3.64	0.53			
	10-E	32	3.54	0.57			
	10-G	34	3.69	0.49			
Anketin yapıldığı ders	Biyoloji (1)	33	3.50	0.56	F=7.741	0.000*	1>5, 2>5, 3>5, 4>5
	İngilizce (2)	43	3.60	0.47			
	Matematik (3)	28	3.73	0.64			
	Rehberlik (4)	147	3.69	0.57			
	Tarih (5)	39	3.03	0.86			
	Diğer (6)	16	3.56	0.53			
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	3.57	0.64	-	-	
	1. yıl	40	3.45	0.55	F=0.899	0.408	
Okula Kayıt Süresi	2. yıl	259	3.58	0.65			
	3. yıl	7	3.68	0.60			
Doğum Tarihi	2003	16	3.41	0.75	F=0.650	0.523	
	2004	285	3.58	0.63			
	2005	5	3.45	0.72			
Cinsiyet	Erkek	114	3.56	0.67	t=0.131	0.896	
	Kadın	192	3.57	0.62			
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	3.51	0.64	t=1.767	0.078	
	Hayır	146	3.64	0.62			
Engelli Olma Durumu	Evet	3	3.36	1.43	t=0.551	0.582	
	Hayır	303	3.57	0.63			
Uyruğu	Uluslararası	4	3.59	0.77	t=0.079	0.937	
	Yerli	302	3.57	0.64			
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	3.49	0.85	F=0.996	0.420	
	Bayraklı	8	3.36	0.62			
	Bornova	212	3.62	0.60			
	Çamdibi	18	3.59	0.47			
	Yeşilova	18	3.38	0.55			
	Diğer	35	3.46	0.85			

*p<0.05

Tablo 20: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre genel olarak öğrencilerin demografik

özelliklerine göre kullanılan teknoloji çeşitliliğinin değişmediği fakat öğrencilerin anketin yapıldığı derse göre teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Fark yaratan grubu bulmak için Post Hoc testlerden Bonferroni ikili karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Bunun sonucunda, anketin uygulandığı ders Biyoloji, İngilizce, Matematik ve Rehberlik olan öğrencilerin teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamasının, anketin uygulandığı ders Tarih olan öğrencilere göre daha fazla olduğu, Tarih dersinde anketi cevaplayan öğrencilerin kullandıkları teknoloji çeşitliliğinin diğer derslerde anketi yapanlardan daha az olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak katılımcı öğrencilerin kullandıkları teknoloji çeşitleri, anketi uyguladıkları derse göre farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle dijital yerlilerin kullandıkları teknoloji çeşitlerinin genel olarak demografik özelliklerine göre değişmediği, fakat derse göre kullandıkları teknolojilerin değiştiği ve dijital yerlilerin teknoloji kullanımının onlardan beklenildiği kadar olmadığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgu **“H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler”** hipotezini “her zaman ve her yerde aynı olmadığı” sonucu ile doğrulamamaktadır.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	p
Okul	X	42	3.59	0.58	t=0.465	0.643
	Y	59	3.64	0.48		
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	12	3.58	0.68	F=0.025	0.995
	İngilizce	10	3.64	0.58		
	Matematik	10	3.62	0.27		
	Diğer	69	3.62	0.52		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	3.63	0.53	t=0.647	0.519
	Ara Grup	4	3.45	0.50		
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	3.54	0.67	F=1.371	0.256
	11-20 yıl arası	28	3.78	0.58		
	21-30 yıl arası	45	3.54	0.42		
	31 yıl ve üzeri	14	3.62	0.53		
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	3.61	0.52	F=0.311	0.818
	6-10 yıl	23	3.59	0.51		
	11-15 yıl	14	3.74	0.54		
	16 yıl ve üzeri	21	3.59	0.56		
Doğum Tarihi	1965 ve altı	23	3.69	0.47	F=0.166	0.955
	1966-1970	21	3.58	0.48		
	1971-1976	27	3.63	0.55		
	1977-1979	15	3.56	0.42		
	1980 ve üstü	15	3.62	0.73		
Cinsiyet	Erkek	35	3.64	0.54	t=0.257	0.797
	Kadın	66	3.61	0.52		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	35	3.56	0.51	t=0.833	0.407
	Hayır	66	3.65	0.53		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	3.38	0.64	t=0.784	0.435
	Hayır	98	3.63	0.52		
Uyruğu	Yerli	101	3.62	0.52	-	-
Oturdıkları Yer	Bayraklı	14	3.65	0.45	F=0.649	0.525
	Bornova	39	3.68	0.56		
	Diğer	48	3.56	0.52		

*p<0.05

Tablo 21: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğretmenlerin demografik özelliklerine göre teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05). Sonuç olarak öğretmenlerin kullandıkları teknoloji çeşitlerinin demografik özelliklerine göre

değişmediği, ayrıca %85'i 1980 öncesi doğumlu olduğu için dijital göçmen kabul edilen öğretmenler ile %15'i 1980 ve sonrası doğumlu olduğu için dijital yerli kabul edilen öğretmenlerin kullandıkları teknoloji çeşitlerinin farklı olmadığı tespit edilmiştir.

Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğrenci	306	3.57	0.64	-0.725	0.469
Öğretmen	101	3.62	0.52		

*p<0.05

Tablo 22: Araştırma Katılımcılarının Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız t testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre katılımcıların teknolojiye erişim kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Bu durumda araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgisayar, cep telefonu, tablet, el bilgisayarı ve Mp3 çalar gibi kullandıkları teknoloji çeşitleri birbirinden farklı olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu “**H1: Dijitallik kuşaklara göre değişir**” hipotezini doğrulamamaktadır çünkü ankete katılan Z kuşağı öğrencileri ile diğer kuşaklardan birinin üyesi olan öğretmenler benzer dijital özellikler sergilemiştir. Ayrıca elde edilen bu bulguyla “**H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler**” hipotezi de doğrulanmamaktadır çünkü kullandıkları teknoloji çeşitleri bakımından katılımcı öğretmenler ve katılımcı öğrenciler arasında bir eşitsizliğe rastlanmayıp, aksine dijital göçmenlerin de dijital yerli özellikleri sergiledikleri görülmüştür.

	Emin değilim		Erişim yok		Sınırlı veya kolay olmayan erişim		İhtiyacım olduğu her an erişim ve başkalarıyla da paylaşım		Yalnız kendi kullanımım için erişim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Masaüstü Bilgisayar	9	2.2	103	25.3	32	7.9	162	39.8	101	24.8
Taşınabilir bilgisayar (laptop veya notebook)	10	2.5	85	20.9	18	4.4	176	43.2	118	29
Elektronik Düzenleyici (Kişisel Dijital Cihazlar-PDA, El/Cep bilgisayarı)	27	6.6	107	26.3	13	3.2	103	25.3	157	38.6
Sadece Mp3 çalar (iPod)	22	5.4	207	50.9	40	9.8	49	12	89	21.9
Video oyunlu Mp3 çalar	20	4.9	254	62.4	42	10.3	46	11.3	45	11.1
Sadece dijital kamera	21	5.2	186	45.7	55	13.5	85	20.9	60	14.7
Cep Telefonu	20	4.9	14	3.4	7	1.7	85	20.9	281	69
Kameralı Cep Telefonu	21	5.2	22	5.4	7	1.7	85	20.9	272	66.8
Mp3 Çalarlı Cep Telefonu	38	9.3	71	17.4	6	1.5	84	20.6	208	51.1
Video (3G) olanaklı cep telefonu	32	7.9	38	9.3	6	1.5	104	25.6	227	55.8
Taşınabilir Bellekler (flash bellek, USB bellek)	11	2.7	33	8.1	15	3.7	127	31.2	221	54.3
Sadece video oyun konsolu (Xbox, Playstation)	20	4.9	244	60	42	10.3	53	13	48	11.8
Bilgisayar Kamerası (web cam)	19	4.7	155	38.1	41	10.1	93	22.9	99	24.3
Çevirmeli internet erişimi	55	13.5	109	26.8	53	13	95	23.3	95	23.3
Yüksek hızlı geniş bantlı internet erişimi (ADSL veya kablolu)	20	4.9	58	14.3	14	3.4	164	40.3	151	37.1
Kablosuz erişim	21	5.2	23	5.7	31	7.6	222	54.5	110	27

Tablo 23: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknolojiye Erişim Kontrol Formunun Dağılımı

Teknolojiye erişim kontrol formunun dağılımı araştırmaya katılan tüm katılımcılar boyutunda incelendiğinde, “masaüstü/ taşınabilir bilgisayar, ADSL/kablolu erişim, kablosuz erişim” kullanımında “**İhtiyacım Olduğu Her An Erişim ve Başkalarıyla da Paylaşım**”, “MP3 çalar, dijital kamera, video oyun konsolu, bilgisayar kamerası, çevirmeli internet erişimi” kullanımında “**Erişim Yok**”, “kişisel dijital cihazlar-PDA, el/cep bilgisayarı, cep telefonu, kameralı/MP3 çalarlı/ video olanaklı cep telefonu, taşınabilir bellek” kullanımında “**Yalnız Kendi Kullanımım İçin Erişim**” ibaresinde yüklenme olduğu görülmüştür.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P	Bonferroni
Okul	X	119	4.29	1.07	t=2.965	0.003*	
	Y	187	3.92	0.05			
Sınıf	10-A	31	4.01	1.26	F=1.430	0.213	
	10-B	40	3.85	1.16			
	10-C	82	4.10	1.11			
	10-D	87	4.19	0.98			
	10-E	32	4.29	0.84			
	10-G	34	3.76	1.05			
Anketin yapıldığı ders	Biyoloji (1)	33	4.08	1.30	F=3.128	0.009*	2>5
	İngilizce (2)	43	4.44	0.89			
	Matematik (3)	28	4.17	1.07			
	Rehberlik (4)	147	3.99	1.03			
	Tarih (5)	39	3.64	1.11			
	Diğer (6)	16	4.52	0.90			
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	4.06	1.07	-	-	
	1. yıl	40	3.97	1.14	F=0.277	0.758	
	2. yıl	259	4.08	1.06			
3. yıl	7	3.91	1.00				
Doğum Tarihi	2003 (1)	16	3.48	0.89	F=3.033	0.050*	2>1
	2004 (2)	285	4.11	1.07			
	2005 (3)	5	3.61	0.93			
Cinsiyet	Erkek	114	4.22	1.21	t=1.892	0.059	
	Kadın	192	3.98	0.97			
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	4.00	1.06	t=1.140	0.255	
	Hayır	146	4.14	1.08			
Engelli Olma Durumu	Evet	3	5.16	1.34	t=1.782	0.076	
	Hayır	303	4.05	1.06			
Uyruğu	Uluslararası	4	4.87	1.50	t=1.517	0.130	
	Yerli	302	4.05	1.06			
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	4.36	1.13	F=1.501	0.189	
	Bayraklı	8	3.91	1.16			
	Bornova	212	4.11	1.03			
	Çamdibi	18	3.58	0.99			
	Yeşilova	18	3.71	1.19			
	Diğer	35	4.14	1.19			

*p<0.05

Tablo 24: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, öğrencilerin okullarına göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Okulu X olan öğrencilerin teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamasının, okulu Y olan katılımcılara göre daha fazla olduğu, bu öğrencilerinin diğer okulun öğrencilerinden daha çok teknoloji çeşitliliği kullandığı tespit edilmiştir.

Test sonucuna göre öğrencilerin anketin yapıldığı derse göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Fark yaratan grubu bulmak için Post Hoc testlerden Bonferroni ikili karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Bunun sonucunda, anketin uygulandığı dersi İngilizce olan öğrencilerin teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamasının, anketin uygulandığı dersi Tarih olan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Test sonucuna göre öğrencilerin doğum yıllarına göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Doğum yılı 2004 olan öğrencilerin teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamasının, doğum yılı 2003 olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, 2004 yılında doğan öğrenciler teknolojiyi daha çok alanda kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katılan X okulu öğrencilerinin Y okulu öğrencilerinden daha çok teknoloji çeşitliliği kullanması, Tarih dersinde öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının İngilizce dersindeki öğrencilerden az olması ve doğum yılı 2004 olan öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının doğum yılı 2003 olan öğrencilerden daha çok olması durumunu gösteren bulgular, "**H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler**" hipotezini doğrulamamaktadır, çünkü katılımcı öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının değiştiği tespit edilmiştir.

Değişkenler		n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	42	3.86	0.82	t=0.732	0.466
	Y	59	3.97	0.67		
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	12	3.77	0.81	F=0.404	0.751
	İngilizce	10	3.87	0.29		
	Matematik	10	4.11	0.71		
	Diğer	69	3.93	0.77		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	3.94	0.73	t=1.367	0.175
	Ara Grup	4	3.43	0.65		
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	4.01	0.51	F=0.293	0.830
	11-20 yıl arası	28	3.82	0.91		
	21-30 yıl arası	45	3.92	0.77		
	31 yıl ve üzeri	14	4.01	0.33		
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	4.07	0.67	F=1.206	0.312
	6-10 yıl	23	3.90	0.71		
	11-15 yıl	14	3.72	0.79		
	16 yıl ve üzeri	21	3.77	0.83		
Doğum Tarihi	1965 ve altı	23	4.03	0.36	F=0.671	0.614
	1966-1970	21	3.89	0.98		
	1971-1976	27	3.77	0.86		
	1977-1979	15	3.88	0.66		
	1980 ve üstü	15	4.12	0.60		
Cinsiyet	Erkek	35	4.03	0.79	t=1.098	0.275
	Kadın	66	3.86	0.71		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	35	3.99	0.53	t=0.646	0.520
	Hayır	66	3.89	0.82		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	3.86	0.98	t=0.137	0.891
	Hayır	98	3.91	0.73		
Uyuşu	Yerli	101	3.92	0.73	-	-
Oturdıkları Yer	Bayraklı	14	3.57	0.68	F=2.011	0.139
	Bornova	39	3.93	0.72		
	Diğer	48	4.01	0.75		

*p<0.05

Tablo 25: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü

varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğretmenlerin demografik özelliklerine göre teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür. Demografik özellikleri değişse bile katılımcı öğretmenlerin teknolojiyi kullandıkları alanların değişmediği ve ayrıca %85'i 1980 öncesi doğumlu olduğu için dijital göçmen kabul edilen öğretmenler ile %15'i 1980 ve sonrası doğumlu olduğu için dijital yerli kabul edilen öğretmenlerin teknolojiyi kullandıkları alanların farklı olmadığı tespit edilmiştir.

Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	T	P
Öğrenci	306	4.06	1.07	1.256	0.210
Öğretmen	101	3.92	0.73		

* $p<0.05$

Tablo 26: Araştırma Katılımcılarının Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız t testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre katılımcıların teknoloji kullanımı kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Sonuç olarak katılımcı öğrenciler ve öğretmenler arasında teknolojinin kullanılabilirdiği çeşitli alanlar (fotoğraf çekmek, yüklemek, paylaşmak, mail göndermek, cep telefonu ile web hizmeti almak vb.) farklılık göstermemiştir. Elde edilen bu bulgu **“H1: Dijital kuşaklara göre değişir.”** hipotezini doğrulamamaktadır çünkü ankete katılan Z kuşağı öğrencileri ile diğer kuşaktan birinin üyesi olan öğretmenler benzer dijital özellikleri sergilemiştir. Ayrıca elde edilen bu sonuçlar **“H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler”** hipotezini de doğrulamamaktadır çünkü teknolojiyi kullandıkları alanlar bakımından katılımcı öğretmenler ve katılımcı öğrenciler arasında bir eşitsizliğe rastlanmadığı gibi, aksine öğretmenlerin de dijital yerli özelliklerini sergiledikleri görülmüştür.

	Kullanım Yok		Yılda bir/iki defa		Birkaç ayda bir		Ayda bir/iki defa		Haftada bir defa		Haftada birkaç defa		Günde bir kere		Günde birkaç defa	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	28	6.9	76	<u>18.7</u>	44	10.8	75	18.4	38	9.3	57	14	30	7.4	59	14.5
2	50	12.3	78	19.2	37	9.1	96	<u>23.6</u>	30	7.4	47	11.5	15	3.7	54	13.3
3	6	1.5	90	22.1	74	<u>18.2</u>	106	26	32	7.9	43	10.6	29	7.1	27	6.6
4	60	14.7	107	<u>26.3</u>	65	16	64	15.7	26	6.4	34	8.4	23	5.7	28	6.9
5	43	10.6	76	18.7	20	4.9	55	13.5	44	10.8	44	10.8	32	7.9	93	<u>22.9</u>
6	40	9.8	103	<u>25.3</u>	58	14.3	56	13.8	25	6.1	47	11.5	20	4.9	58	14.3
7	89	21.9	121	<u>29.7</u>	69	17	32	7.9	23	5.7	35	8.6	9	2.2	29	7.1
8	45	11.1	80	<u>19.7</u>	66	16.2	45	11.1	32	7.9	44	10.8	25	6.1	70	17.2
9	79	<u>19.4</u>	59	14.5	28	6.9	54	13.3	73	17.9	41	10.1	28	6.9	45	11.1
10	6	1.5	19	4.7	16	3.9	39	9.6	50	12.3	98	<u>24.1</u>	69	17	110	27
11	1	0.2	19	4.7	21	5.2	27	6.6	48	11.8	89	21.9	70	17.2	132	<u>32.4</u>
12	4	1	19	4.7	20	4.9	50	12.3	47	11.5	73	17.9	75	18.4	119	<u>29.2</u>
13	36	8.8	44	10.8	27	6.6	46	11.3	78	<u>19.2</u>	52	12.8	50	1.23	74	18.2
14	10	2.5	33	8.1	20	4.9	32	7.9	34	8.4	56	13.8	57	14	165	<u>40.5</u>
15	24	5.9	54	13.3	41	10.1	79	<u>19.4</u>	62	15.2	51	12.5	36	8.8	60	14.7
16	94	<u>23.1</u>	71	17.4	36	8.8	54	13.3	57	14	33	8.1	20	4.9	42	10.3
17	33	8.1	42	10.3	35	8.6	53	13.0	45	11.1	95	<u>23.3</u>	32	7.9	72	17.7
18	11	2.7	22	5.4	12	2.9	17	4.2	21	5.2	34	8.4	75	18.4	215	<u>52.8</u>
19	116	<u>28.5</u>	107	26.3	27	6.6	66	16.2	17	4.2	21	5.2	15	3.7	38	9.3
20	7	1.7	31	7.6	13	3.2	18	4.4	13	3.2	49	12	36	8.8	240	<u>59</u>
21	55	13.5	44	10.8	26	6.4	41	<u>34.6</u>	35	8.6	57	14	27	6.6	22	5.4
22	28	6.9	50	12.3	24	5.9	87	<u>21.4</u>	38	9.3	78	19.2	40	9.8	62	15.2
23	58	14.3	51	12.5	33	8.1	113	<u>27.8</u>	31	7.6	60	14.7	27	6.6	34	8.4
24	24	5.9	41	10.1	27	6.6	82	<u>20.1</u>	37	9.1	74	18.2	50	12.3	72	17.7
25	11	2.7	32	7.9	38	9.3	46	11.3	72	17.7	69	17	56	13.8	83	<u>20.4</u>
26	9	2.2	23	5.7	10	2.5	33	8.1	79	19.4	52	12.8	33	8.1	168	<u>41.3</u>
27	71	<u>17.4</u>	57	14	71	17.4	52	12.8	36	8.8	51	12.5	23	5.7	46	11.3
28	81	<u>19.9</u>	72	17.7	79	19.4	48	11.8	37	9.1	44	10.8	24	5.9	22	5.4
29	122	<u>30</u>	69	17	93	22.9	16	3.9	22	5.4	32	7.9	25	6.1	28	6.9
30	53	13	61	15	21	5.2	70	17.2	39	9.6	75	<u>18.4</u>	34	8.4	54	13.3
31	90	<u>22.1</u>	79	19.4	77	18.9	31	7.6	26	6.4	34	8.4	27	6.6	43	10.6
32	97	<u>23.8</u>	82	20.1	79	19.4	37	9.1	31	7.6	31	7.6	18	4.4	32	7.9

33	2	0.5	14	3.4	12	2.9	14	3.4	15	3.7	27	6.6	36	8.8	287	<u>70.5</u>
34	2	0.5	19	4.7	15	3.7	14	3.4	21	5.2	53	13	38	9.3	245	<u>60.2</u>
35	7	1.7	12	2.9	21	5.2	18	4.4	39	9.6	73	17.9	52	12.8	185	<u>45.5</u>
36	4	1	14	3.4	21	5.2	23	5.7	34	8.4	69	17	51	12.5	191	<u>46.9</u>
37	8	2	20	4.9	23	5.7	44	10.8	59	14.5	80	19.7	36	8.8	137	<u>33.7</u>
38	10	2.5	30	7.4	16	3.9	19	4.7	23	5.7	81	19.9	32	7.9	196	<u>48.2</u>
39	23	5.7	25	6.1	19	4.7	31	7.6	34	8.4	77	18.9	40	9.8	158	<u>38.8</u>
40	10	2.5	20	4.9	22	5.4	31	7.6	19	4.7	47	11.5	59	14.5	199	<u>48.9</u>
41	22	5.4	36	8.8	31	7.6	34	8.4	45	11.1	67	16.5	55	13.5	117	<u>28.7</u>

Tablo 27: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknoloji Kullanımı Kontrol Formunun Dağılımı

Teknoloji kullanımı kontrol formunun dağılımı araştırmaya katılan tüm katılımcılar boyutunda incelendiğinde; “cep telefonu” ile ilgili kullanımların **“Günde Birkaç Defa”**, “web konferansı, web sayfası bildirimcisi, blog/vlog tutmak/kullanmak, çevrimiçi platform geliştirmek” gibi kullanımların **“Kullanım Yok”**, “medya dosyaları,MP3, fotoğraf yüklemek/yayınlamak” gibi kullanımların **“Ayda bir/iki Defa”**, “sosyal ağları kullanma” ifadesinin **“Günde Birkaç Defa”**, “bilgi kaynaklarına ulaşma, genel bilgi, hobi, alışveriş, banka/ödemeler, mail almak/göndermek, mesajlaşmak, müzik dosyalarını çalmak” gibi kullanımların **“Günde Birkaç Defa”**, “bilgisayarda dijital fotoğrafları oluşturmak/yönetmek, sunum hazırlamak, oyun oynamak” gibi kullanımların **“Yılda Bir/İki Defa”** ibaresinde yüklenme oluşturduğu tespit edilmiştir.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	119	2.82	0.60	t=0.097	0.923
	Y	187	2.81	0.69		
Sınıf	10-A	31	2.84	0.64	F=1.054	0.386
	10-B	40	2.74	0.79		
	10-C	82	2.80	0.63		
	10-D	87	2.78	0.61		
	10-E	32	2.77	0.79		
	10-G	34	3.05	0.54		
	Anketin yapıldığı ders	Biyoloji	33	2.76		
İngilizce		43	2.74	0.62		
Matematik		28	2.89	0.62		
Rehberlik		147	2.81	0.71		
Tarih		39	2.85	0.63		
Diğer		16	2.99	0.65		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	2.82	0.66	-	-
Okula Kayıt Süresi	1. yıl	40	2.90	0.60	F=1.279	0.280
	2. yıl	259	2.79	0.66		
	3. yıl	7	3.13	0.65		
Doğum Tarihi	2003	16	3.08	0.52	F=1.355	0.259
	2004	285	2.80	0.66		
	2005	5	2.86	0.73		
Cinsiyet	Erkek	114	2.81	0.70	t=0.121	0.904
	Kadın	192	2.82	0.64		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	2.81	0.65	t=0.262	0.793
	Hayır	146	2.83	0.67		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	2.60	0.53	t=0.560	0.576
	Hayır	303	2.82	0.66		
Uyruğu	Uluslararası	4	3.37	0.72	t=1.680	0.558
	Yerli	302	2.81	0.66		
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	2.92		F=1.205	0.307
	Bayraklı	8	3.01			
	Bornova	212	2.78			
	Çamdibi	18	3.12			
	Yeşilova	18	2.73			
	Diğer	35	2.85			

*p<0.05

Tablo 28: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü

varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğrencilerin demografik özelliklerine göre ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Derste daha iyi olmak için, “beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi/ doğal yetenek/ beğeni, sağ duyu ve alan hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz” kriterlerine gösterilen önemin öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	42	3.32	0.60	t=1.000	0.320
	Y	59	3.20	0.55		
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	12	3.17	0.63	F=0.291	0.832
	İngilizce	10	3.13	0.54		
	Matematik	10	3.29	0.55		
	Diğer	69	3.28	0.58		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	3.24	0.58	t=0.553	0.582
	Ara Grup	4	3.41	0.42		
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	3.29	0.40	F=0.363	0.780
	11-20 yıl arası	28	3.19	0.55		
	21-30 yıl arası	45	3.30	0.67		
	31 yıl ve üzeri	14	3.16	0.42		
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	3.26	0.64	F=0.528	0.664
	6-10 yıl	23	3.36	0.51		
	11-15 yıl	14	3.18	0.48		
Doğum Tarihi	16 yıl ve üzeri	21	3.15	0.58	F=0.557	0.694
	1965 ve altı	23	3.12	0.48		
	1966-1970	21	3.31	0.78		
	1971-1976	27	3.34	0.55		
	1977-1979	15	3.26	0.56		
Cinsiyet	1980 ve üstü	15	3.18	0.44	t=1.475	0.143
	Erkek	35	3.36	0.52		
İngilizce Konuşma Durumu	Kadın	66	3.19	0.59	t=0.541	0.590
	Evet	35	3.21	0.67		
Engelli Olma Durumu	Hayır	66	3.27	0.52	t=0.651	0.516
	Evet	3	3.03	0.19		
Uyruğu	Hayır	98	3.26	0.58	-	-
	Yerli	101	3.25	0.57		
Oturdıkları Yer	Bayraklı	14	3.21	0.58	F=0.287	0.751
	Bornova	39	3.21	0.68		
	Diğer	48	3.29	0.47		

* $p<0.05$

Tablo 29: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2’den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü

varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğretmenlerin demografik özelliklerine göre ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Branşlarında daha iyi olmak için, “beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi/ doğal yetenek/ beğeni, sağ duyu ve alan hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz” kriterlerine gösterilen önemin öğretmenlerin demografik özelliklerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	T	P
Öğrenci	306	2.82	0.66	-5.880	0.000*
Öğretmen	101	3.25	0.57		

* $p<0.05$

Tablo 30: Araştırma Katılımcılarının Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız t testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre katılımcıların ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Sonuç olarak, öğretmenlerin ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun puan ortalamasının, öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, kendi branşlarında daha iyi olmak için, “beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi/ doğal yetenek/ beğeni, sağ duyu ve alan hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz” kriterlerine öğrencilerden daha çok önem gösterdiği tespit edilmiştir.

	Hiç önemli değil		Çok önemli değil		Önemli		Çok önemli	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1	22	5.4	60	14.7	210	51.6	115	28.3
2	40	9.8	87	21.4	194	47.7	86	21.1
3	36	8.8	68	16.7	183	45	120	29.5

Tablo 31: Araştırma Katılımcılarına Göre Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formunun Dağılımı

Ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunun dağılımı araştırmaya katılan tüm katılımcılar boyutunda incelendiğinde genel olarak “Önemli” ibaresinde yüklenme olduğu tespit edilmiştir.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	119	1.88	0.77	t=1.020	0.308
	Y	187	2.00	0.90		
Sınıf	10-A	31	1.89	0.76	F=1.173	0.322
	10-B	40	1.76	0.80		
	10-C	82	2.02	0.82		
	10-D	87	2.08	0.89		
	10-E	32	1.92	0.82		
	10-G	34	1.81	1.00		
Anketin yapıldığı ders	Biyoloji	33	1.93	0.86	F=0.964	0.440
	İngilizce	43	1.86	0.67		
	Matematik	28	1.87	0.87		
	Rehberlik	147	1.93	0.93		
	Tarih	39	2.22	0.75		
	Diğer	16	2.04	0.73		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	1.96	0.86	-	-
Okula Kayıt Süresi	1. yıl	40	2.09	0.95	F=0.869	0.420
	2. yıl	259	1.94	0.85		
	3. yıl	7	1.68	0.56		
Doğum Tarihi	2003	16	1.51	0.76	F=2.333	0.099
	2004	285	1.98	0.86		
	2005	5	2.04	0.62		
Cinsiyet	Erkek	114	1.86	0.76	t=1.568	0.118
	Kadın	192	2.02	0.90		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	1.92	0.86	t=0.716	0.474
	Hayır	146	1.99	0.85		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	1.93	0.80	t=0.057	0.954
	Hayır	303	1.96	0.86		
Uyruğu	Uluslararası	4	2.25	1.38	t=0.674	0.501
	Yerli	302	1.95	0.85		
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	1.74	0.52	0.683	0.636
	Bayraklı	8	2.10	0.95		
	Bornova	212	1.94	0.85		
	Çamdibi	18	2.21	1.22		
	Yeşilova	18	2.12	0.98		
	Diğer	35	1.93	0.70		

*p<0.05

Tablo 32: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2’den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, öğrencilerin demografik özelliklerine göre okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Sonuç olarak, okul ortamında teknoloji kullanımı isteği konusunda dijital yerliler arasında herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	p	Bonferroni
Okul	X	42	1.57	0.62	t=0.220	0.826	
	Y	59	1.61	0.75			
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı (1)	12	2.15	1.03	F=4.821	0.004*	1>2, 1>4
	İngilizce (2)	10	1.14	0.32			
	Matematik (3)	10	1.80	0.61			
	Diğer (4)	69	1.53	0.62			
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	1.62	0.70	t=1.71	0.083	
	Ara Grup	4	1.00	0.00			
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	1.31	0.48	F=1.728	0.166	-
	11-20 yıl arası	28	1.56	0.63			
	21-30 yıl arası	45	1.60	0.70			
	31 yıl ve üzeri	14	1.90	0.91			
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	1.50	0.73	F=2.305	0.082	
	6-10 yıl	23	1.56	0.60			
	11-15 yıl	14	1.41	0.51			
	16 yıl ve üzeri	21	1.93	0.78			
Doğum Tarihi	1965 ve altı	23	1.72	0.86	F=0.747	0.563	-
	1966-1970	21	1.70	0.74			
	1971-1976	27	1.54	0.69			
	1977-1979	15	1.58	0.57			
	1980 ve üstü	15	1.36	0.47			
Cinsiyet	Erkek	35	1.67	0.84	t=0.802	0.424	
	Kadın	66	1.55	0.62			
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	35	1.48	0.60	t=1.222	0.225	
	Hayır	66	1.65	0.74			
Engelli Olma Durumu	Evet	3	1.33	0.57	t=0.658	0.512	
	Hayır	98	1.60	0.70			
Uyruğu	Yerli	101	1.59	0.70	-	-	
	Bayraklı	14	1.62	0.66			
	Bornova	39	1.66	0.69			
Oturdıkları Yer	Bornova	39	1.66	0.69	F=0.440	0.646	
	Diğer	48	1.52	0.72			

* $p<0.05$

Tablo 33: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2’den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre, öğretmenlerin branşlarına göre okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Fark yaratan grubu bulmak için Post Hoc testlerden Bonferroni ikili karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır.

Sonuç olarak branşı Türk Dil ve Edebiyatı olan öğretmenlerin okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamasının, branşı İngilizce ve diğer olan öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanmayı daha çok tercih ettiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular “**H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler**” hipotezini doğrulamamaktadır. Öğretmenler okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma tercihinde oldukları için dijital yerli özellikleri sergilemektedir, ayrıca Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri diğer branş öğretmenlerine göre daha çok teknoloji kullandıkları için dijital göçmenlerinde kendi arasında eşitsizlikler sergilediği görülmüştür.

Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	t	P
Öğrenci	306	1.96	0.86	3.856	0.000*
Öğretmen	101	1.59	0.70		

*p<0.05

Tablo 34: Araştırma Katılımcılarının Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız t testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre katılımcıların okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak

anlamli bir fark olduğu görülmüstür ($p<0.05$). Öğrencilerin okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma leğinin puan ortalamasının, öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüstür.

Sonuç olarak öğrencilerin öğretmenlere oranla teknolojiyi okul çalışmalarında daha çok kullanmak istedikleri tespit edilmiştir. **Elde edilen bu bulgu “H1: Dijitallik kuşaklara göre değişir”** hipotezini doğrulamaktadır çünkü katılımcı öğrencilerin teknolojinin okul çalışmalarında kullanımı konusunda katılımcı öğretmenlerden daha çok istekli oldukları görülmüstür.

	Çok katılıyorum				Nötr				Hiç katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	209	<u>51.4</u>	105	25.8	65	16	18	4.4	10	2.5
2	209	<u>51.4</u>	125	30.7	52	12.8	14	3.4	7	1.7
3	221	<u>54.3</u>	110	27	54	13.3	10	2.5	12	2.9
4	176	<u>43.2</u>	113	27.8	90	22.1	19	4.7	9	2.2
5	181	<u>44.5</u>	77	18.9	97	23.8	25	6.1	27	6.6

Tablo 35: Araştırma Katılımcılarına Göre Okul alışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojileri Kullanma Kontrol Formunun Dağılımı

Okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formunun dağılımı araştırmaya katılan tüm katılımcılar boyutunda incelendiğinde genel olarak **“ok Katılıyorum”** ibaresinde yüklenme olduğu tespit edilmiştir.

	Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	119	3.34	1.08	t=1.700	0.090
	Y	187	3.52	0.83		
Sınıf	10-A	31	3.13	1.02	F=1.569	0.169
	10-B	40	3.53	0.89		
	10-C	82	3.56	0.75		
	10-D	87	3.49	0.99		
	10-E	32	3.19	1.05		
	10-G	34	3.55	1.01		
Anketin yapıldığı ders	Biyoloji	33	3.25	0.86	F=2.163	0.058
	İngilizce	43	3.34	1.21		
	Matematik	28	3.67	0.86		
	Rehberlik	147	3.54	0.86		
	Tarih	39	3.50	0.67		
	Diğer	16	2.90	1.33		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	306	3.45	0.94	-	-
Okula Kayıt Süresi	1. yıl	40	3.36	0.96	F=0.881	0.415
	2. yıl	259	3.45	0.94		
	3. yıl	7	3.87	0.49		
Doğum Tarihi	2003	16	3.43	1.00	F=1.934	0.146
	2004	285	3.44	0.92		
	2005	5	4.27	1.55		
Cinsiyet	Erkek	114	3.37	1.00	t=1.196	0.233
	Kadın	192	3.50	0.90		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	160	3.66	0.76	t=4.214	0.000*
	Hayır	146	3.22	1.05		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	3.35	1.06	t=0.186	0.852
	Hayır	303	3.45	0.94		
Uyruğu	Uluslararası	4	3.23	0.86	t=0.482	0.630
	Yerli	302	3.46	0.94		
Oturdıkları Yer	Altındağ	15	3.74	0.91	F=1.096	0.363
	Bayraklı	8	3.29	1.25		
	Bornova	212	3.44	0.94		
	Çamdibi	18	3.58	0.59		
	Yeşilova	18	3.06	0.98		
	Diğer	35	3.55	0.99		

*p<0.05

Tablo 36: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine göre teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2’den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğrencilerin demografik özelliklerine göre teknolojinin okul çalışmalarına faydalı olması kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05). Katılımcı öğrencilerin teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olabileceğini düşünüyor olması onların demografik özelliklerine göre farklılık göstermemiştir.

Değişkenler		N	$\bar{X}$	SS	F/t Değeri	P
Okul	X	42	3.86	0.63	t=1.611	0.110
	Y	59	3.56	1.11		
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı	12	3.4	1.77	F=0.466	0.707
	İngilizce	10	3.94	0.69		
	Matematik	10	3.67	1.06		
	Diğer	69	3.69	0.76		
Okula kayıt şekli	Tam Zamanlı	97	3.67	0.96	t=0.454	0.651
	Ara Grup	4	3.90	0.74		
Öğretmenlik Süresi	10 yıl ve daha az	14	3.93	0.78	F=1.197	0.315
	11-20 yıl arası	28	3.71	0.81		
	21-30 yıl arası	45	3.71	0.99		
	31 yıl ve üzeri	14	3.28	1.17		
Bu Okuldaki Öğretmenlik Süresi	5 yıl ve daha az	43	3.91	0.68	F=2.201	0.093
	6-10 yıl	23	3.61	0.89		
	11-15 yıl	14	3.70	0.73		
	16 yıl ve üzeri	21	3.28	1.41		
Doğum Tarihi	1965 ve altı	23	3.56	1.19	F=0.631	0.642
	1966-1970	21	3.73	0.71		
	1971-1976	27	3.61	1.14		
	1977-1979	15	3.62	0.58		
	1980 ve üstü	15	4.02	0.74		
Cinsiyet	Erkek	35	3.36	1.15	t=2.545	0.012*
	Kadın	66	3.85	0.78		
İngilizce Konuşma Durumu	Evet	35	3.77	0.96	t=0.702	0.484
	Hayır	66	3.63	0.94		
Engelli Olma Durumu	Evet	3	3.48	0.58	t=0.376	0.707
	Hayır	98	3.69	0.96		
Uyruğu	Yerli	101	3.68	0.95	-	-
	Bayraklı	14	3.41	1.02		
Oturdıkları Yer	Bornova	39	3.88	0.65	F=1.677	0.192
	Diğer	48	3.60	1.10		

*p<0.05

Tablo 37: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için 2 grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, 2'den fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonucuna göre öğretmenlerin demografik

özelliklerine göre teknolojinin okul çalışmalarına faydalı olması kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Ayrıca katılımcı öğretmenlerin okul çalışmalarında teknolojinin faydalı olabileceğini düşünüyor olmasının, onların dijital göçmen ya da dijital yerli olmalarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Değişkenler	n	$\bar{X}$	SS	t	P
Öğrenci	306	3.45	0.94	-2.130	0.034*
Öğretmen	101	3.68	0.95		

* $p<0.05$

Tablo 38: Araştırma Katılımcılarının Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun puan ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız t testi uygulanmıştır. Test sonucuna göre katılımcıların teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Öğretmenlerin, teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun puan ortalamasının, öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak katılımcı öğretmenlerin, teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olabileceğini düşünme oranlarının katılımcı öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu “**H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler**” ve “**H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler**” hipotezlerini doğrulamamaktadır, çünkü tam aksine katılımcı öğretmenler teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması fikrine öğrencilerden daha çok katılarak dijital yerli özelliği sergilemiştir.

	Bilmiyorum		Hiç faydalı değil				Nötr				Çok faydalı	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	50	12.3	30	7.4	34	8.4	140	<u>34.4</u>	68	16.7	85	20.9
2	18	4.4	19	4.7	44	10.8	80	19.7	121	29.7	125	<u>30.7</u>
3	21	5.2	22	5.4	34	8.4	93	22.9	111	27.3	126	<u>31</u>
4	19	4.7	27	6.6	30	7.4	74	18.2	104	25.6	153	<u>37.6</u>
5	17	4.2	26	6.4	27	6.6	84	20.6	113	27.8	140	<u>34.4</u>
6	14	3.4	32	7.9	30	7.4	80	19.7	102	25.1	149	<u>36.6</u>
7	12	2.9	31	7.6	24	5.9	67	16.5	103	25.3	170	<u>41.8</u>
8	10	2.5	29	7.1	40	9.8	72	17.7	84	20.6	172	<u>42.3</u>
9	9	2.2	31	7.6	30	7.4	72	17.7	90	22.1	175	<u>43</u>
10	12	2.9	26	6.4	21	5.2	83	20.4	105	25.8	160	<u>39.3</u>
11	10	2.5	27	6.6	26	6.4	90	22.1	110	27	144	<u>35.4</u>
12	16	3.9	30	7.4	24	5.9	80	19.7	99	24.3	158	<u>38.8</u>
13	29	7.1	27	6.6	40	9.8	96	23.6	91	22.4	124	<u>30.5</u>
14	21	5.2	25	6.1	30	7.4	87	21.4	94	23.1	150	<u>36.9</u>
15	58	14.3	53	13	52	12.8	125	<u>30.7</u>	53	13	66	16.2
16	50	12.3	41	10.1	43	10.6	132	<u>32.4</u>	78	19.2	63	15.5
17	46	11.3	38	9.3	32	7.9	122	<u>30</u>	82	20.1	87	21.4
18	11	2.7	43	10.6	33	8.1	99	24.3	70	17.2	151	<u>37.1</u>
19	14	3.4	33	8.1	24	5.9	92	22.6	80	19.7	164	<u>40.3</u>
20	13	3.2	22	5.4	22	5.4	72	17.7	92	22.6	186	<u>45.7</u>

Tablo 39: Araştırma Katılımcılarına Göre Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formunun Dağılımı

Teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formunun dağılımı araştırmaya katılan tüm katılımcılar boyutunda incelendiğinde genel olarak “**Çok Faydalı**” ibaresinde yüklenme olduğu görülmüştür.

	1	2	3	4	5
1-Teknolojiye Erişim Kontrol Formu	1.000	0.358	-0.084	-0.110	0.011
p	-	0.000*	0.089	0.027*	0.824
2-Teknoloji Kullanımı Kontrol Formu		1.000	-0.079	-0.145	0.101
p		-	0.112	0.003*	0.042*
3-Ders Üzerine İnceleme ve Değerlendirme Kontrol Formu			1.000	-0.134	0.125
p			-	0.007*	0.012
4-Okul Çalışmalarına Yardımcı Olacak Teknolojilerin Kullanımı Kontrol Formu				1.000	-0.248
p				-	0.000*
5-Teknolojinin Okul Çalışmalarında Faydalı Olması Kontrol Formu					1.000
p					-

*p<0.05

Tablo 40: Araştırmada Uygulanan Kontrol Formları Arası İlişki

Araştırmada uygulanan kontrol formları arası ilişkiyi test etmek için korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonucuna göre, teknolojiye erişim kontrol formu ile teknoloji kullanımı kontrol formu arasında ($r=0.358$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Teknolojiye erişim kontrol formu ile okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanma kontrol formu arasında ($r=-0.110$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Teknoloji kullanımı kontrol formu ile okul çalışmalarına faydalı olacak teknolojilerin kullanımı kontrol formu arasında ($r=-0.145$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Teknoloji kullanımı kontrol formu ile teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formu arasında ($r=0.101$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formu ile okul

çalışmalarına yardımcı olacak teknolojilerin kullanımı kontrol formu arasında ($r=-0.134$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması kontrol formu ile okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojilerin kullanılması kontrol formu arasında ($r=-0.248$, $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, katılımcıların teknolojiye erişimi çeşitlilik gösterdikçe, teknolojiyi kullanım alanları da artış göstermiş fakat okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojilerin tercihi azalmıştır. Teknolojiyi kullanım alanları ve okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojilerin kullanımı ile paralel ilişkilidir. Fakat teknolojiyi kullanım alanları, teknolojinin okul çalışmalarına faydalı olduğu alanlarla ters orantılıdır. Anketin cevaplandığı ders ve öğretmenlerin branşı olan ders üzerine inceleme ve değerlendirme kontrol formunda verilen teknoloji kriterlerinin önemliliği artarken, okul çalışmalarına yardımcı olacak teknolojilerin kullanımı tercihi azalmıştır. Teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olduğunu düşündükleri alanlar, teknolojileri okul çalışmalarında kullanma tercihi ile ters orantılıdır.

Mikro düzeyde, eğitim ortamında gerçekleştirilen araştırma sonunda, araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin elde edilen bulgularla doğrulanıp doğrulanmadığı incelenerek şu sonuçlara ulaşılmıştır.

H1: “Dijitallik kuşaklara göre değişir” hipotezi doğrulanmamıştır:

1- Ankete katılan Z kuşağı öğrencileri ile çoğunluğu X kuşağından olan diğer kuşaklardan birinin üyesi olan katılımcı öğretmenler benzer teknolojik tercihler ve özellikler sergilemiştir;

- Araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenlerin, bilgisayar, cep telefonu, tablet, el bilgisayarı ve Mp3 çalar gibi kullandıkları teknoloji çeşitlerinin birbirinden farklı olmadığı, kullanılan teknoloji çeşitlerinin tercihinde benzer özellikleri sergiledikleri görülmüştür.
- Araştırmaya katılan öğrenciler ve öğretmenlerin fotoğraf çekmek, yüklemek, paylaşmak, mail göndermek, cep telefonu ile web hizmeti almak gibi teknolojiyi kullanım alanları farklılık göstermemiştir.

H1: “Dijitallik kuşaklara göre değişir” hipotezi doğrulanmıştır:

- 1- Katılımcı Z kuşağı öğrencilerinin, teknolojinin okul çalışmalarında kullanımı konusunda öğretmenlerden daha çok istekli oldukları görülmüştür.
- 2- Çoğunluğu X kuşağından olan diğer kuşaklardan birinin üyesi olan katılımcı öğretmenlerin, teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olduğu veya olabileceğini katılımcı öğrencilere göre daha yüksek oranla önemseyerek ters bir şekilde dijital yerli özellikleri sergiledikleri görülmüştür.

Yapılan çalışma sonunda elde edilen bulgularla “H1: Dijitallik kuşaklara göre değişir” hipotezinin iki farklı boyutta doğrulanmazken, başka iki boyutta doğrulandığı görülmüştür. Katılımcı Z kuşağı öğrencileri ve diğer kuşaklardan birinin üyesi olan katılımcı öğretmenler teknoloji çeşitleri ve kullanım alanları konusunda benzer özellikler göstermektedir, herhangi bir teknolojik eşitsizlik saptanmamıştır. Bu durumda bu hipotez doğrulanmaz. Öte yandan katılımcı öğretmenler, teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması durumunu daha çok önemserken, katılımcı öğrenciler teknolojinin okul çalışmalarında kullanımı konusunda öğretmenlerden daha çok isteklidir. Bu boyutta da hipotez doğrulanmıştır. Özetle şu sonuca varabiliriz; “Dijitallik kuşaklara göre bazı durumlarda benzerlik bazı durumlarda farklılık göstermektedir.”

H1.1: “Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler” hipotezi *doğrulanmamıştır*:

- 1- Katılımcı öğrencilerin kullandıkları teknoloji çeşitlerinin derse göre farklılık göstermesinden dolayı, dijital yerlilerin teknolojik özelliklerinin “her zaman ve her yerde aynı olmadığı görülmüştür.
- 2- Katılımcı öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının okudukları okula, derslerine ve yaşlarına bağlı olarak kendi içlerinde de değiştiği görülmüştür.
  - X okulundan araştırmaya katılan öğrencilerin, Y okulu katılımcı öğrencilerinden daha çok alanlarda teknolojiyi kullandıkları görülmüştür.
  - Tarih dersinde öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının İngilizce dersindeki öğrencilerden az olduğu görülmüştür.
  - 2004 doğumlu olan öğrencilerin teknoloji kullanım alanlarının, doğum yılı 2003 olan öğrencilerden daha çok olduğu görülmüştür.

H1.2: “Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler” hipotezi *doğrulanmamıştır*:

1- Kullandıkları **teknoloji çeşitleri** bakımından katılımcı öğretmenler ve öğrenciler arasında bir eşitsizliğe rastlanmamış, aksine dijital göçmen olarak öğretmenlerin de dijital yerli özellikleri sergiledikleri görülmüştür.

2- **Teknolojiyi kullandıkları alanlar** bakımından katılımcı öğretmenler ve öğrenciler arasında bir eşitsizliğe rastlanmamış, aksine dijital göçmen olarak öğretmenlerin de dijital yerli özelliklerini sergiledikleri görülmüştür.

3- Katılımcı öğretmenler, teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olduğunu veya olabileceğini katılımcı öğrencilere göre daha yüksek oranla hissederek dijital yerli özellikleri sergilemiştir.

Araştırmanın sonunda katılımcı öğrencilerin, teknolojiyi okul çalışmalarında kullanma konusunda katılımcı öğretmenlerden daha çok istekli oldukları halde, teknolojinin okul çalışmalarında çeşitli şekillerde kullanılmasının faydalı olacağı kanısını katılımcı öğretmenler kadar önemsemedikleri tespit edilmiştir. Bu durumda, dijital yerlilerin, okul ortamında teknolojiyi kullanmayı isterken, faydaları konusunda emin olamamaları, onların okul teknolojileri konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamalarından ve bu teknolojileri sınıf ortamına öğretmenlerinin dahil etmesini bekliyor olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda sorulan **“Literatüre göre dijital yerli olan öğrenciler, dijital göçmen olan öğretmenlerden teknolojik olarak farklı mı hareket etmektedir?”** sorusu, “Teknolojiye Erişim” ve “Teknoloji Kullanımı” kontrol formlarının analizinin sonucunda aralarında benzerlikler olduğu görülerek şöyle cevaplanmıştır; **“ Katılımcı dijital yerliler ve dijital göçmenler kullandıkları teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları alanlarda benzer dijital özellikleri sergilemektedir; mikro alanda eğitim ortamında gerçekleştirilen araştırmaya göre katılımcı dijital yerliler ve dijital göçmenler arasında teknolojik bakımdan bir eşitsizliğe rastlanmamıştır”**.

Araştırmanın sonunda katılımcı öğretmenlerin, kullandıkları teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları alanların katılımcı öğrencilerle benzerlik göstermesine ilave olarak, “teknolojinin, okul çalışmalarında çeşitli şekillerde kullanımının faydalı olduğunu düşünme” oranlarının, öğrencilere göre daha yüksek olduğu görüldüğünden **“Literatüre göre dijital göçmen olan öğretmenler, öğrenciler gibi teknolojik değil**

midir?” sorusu şöyle cevaplanmıştır; “Katılımcı dijital göçmen olan öğretmenler, dijital yerli gibi teknolojik özellikler sergilemektedir ve hatta bazı durumlarda öğrencilerden daha çok teknoloji tercihlisi oldukları görülmüştür”.

Elde edilen bulgularla, fotoğraf çekmek, yüklemek, paylaşmak, mail göndermek, cep telefonu ile web hizmeti almak gibi teknolojiyi kullandıkları alanların ve bilgisayar, cep telefonu, tablet, el bilgisayarı ve Mp3 çalar gibi kullandıkları teknoloji çeşitlerinin birbirinden farklı olmadığı görüldüğü için, araştırmanın sorularından olan **“Dijital yerliler ve dijital göçmenlerin teknoloji kullanım özellikleri arasında eşitsizlikler ya da benzerlikler var mıdır?** sorusu şu şekilde cevaplanmıştır; **“Katılımcı dijital yerliler ve dijital göçmenlerin teknoloji kullanım özellikleri arasında herhangi bir eşitsizlik bulunmamaktadır, aksine dijital yerli ve dijital göçmenler benzer teknoloji kullanım özellikleri göstermektedir”.**

Yapılan anket uygulamasında katılımcı öğretmenlerin, dijital yerli gibi teknolojik özellikler sergilemesi, katılımcı öğrenciler ve katılımcı öğretmenlerin teknoloji kullanım özellikleri arasında herhangi bir eşitsizliğe rastlanmamasının araştırmanın eğitim alanında mikro düzeyde yapılmış olmasından ve araştırmanın dijital göçmen katılımcılarının mesleki özelliklerinden ve mesleki gerekliliklerinden kaynaklanmaktadır diyebiliriz.

4. Sonuç ve Öneriler

Elektronik yaşamın hakimiyetini sürdüğü 21. yüzyılın baş olgularından olan dijitalleşme yaşadığımız bu yüzyılın “dijital çağ” olarak nitelenmesine sebep olmuş, dijital teknolojide yaşanan devrimler bilgi toplumlarının oluşumunu hızlandırmıştır. En önemli keşiflerden biri olan internetin hayatımıza girmesinden sonra BİT kullanımında bireyler arasında farklı boyutlarda eşitsizlikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Yaşanan bu eşitsizlikler, bireyler, kurumlar, toplumlar ve nesiller arasında da kendini göstermeye başlamıştır. Benzer zaman aralıklarında doğup, benzer ekonomik ve sosyal oluşumlardan etkilenen, benzer davranış biçimleri gösteren kişiler grubu olan kuşaklar arasında oluşan farklılıklar, “dijital yerli” ve “dijital göçmen” kavramlarını da doğurmuştur. Bu çalışmada öncelikle bilgi toplumu ve dijital çağ, dijital yerli ve dijital göçmen kavramları, kuşaklararası farklılıklar ve kuşak sınıflandırmaları ve günümüzün son kuşağı olan, dijital yerli olarak kabul gören Z kuşağı kavramı tanıtılmıştır. İçinde bulunduğumuz dijital çağın son dijital yerlileri olarak lise öğrencilerinin ve dijital göçmen olarak onların öğretmenlerinin teknoloji tercihlerini ve teknolojik özelliklerini belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla çalışmada nicel araştırma yöntemi ile bir grup devlet lisesi öğrencisi ve öğretmenine “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulanmış ve bu iki grubun teknoloji kullanım özellikleri arasındaki eşitsizlikler veya benzerlikler betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın araştırma bölümünde elde edilen en önemli bulgu; katılımcı öğrencilerin kendi arasında her zaman aynı dijital yerli özellikleri sergilemediği, katılımcı öğretmenlerin, kullandıkları teknoloji çeşitleri, teknolojiyi kullandıkları alanlar ve teknolojinin okul ortamlarında kullanılması konusunda beklenildiği gibi dijital göçmen özellikleri değil, dijital yerli özellikleri sergilediğinin tespit edilmiş olmasıdır.

Araştırmada elde edilen veriler diğer araştırmalarla birlikte değerlendirildiğinde şu noktalar dikkat çekmektedir. Literatürde dijital yerliler üzerine yapılan araştırmaların genellikle üniversite öğrencisi dijital yerlilerle gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonunda genel ortak bir sonuç olarak katılımcı üniversite öğrencilerinin dijital yerli olarak teknolojiyi iyi kullanabildiği ama öğretim ortamlarında okul çalışmalarlarıyla bütünleştiremedikleri tespit edilmiştir (Lei, 2009; Kennedy vd., 2007; Kvavik, 2005; McMahan ve Pospisil, 2005; Yıldız, 2012). Bu çalışmada ise farklı

olarak, lise 2. sınıf öğrencileri ile bir çalışma yapılmış, %93,1'i 2004 doğumlu, %5,2'si 2003 doğumlu ve 1,6'sı 2005 doğumlu toplam 306 dijital yerli ile çalışılmıştır ve benzer bir şekilde okul çalışmalarında teknoloji kullanımını anlamlandıramadıkları tespit edilmiştir.

Araştırma katılımcısı bütün öğrencilerin, bu çalışmada temel alınan Twenge ve arkadaşlarının (2010) kuşak sınıflandırması modeline göre Z kuşağının birer üyesi olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada temel alınan Prensky'nin (2001a; 2001b), 1980 ve öncesi doğumluları "Dijital Göçmen", 1980 ve sonrası doğumluları "Dijital Yerli" olarak kabul ettiği ikili karşıtlık kuramına göre 2003, 2004 ve 2005 yıllarında doğdukları tespit edilen katılımcı öğrenciler "dijital yerlidir". Sonuç olarak araştırmaya katılan bütün öğrenciler Z kuşağının üyesi olan dijital yerlilerdir. Twenge ve arkadaşlarının kuşak sınıflandırması modeline göre (2010) araştırmaya katılan öğretmenlerin üyesi oldukları kuşakların tespiti ise şöyledir; araştırmaya katılan öğretmenlerden 1965 ve altı doğumlu %22,8'i Sessiz Kuşak (1925-1945) ya da BB Kuşağı (1945-1964) üyesidir. Katılımcı öğretmenlerin %62,4'ü X Kuşağı (1965-1981) üyesidir. 1982-1999 doğumlular Y kuşağı olarak ele alındığı için %14,9 oranla 1980 ve üstü doğmuş olan katılımcıların içinden bir grubu Y kuşağının üyesidir. Ayrıca, Prensky'nin (2001a), 1980 ve öncesi doğumluları "Dijital Göçmen", 1980 ve sonrası doğumluları "Dijital Yerli" olarak kabul ettiği "dijital yerli/ göçmen" kuramına göre, %85,2 oranla 1980 yılı ve öncesi doğmuş olan araştırma katılımcısı öğretmen dijital göçmendir.

Katılımcı öğrenciler demografik boyutlarıyla incelendiğinde, Tarih dersinde anketi cevaplayan öğrencilerin (%12,7'si) kullandıkları teknoloji çeşitliliği ve teknolojiyi kullandıkları alanlar, diğer derste anketi cevaplayan katılımcılardan daha azdır. Katılımcılardan 2004 yılında doğan öğrenciler (%93,1'i) teknolojiyi diğer katılımcılardan (%6,8'i) daha çok alanda kullanmaktadırlar. X okulu öğrencileri (119 öğrenci), Y okulu öğrencilerinden (187 öğrenci) daha fazla alanda teknolojiyi kullanmaktadır. Bunların dışında, Kennedy ve arkadaşlarından (2007) farklı olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, okula kayıt şekli ve süresi, İngilizce bilip bilmemeleri ve yaşadıkları yer, teknolojik özellikleri üzerinde genel olarak bir farklılık ve ayırım oluşturmamıştır. Oysa ki bu çalışmada kullanılan anketin ilk kullanıcıları olan

Kennedy ve arkadaşları, 2007 yılında Avusturalya’da üç üniversitede toplam 2588 birinci sınıf öğrencisine uyguladıkları aynı anketin çalışması sonucunda, dijital yerlilerin kullandıkları teknoloji çeşitleri ve alanlarında sosyoekonomik düzeyleri, yaşları ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir biçimde farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir (Kennedy vd., 2007).

Katılımcı öğretmenler demografik boyutlarıyla incelendiğinde, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre çalışmalarına yardımcı olacak teknolojileri kullanmayı daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Bunun dışında araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri, özellikle dijital yerli (1980 öncesi doğan %14,9 katılımcı öğretmen) ya da dijital göçmen (1980 sonrası doğan %84,2 katılımcı öğretmen) oluşları, kullandıkları teknoloji çeşitleri ile teknolojiye erişim biçimleri, teknolojiyi kullandıkları alanlar, branşlarında daha iyi olabilmek için verilen kriterlere gösterdikleri önem, okul çalışmalarında teknolojiyi kullanma istekleri ve teknolojinin okul çalışmalarında ne kadar faydalı olduğu üzerinde genel olarak bir farklılık ve ayırım oluşturmamıştır. Demografik olarak hemen hemen bütün katılımcı öğretmenler aynı teknolojik özellikleri sergilemiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar, cep telefonu, tablet, el bilgisayarı ve Mp3 çalar, internet gibi kullandıkları teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları çeşitli alanlar, katılımcı öğrencilerden farklı değildir. Öğretmenler fotoğraf çekmek, yüklemek, paylaşmak, mail göndermek, cep telefonu ile web hizmeti almak gibi teknoloji alanlarını dijital yerliler kadar kullanmaktadır. Bu durumda Prensky’nin (2001a:5) teknoloji, internet ve web ile sonradan tanışan, teknoloji okuryazarlığı dijital yerlilere oranla daha düşük düzeydeki bireyler olarak kabul ettiği dijital göçmenlerin de, Prensky’nin aksine, dijital yerliler kadar hayatlarında teknolojiye erişim çeşitliliğine ve teknoloji kullanım alanlarına yer verdikleri tespit edilmiştir. Başka bir deyişle bu çalışmada, Yıldız’ın 2012’de, 382 üniversite öğrencisiyle yaptığı, Prensky’nin dijital yerli olarak isimlendirdiği neslin, teknolojik alışkanlıklarına yönelik tespitlerini doğruladığı çalışmasından farklı olarak, dijital yerlilerin teknoloji çeşitleri ve kullanımlarının dijital göçmenlerden farklı olmadığı bulgusuna varılmıştır. Elde edilen bu bulgu da, Don Tapscott’ın (2009), 12 farklı ülkede 13-29 yaş aralığında 7685 dijital kuşak üyesi ile gerçekleştirdiği çalışmanın sonucunda ulaştığı, dijital yerlilerin

teknolojik özelliklerinin sadece onlara has olmadığı, dijital göçmenlerin de benzer teknolojik özellikler sergilediği bulgusu ile paralellik göstermektedir. Ayrıca bu çalışmadaki anket uygulaması ile öğretmenlerin, kendi branşlarında daha iyi olmak için gerekli olabileceği düşünülen, “beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi”, “doğal yetenek”, beğeni, sağduyu ve ders hakkında oluşmuş düşünce ve hisler” kriterlerine daha çok önem gösterdikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin ise derste daha iyi olmak için gerekli olan bu kriterlere gösterdiği önem daha azdır.

Katılımcı öğrenciler, okul çalışmalarında “derslerimde daha iyi sonuç almamı sağlayacaktır”, “konu içeriğini daha iyi anlamamı sağlayacaktır”, “derslerimde yapılması gerekenleri bitirmemi kolaylaştıracaktır”, “genel olarak IT (Bilgi Teknolojisi) ve bilgi yönetim yetkinliklerimi iyileştirecektir”, “uzun vadede kariyer veya iş bulma olanaklarımı arttıracaktır” maddelerine katılma oranları ile katılımcı öğretmenlerden daha çok teknolojiyi kullanmak istemektedir. Yeni teknolojilerle büyüyen bu kuşağın öğrencilerinin, günümüz eğitim sisteminin dijital yerlileri olarak eğitim ortamlarında Web 2.0 teknolojilerini kullanmak için hevesli olduklarını belirten Palfrey & Gasser’e (2008’den akt. Kurt, Güncü & Ersoy, 2013:7) benzer şekilde katılımcı öğrenciler teknoloji çeşitlerini okul çalışmalarında kullanmayı isterlerken, katılımcı öğretmenler kadar faydalı bulmadıkları görülmüştür. Öğretmenler dersleri yükleme, sunum hazırlama, okul tabanlı hizmetler (kayıt, e-okul vb.), okul içi iletişim, ders bilgilendirmeleri ve ders bloğu gibi teknoloji çeşitlerinin okul çalışmalarında kullanımının faydalı olduğunu öğrencilerden daha çok düşünmektedirler.

Benzer şekilde McMahon ve Pospisil’de (2005) üniversite öğrencileri ile, öğrencilerin mobil teknolojileri kullanma biçimleri ve dijital yaşam tarzları üzerine gerçekleştirdikleri çalışmaları sonucunda öğrencilerin %99’unun derslerde en son teknolojilerin kullanılmasını istediklerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışma, Lei’nin 2009 yılında ve Kennedy ve arkadaşlarının 2007 yılında yaptığı çalışmalar da varılan “dijital yerlilerin eğitim ortamlarında teknolojiyi kullanmaya istekli olduğu” kanısını da desteklemektedir. Bu çalışma da onlardan farklı olarak “dijital yerliler teknolojinin okul çalışmalarında kullanımı konusunda daha istekliyken dijital göçmenler daha faydalı bulmaktadır” sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Lei (2009)’nin dijital yerli olan öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği çalışma, dijital yerlilerin günlük yaşamlarının bir

parçası olan teknolojinin daha ileri düzey kullanımlarında yetkinliklerinin tam olmadığını ve yetersiz kaldıklarını göstermiş ve dijital yerlilerin, okul çalışmalarında teknoloji kullanmaya istekli oldukları ama bu teknolojilerin okulla bütünleştirilmesinde yeterli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Lei (2009) bu durumda onların tam olarak dijital yerli özelliği sergilemediği sonucuna varmıştır. Kennedy ve arkadaşları (2007) yaptığı çalışmada yükseköğretim birinci sınıf öğrencilerinin teknoloji erişimi, kullanımı ve algıları boyutlarını ölçmeye çalışmış ve dijital yerli olup olmadıklarını incelemişlerdir. Çalışma sonunda, katılımcıların dijital yerli olmaları durumunun homojenlik göstermediği, öğrencilerin bazı teknolojileri her gün kullandığı ama teknolojilerin eğitim amaçlı kullanma durumunun öğrenciden öğrenciye değiştiğini tespit etmişlerdir (Kennedy vd., 2007). Aynı şekilde; Kvavik'in (2005) 4374 üniversite öğrencisi ile öğrencilerin interneti nasıl kullandıklarına dair gerçekleştirdiği çalışmada bilişim teknolojilerinin sınıflarda kullanılmasıyla ilgili bölümün sonuçlarına göre, sınıflarında teknoloji kullanımını tercih edeceklerini umdukları internet kuşağı öğrencilerinin, sınıfta bir yönlendirici yani öğretmen önderliğinde teknoloji kullanımı tercihinde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir.

Çalışmanın hipotezi, araştırmanın amacı doğrultusunda sorulan sorulara ilişkin, “H1: Dijitalite kuşaklara göre değişir”, “H0: Dijitalite kuşaklara göre değişiklik göstermez” ve “H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler”/ “H0.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergilemez”, “H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler”/ “H0.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergilemez” olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırma ile elde edilen bulgular H1'i iki boyutta doğrularken, iki boyutta doğrulamamıştır, H1.1 ve H1.2'inin doğrulanmadığı görülmüştür. Ankete katılan Z kuşağı öğrencileri ile diğer kuşaklardan birinin üyesi olan öğretmenlerinin teknoloji çeşitleri ve teknoloji kullanım alanları konusunda benzer teknolojik özellikleri sergilediği görülmüştür, katılımcı dijital yerliler ile dijital göçmenler arasında herhangi bir teknolojik eşitsizlik saptanmamıştır; bu durum, “H1: Dijitalite kuşaklara göre değişir” hipotezini doğrulamamaktadır. Bununla birlikte, katılımcı öğretmenler teknolojinin okul çalışmalarında faydalı olması durumunu daha çok önemserken,

katılımcı öğrenciler teknolojinin okul çalışmalarında kullanımı konusunda öğretmenlerden daha çok isteklilik sergilemiştir ve böylece “H1: Dijital kuşaklara göre değişir” hipotezi doğrulanmıştır. Sonuç olarak “Dijital kuşaklara göre bazı durumlarda benzerlik, bazı durumlarda da farklılık göstermektedir” denebilir. “H1.1: Z kuşağı üyesi olan lise öğrencileri aynı dijital yerli özelliklerini sergiler” hipotezi doğrulanmamıştır çünkü katılımcı öğrencilerin kullandıkları teknoloji çeşitlerinin derse göre farklılık gösterdiği, teknoloji kullanım alanlarının okudukları okula, derslerine ve yaşlarına bağlı olarak kendi içlerinde de değiştiği görülmüştür. Bundan dolayı Z kuşağı üyesi dijital yerlilerinin her zaman aynı dijital özellikleri sergilemedikleri görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin ise kullandıkları teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları alanlar bakımından dijital yerli özellikleri sergilediği hatta teknolojinin okul çalışmalarında kullanımını dijital yerlilerden daha çok faydalı bulduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, katılımcı öğretmenler dijital göçmen değil, dijital yerli özellikleri sergilemiştir. Bu durumda “H1.2: Sessiz Kuşak, BB Kuşağı ve X Kuşağından birinin üyesi olan öğretmenler dijital göçmen özellikleri sergiler” hipotezi doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak mikro düzeyde eğitim alanında gerçekleştirilen bu araştırmada dijital yerli olan lise öğrencileri ve onların dijital göçmen olan öğretmenleri arasında teknoloji kullanımı konusunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin, okul çalışmalarında teknoloji kullanmayı öğretmenlerden daha çok isterken, okul çalışmalarında teknolojilerin nasıl faydalı olabileceğini anlamlandıramadıkları için tamamen dijital yerli olma özellikleri sergilemedikleri tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin teknoloji çeşitleri ve teknolojiyi kullandıkları alanlarda katılımcı öğrencilerden farklı bir özellik göstermedikleri gibi, öğrencilerin aksine okul çalışmalarında teknolojilerin faydalı olabileceğini daha çok düşündükleri görülmüştür. Dijital yerliler ve dijital göçmenler arasında teknoloji kullanım özellikleri konusunda Prensky'nin (2001a; 2001b) bu iki karşıtlık kavramını (dijital yerli/ göçmen) destekleyecek nitelikte keskin farklılıklar bulunamamıştır. **Bu durumun, araştırmanın eğitim alanında mikro düzeyde yapılmış olmasından ve katılımcı dijital göçmenlerin mesleki özellikleri ve mesleki gerekliliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir.** Ayrıca içinde bulunduğumuz dijital çağın gerekliliklerinden biri olarak, dijital göçmenlerin hayatlarında teknolojiye daha çok yer vermeye başlamalarının bu

sonuca sebep olduğunu, dijital göçmenlerle dijital yerlilerin arasındaki teknolojik eşitsizliğinin gün geçtikçe azaldığını ifade etmek mümkündür.

Yapılan araştırmanın sonunda elde edilen bulgular sonucunda özetle; Z kuşağının üyesi olan katılımcı öğrencilerin kendi arasında her zaman aynı dijital yerli özelliklerini sergilemediği, çoğunluğu X kuşağından olan, diğer kuşaklardan birinin üyesi katılımcı öğretmenlerin, kullandıkları teknoloji çeşitleri, teknolojiyi kullandıkları alanlar ve teknolojinin okul ortamlarında kullanılması konusunda katılımcı dijital yerlilerle aynı özellikleri sergilediği görülmüştür. Bu durumda daha önce Prensky'nin (2009) ön gördüğü gibi, **“dijital bilgelik” (digital wisdom)** kavramının kullanılması söz konusudur. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, “Dijital Yerli” ya da “Dijital Göçmen” kavramları yerine **“Dijital Bilge”** kavramının kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

Adıgüzel, O., Batur, Z.H., Ekşili, N., (2014). “Kuşakların Değişen Yüzü ve Y kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(19):165, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/215113> Erişim Tarihi: 12.07.2019

ALA, (1989). Presidential Committee on Information Literacy: final report. Chicago: ALA, Erişim Tarihi: 25.06.2019,

<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm> ,

ALA, (2000). Information Literacy: A Position Paper on Information Problem Solving. Wisconsin: Wisconsin Educational Media Association, Erişim Tarihi: 25.06.2019, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED376817.pdf>

Altun, F., Yazıcı, H., (2014). “Nitel ve Nicel Yöntemleri Kullanan Araştırmacıların Empatik Eğilimleri ve İşlevsel Olmayan Tutumları Arasındaki Farklılıklar”, TSA 18(1):371-386 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/200523>

Erişim Tarihi: 28.07.2019

Altunbay, Müzeyyen, Bıçak, Nuray (2018). Türkçe Eğitimi Derslerinde “Z Kuşağı” Bireylerine Uygun Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımı, ZfWT 10(1):127-142 Erişim Tarihi: 28.08.2019, <https://www.academia.edu/36585899/>

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.

Altuntuğ N. (2012). “Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili”, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 1(4): 203-212, Erişim tarihi: 11.04.2019 http://www.sosbilko.net/dergi_YBD/arsiv/2012_1/nevriye_altuntug.pdf.

Alexandria Proclamation, (2005), Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning <http://www.bibalex.org/infolit2005/AlexProclamation.htm>

Arslan, A., Staub, S. (2015). Kuşak Teorisi ve İçgirişimcilik Üzerine Bir Araştırma, KAÜ İİBF Dergisi, 6(11):1-24 ISSN: 1309 – 4289, Erişim Tarihi: 12.07.2019, <https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/iibfdergi/file/11/001.pdf>

- Aydın, G. ve Başol, O. (2014).** X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı?, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 1-15 Erişim tarihi: 11.04.2019
<http://acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080/xmlui/handle/20.500.11857/431>
- Aygenoğlu, K. (2015).** X ve Y Kuşaklarının Kurumsal İş Hayatında İnsan Kaynağı Açısından Stratejik Yönetimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erişim tarihi: 11.04.2019
<http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/480/10081323.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ayhan, Ahmet, Güneş, Selda Saral, (2018).** Farklı Kuşakların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Yönelik Tutumları: X ve Y Kuşakları Üzerine Betimsel Bir Analiz, *İletişim Dergisi*, 29:161-181, Erişim Tarihi: 25.10.2019
<http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/download/article-file/605988>
- Ayhün, S. (2013).** Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar ve Örgütsel Yansımaları, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1:93 –112. Erişim Tarihi: 11.04.2019
<http://eyad.mu.edu.tr/index.php/eyad/article/view/56>
- Başal, Akın (2014).** Ş Kuşağı, *Türkiye’de Yeni Kuşaklar, Kuşak Çatışmaları ve İş Dünyası İçin Çözüm Önerileri*, İstanbul: Akın Başal Eğitim Danışmanlığı ve Yayıncılık
- Bayhan, Vehbi (2011).** “Türkiye’de Gençlik: Sorunlar, Değerler ve Değişim”, *Dünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı (İç.)*, Edit. Memet Zencirkıran, 2. Baskı, Bursa: Dora Yayınları
- Bayne, S., Ross, J., (2007).** The ‘Digital Native’ and ‘Digital Immigrant’: A dangerous Opposition, University of Edinburgh, Annual Conference of the Society for Research into Higher Education (SRHE), Erişim Tarihi: 21.02.2019 https://www.mindmeister.com/generic_files/get.../115922?...
- Beck,U.(2000).** What is Globalization, UK/USA: Polity Press Erişim Tarihi: 20.06.2019,
https://www.amazon.co.uk/dp/B016F6DEKA/ref=rdr_kindle_ext_tmb
- Bell, D., (1973).** The Coming of Post-Industrial Society; A Venture in Social Forecasting, New York: Basic Books
- Benlisoy S. (2008).** “Mit ile Gerçeklik Arasında 68’i Hatırlamak”, *Mesele Kitap Dergisi*, 24(1), 30-33

- Bernstein, R. (2015).** Move Over Millennials- Here Comes Gen Z: What Marketers Need to Know About the Next Generation of Consumers. Advertising Age, Erişim Tarihi:12.07.2019<https://adage.com/article/cmo-strategy/move-millennials-genz/296577>
- Bilgiç, G. H., Duman, D. ve Seferoğlu, S. S. (2011).** “Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri”, İnönü Üniversitesi, Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, s. 257-263, İnönü Üniversitesi, Malatya. Erişim Tarihi: 12.07.2019,https://www.academia.edu/503212/Dijital_yerlilerin_%C3%B6zellikleri_ve_%C3%A7evrim-i%C3%A7i_ortamlar%C4%B1n_tasarlanmas%C4%B1ndaki_etkileri
- Bozkurt, V., (2011).** Değişen Dünyada Sosyoloji, Bursa: Ekin Kitabevi
- Business Wire. (2012).** Time Inc. Study Reveals That “Digital Natives” Switch Between Devices And Platforms Every Two Minutes, Use Media To Regulate Their Mood., Erişim Tarihi: 21.08.2019
<http://www.businesswire.com/news/home/20120409005536/en/Time-Study-Reveals>
- Bulgan, G., Gökteş, P. (2016).** X, Y ve Z Kuşağı Engellilerinin Turizme Erişebilirliğinin Karşılaştırılması, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, Cilt:5(1): 24-49, Erişim Tarihi: 14.09.2019 <http://eyad.mu.edu.tr/index.php/eyad/article/view/158/126>
- Büyüköztürk, Ş. (2007).** Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum, (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Çağ, A. (2012).** “Kuşaklar”, Erişim Tarihi: 24.10.2019
<http://aydancag.com/2012/01/kusaklar/>
- Çatalkaya, C., (2008).** “Y kuşağı ve İnsan Kaynakları”, Yetenek ve Kariyer, Erişim Tarihi: 14.09.2019 <http://www.pazarlamablogu.com/y-kusagi-ve-insan-kaynaklari>.
- Çakır, H. ve Topcu, H. (2005).** Bir İletişim Dili Olarak İnternet. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19:71-96, Erişim Tarihi:24.12.2018 <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423879817.pdf>
- Çaycı, Berk, Karagülle, Ayşegül Elif, (2014).** X Kuşağından Z Kuşağına Değişen Mahremiyet Algısı, International Trends and Issues in Communication & Media Conference, s.190-196, Erişim Tarihi: 14.09.2019 <http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/2644/20190521151430.pdf>

- Çüçen, K. (2012).** Bilim Felsefesine Giriş, Bursa: Sentez Yayınları
- Daloğlu, E. S., (2013).** Çalışma Algısı Üzerine Kuşaklararası Bir Analiz, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Erişim Tarihi: 25.10.2019, <https://www.ulusaltezmerkezi.net/calisma-algisi-uzerine-kusaklararasi-bir-analiz/>
- Dede, C. (2005).** Planning For Neomillennial Learning Styles, *Educause Quarterly*, 28(1), 7-12. Erişim Tarihi: 14.07.2019 <https://er.educause.edu/articles/2005/1/planning-for-neomillennial-learning-styles>
- Delahoyde, T. M., (2009),** Generational Differences in Baccalaureate Nursing, Students' Preferred Teaching Methods and Faculty Use of Teaching Methods, A Dissertation Submitted by Theresa Delahoyde, MSN, RN, The Faculty of College of Saint Mary, Erişim Tarihi: 25.10.2019, <https://www.csm.edu/sites/default/files/Delahoyde.pdf>
- Demirkaya, H., Akdemir A., Karaman, E., Atan, Ö., (2015).** Kuşakların Yönetim Politikası Beklentilerinin Araştırılması, *İşletme Araştırmaları Dergisi-İAD*, 7(1):186-204, Erişim Tarihi: 14.09.2019 https://www.isarder.org/isardercom/2015vol7issue1/vol.7_issue.1_article010_full_text.pdf
- Dijital Hayat Akademisi, (2019).** Dijital yerliler ve Göçmenler, Erişim Tarihi: 23.08.2019, <http://www.dijitalhayatakademisi.com/dijital-yerliler-ve-gocmenler/>
- Digital 2019 Turkey, (2019)** Erişim Tarihi: 07.07.2019, <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01>, <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019>
- Elmore, T. (2014).** Contrasting Generation Y and Z. HuffPost: Parents, Erişim Tarihi: 14.12.2018 <http://www.huffingtonpost.com/tim-elmore/contrasting-generation-y->
- Erdoğan, İ. (2003).** Pozitivist Metodoloji: Bilimsel Araştırma Tasarımları, İstatistiksel Yöntemler, Analiz ve Yorum, 2. Baskı, Ankara: Erk Yayınları
- Erkan, H. (1993).** Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, 3. Baskı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Eşgi, Necmi, (2013).** Dijital Yerli Çocukların ve Dijital Göçmen Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 28(3): 181-194, Erişim Tarihi: 10.09.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/87208>

Etlican, Gizem (2012). X ve Y Kuşaklarının Online Eğitim Teknolojilerine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erişim Tarihi: 12.07.2019,

<http://acikerisim.bahcesehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/>

Francesc, P.,(2006). The New Millennium Learners: Challenging our Views on ICT and Learning, OECD-CERI May 2006 Erişim Tarihi:08.07.2019,

<https://pdfs.semanticscholar.org/6830/ed501261754cc2a63006606adbc11f8e5d6e.pdf>

Geray, H. (1997). “İletişim, Bilgi Toplumu ve Küreselleşme,” Emperyalizmin Yeni Masalı: Küreselleşme İçinde, Ankara: İmge Yayınları

Giunta, Catherine, (2017). An Emerging Awareness of Generation Z Students for Higher Education Professors, Archives of Business Research, 5(4), 90-104, Erişim Tarihi: 12.07.2019,

<https://journals.scholarpublishing.org/index.php/ABR/article/download/2962/1785/>

Glum, J. (2015). Marketing to Generation Z: Millennials Move Aside as Brands Shift Focus to Under-18 Customers. International Business News, Erişim Tarihi: 20.07.2019

<https://www.ibtimes.com/marketing-generation-z-millennials-move-aside-brands-shift-focus-under-18-customers-1782220>

Golovinski, Meshulam, (2011). Event 3.0: How Generation Y & Z are Re-shaping the Events Industry, s. 48-49, London: Newtonstrand,

Gültan, S. (2003). Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi

Guillot-Soulez, C., Soulez, S. (2014). “On The Heterogeneity of Generation Y Job Preferences Employee Relations”, 36(4), 319-332, doi: 10.1108/ER-07-2013-0073.

Erişim Tarihi: 20.07.2019 <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ER-07-2013-0073/full/html>

Gündüz, Ş., Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar ve Örgütsel Sessizlik / Sesslilik. İşletme Bilimi Dergisi (JOBS), 6(1): 89-115 Erişim Tarihi:12.02.2019, doi:

10.22139/jobs.399952 [file:///c:/users/mustafa%201%c5%9eik/Downloads/ orgutsessizlik2.pdf](file:///c:/users/mustafa%201%c5%9eik/Downloads/orgutsessizlik2.pdf)

- Gürbüz, S., (2015).** Kuşak Farklılıkları: Mit mi, Gerçek mi? İş ve İnsan Dergisi, Cilt-Sayı: 2 (1): 39-57 e-ISSN 2148-967X <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iid/> Erişim Tarihi: 25.07.2019
- Gürbüz, Sait, (2015).** Kuşaklar Farklılıkları; Mit mi Gerçek Mi?”, İş ve İnsan Dergisi, 2(1): 39-57, Erişim Tarihi:07.04.2019, https://www.researchgate.net/publication/283245538_Kusak_Farkliliklari_Mit_mi_Gercek_mi/link
- Habib D. (2013).** “Y Kuşağını Tanıyor musunuz?”, Şalom, Erişim Tarihi:12.02.2019 <http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=87464#.UoPNtIUHj4>.
- Hammill, Greg, (2005).** Mixing and Managing Four Generations of Employees, FDU Magazine Online, Erişim Tarihi: 25.07.2019 <http://www.fdu.edu/newspubs/magazine/05ws/generations.htm>
- Howe, Neil., Strauss, William (1992).** “The New Generation Gap”, The Atlantic Monthly, s. 67-89, Erişim Tarihi: 25.07.2019, <https://www.theatlantic.com/past/docs/issues/92dec/9212genx.htm>
- Howe, Neil, Strauss, William (2000).** Millennials Rising: The Next Great Generation, 3rd Printing Ed., USA: Vintage
- Howe, Nail, Strauss, William (2007).** “Helicopter Parents in The Workplace”, Erişim Tarihi: 25.07.2019, <http://www.wikinomics.com/blog/uploads/helicopter-parents-in-the-workplace.pdf>
- İzmirlioğlu K., (2008).** “Konumlandırmada Kuşak Analizi Yardımıyla Tüketici Algılarının Tespiti: Türk Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama”, Yayımlanmamış Y.Lisans Tezi, MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla. Erişim Tarihi: 20.08.2019 <https://www.ulusaltezmerkezi.net/konumlandirmada-kusak-analizi-yardimiyla-tuketici-algilarinin-tespiti-turk-otomotiv-sektorunde-bir-uygulama/>
- Joshi, A., Dencker, J.C., Franz, G. (2011).** Generations in Organizations. Research in Organizational Behavior, 177-205, Erişim Tarihi:15.07.2019, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191308511000116?via%3Dihub>
- Kaplan, K., Ertük, E., (2012).** Dijital Çağ ve Bireyin İdeolojik Aygıtları, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC 2(4): 7-12, Erişim Tarihi: 26.07.2019 , <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/138341>
- Karabulut, B., (2015).** P Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve

Melezler, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21:11-23, Erişim Tarihi:19.08.2019 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/411659>

Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 18. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kavalcı, K., Ünal, S. (2016). Y ve Z Kuşaklarının Öğrenme Stilleri ve Tüketici Karar Verme Tarzları Açısından Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20 (3):1033-1050, Erişim Tarihi: 16.08.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/265501>

Kvavik, R. B. (2005). Convenience, Communications, and Control: How Students Use Technology, Educating The Net generation , edt. Oblinger ve J. Oblinger , 7.1-7.20, Boulder, CO: EDUCAUSE. Erişim Tarihi: 20.06.2019, <https://www.educause.edu/research-and-publications/books>

Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Bahçeşehir Üniversitesi Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2):129-139. Erişim Tarihi:19.06.2019, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/150976>

Kennedy, G., Dalgarno, B., Gray, K., Judd, T., Waycott, J., Bennett, S., Maton, K., Krause, K-L., Bishop, A., Chang, R., Churchward, A. (2007). The Net Generation Are not Big Users of Web 2.0 Technologies: Preliminary Findings. Proceedings Ascilite Singapore, 517-25. Erişim Tarihi:19.08.2019, <http://www.ascilite.org/conferences/singapore07/procs/kennedy.pdf>

Kılıç M.S. (2013). “XYZ kuşağı!”, Yeni Şafak / Pazar Eki, Erişim Tarihi:14.10.2019, <http://yenisafak.com.tr/pazar-haber/kanaatkar-talepkar-sabirsiz-16.12.2012-436173>.

Kırık, Ali Murat, Köyüstü, Sevda (2018). “Z Kuşağı Konusunda Yapılmış Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi(e-GİFDER),6(2) Erişim Tarihi:19.010.2019,

https://www.researchgate.net/publication/328492764_Z_Kusagi_Konusunda_Yapilmis_Tezlerin_Icerik_Analizi_Yontemiyle_Incelenmesi

Kon, B. (2017). Kuşakları Anlamak ve Yönetmek. Humanica, Erişim Tarihi:12.02.2019 <http://www.humanica.com.tr/kusaklari-anlamak-yonetmek/>

- Koulopoulos, Tom, Keldsen, Dan (2014).** The Gen Z Effect, The Six Forces Shaping The Future of Business, USA: Bibliomotion, Inc.
- Köse, S., Oral, L. ve Tetik, H. T. (2014).** Y Kuşağının Birinci ve İkinci Yarısında İş Değerlerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. *Humanitas*, 2(3): 149-165,
- Kuran, E. (2012).** “Yaşasın Y Kuşağı”, *Hürriyet Gazetesi*, Hürriyet Magazin Hattı Ayşe Arman Röportajı, Erişim Tarihi: 09.06.2019, www.hurriyet.com.tr/magazin/magazinhatti/23448012.asp.
- Kuran, Evrim, (2013).** Röportaj (Ayşe Arman): Yaşasın Y Kuşağı!, Erişim Tarihi: 09.06.2019, <http://www.hurriyet.com.tr/yasasin-y-kusagi-23465715>
- Kuran, E. (2018).** Telgraftan Tablete; “Türkiye’nin 5 Kuşağına Bakış”, 1. Baskı, İstanbul: Destek Yayınları
- Kurt, A., A., Günüş, S., Ersoy, M., (2013).** Dijitalleşmede Son Durum: Dijital Yerli, Dijital Göçmen ve Dijital Göçebe, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(1):1-22, Erişim Tarihi:12.02.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/508712>
- Kuş, E. (2009).** Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi? 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık:
- Kuyucu, Mihalis, (2017).** Y Kuşağı ve Teknoloji: Y Kuşağının İletişim Teknolojilerini Kullanım Alışkanlıkları, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2): 845-872, Erişim Tarihi: 20.07.2019 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/357908>
- Kürkçü, Dumanlı Duygu, (2015).** İnternette Gazete Takibinde Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler, İnet-Tr’15, XX. Türkiye’de İnternet Konferansı, İstanbul Üniversitesi, Erişim Tarihi: 25.07.2019, <https://www.researchgate.net/publication/325894778>
- Kyles, D., (2005).** Managing Your Multigenerational Workforce. *Strategic Finance*, 87(6): 53-55, Erişim Tarihi: 25.10.2019, <https://sfmagazine.com/wp-content/uploads/sfarchive/2005/12/Managing-Your-Multigenerational-Workforce.pdf>
- Latif, H., Serbest, S. (2014).** “Türkiye’de 2000 Kuşağı ve 2000 Kuşağının İş ve Çalışma Anlayışı”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(4):132-163

- Lei, J. (2009).** Digital natives as preservice teachers: What technology preparation is needed?. *Journal of Computing in Teacher Education*, 25(3), 87-97 Erişim Tarihi: 22.10.2019, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ835233.pdf>
- Lester, S.W., Standifer, R.L., Schultz, N.J. ve Windsor, J.M. (2012).** “Actual Versus Perceived Generational Differences at Work: An Empirical Examination”, *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 19(3):341 –354, Erişim Tarihi: 20.07.2019, https://www.academia.edu/2998158/Actual_Versus_Perceived_Generational_Differences_at_Work_An_Empirical_Examination doi: 10.1177/1548051812442747
- Levickaite, R. (2010).** “Generations X Y Z: How Social Networks Form the Concept of the World Without Borders the Case of Lithuania” *LIMES*, 3/2:170-183
- McCrimdell, M. & Beard, M. (2007).** Seriously Cool – Marketing, Communicating and Engaging with the Diverse Generations, McCrimdell Research, Australia Erişim Tarihi: 28.07.2019, <https://www.slideshare.net/markmccrimdell/seriously-cool-marketing-and-communicating-with-diverse-generations>
- McKenzie, J. (2007).** Digital nativism digital delusions and digital deprivation. *From now on*, 17 (2), Erişim Tarihi:08.09.2019 <http://www.fno.org/nov07/nativism.html>
- McMahon, M., ve Pospisil, R. (2005).** Laptops for a Digital Lifestyle: Millennial Students and Wireless Mobile Technologies. *Proceedings of ASCILITE 2005*. Erişim Tarihi:30.07.2019,<https://pdfs.semanticscholar.org/9c4e/d0374132057b16b8b9207ce3365b4f63d97a.pdf>
- Mengi, Z., (2009).** “Bb, X, Y Ve Z Kuşakları Birbirinden Çok Farklı”, Evrim KURAN ile Röportaj, *Hürriyet İK Eki*, Erişim Tarihi: 12.10.2019, http://evrimkuran.com/haber/quotbb_x_y_ve_z_kusaklari_birbirinden_cook_farkliquo
- Mercan, Nuray (2016).** “X, Y ve Z Kuşağı Kadınların Farklı Tüketim Alışkanlarının Modern Dünyada İnşa Edilmesi”, *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2 (1): 59-70, Erişim Tarihi:08.09.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/792713>
- Mesutoğlu N. (2013).** “Çekilin yoldan Z kuşağı geliyor!”, Erişim Tarihi: 27.07.2019, <https://www.kigem.com/cekilin-yoldan-z-kusagi-geliyor.html>
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013).** Dijital Çağ ve Öğrenme Kültürü, Ankara, Erişim Tarihi: 17.06.2019, <http://docplayer.biz.tr/5505397-Dijital-cag-ve-ogrenme-kulturu.html>

Moss, S. (2010). “Generational Cohort heory”, Psychlopedia, Key theories, Developmental heories, Erişim Tarihi: 27.10.2019, <http://www.psych it.com.au/ Psychl opedia/article.asp?id=374>.

Mücevher, Muhammet Hamdi, (2015). X ve Y Kuşağının Birbirlerine Karşı Özellik ve Etkileşim Algıları: SDÜ Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Erişim Tarihi: 22.09.2019 https://www.academia.edu/34941597/XveYku%C5%9Fa%C4%B1n%C4%B1n_birbirlerine

Oblinger, D., & Oblinger, J. L. (Eds.). (2005). Educating the Net Generation, Washington, DC: Educause. Erişim Tarihi: 25.10.2019, www.educause.edu/educatingthenetgen/

Odabaş, Hüseyin, (2003). ‘Kurumsal Bilgi Yöntemi’, Aylık Strateji Bilim Dergisi, Sayı:10, Erişim Tarihi:17.06.2019, http://www.tk.org.tr/index./TK/article/view/302_294

OECD (Organisation for Economic Co-Operation and Development), (2001). Understanding Digital Divide, OECD, Paris, Erişim Tarihi:05.07.2019, <http://www.oecd.org/internet/ieconomy/1888451.pdf>

Öğüt, A. (2003). Bilgi Çağında Yönetim, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık

Özgür, S., (2002), “Türkiye’de Bilgi Toplumuna Geçiş Politikaları”, Aydınlanma 1923 Bağımsız Kemalist Düşünce Dergisi, s.1, Erişim Tarihi: 19.06.2019, <http://www.aydinlanma1923.org/sayi/34/34-06htm>

Öztürk, Haldun, (2015). Nitel ve Nicel Araştırma Nedir? Aralarındaki Farklar Nelerdir?, Erişim Tarihi:17.03.2019, <https://haldunozturk.com/nitel-ve-nicel-arastirma-nedir-aralarindaki-farklar-nelerdir/>

Öztürk, L., (2005). Türkiye’de Dijital Eşişsizlik: TÜBİTAK-BİLTEN Anketleri Üzerine Bir Değerlendirme, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24:111-131, Erişim Tarihi:05.07.2019,

http://iibf.erciyes.edu.tr/dergi_sayi24l_ozturk.pdf

Öztürk, Özlem, (2014). X, Y, Z Kuşakları, Erişim Tarihi:17.06.2019, <https://www.egitimpedia.com/x-y-z-kusaklari/>

- Palfrey, J. ve Gasser, U. (2008).** Born digital: Understanding the first generation of digital natives. NY: Basic Books. Erişim Tarihi:17.06.2019,
<https://www.amazon.com/Born-Digital-Understanding-Generation-Natives/dp/0465018564>
- Parlak, B., (2017).** Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:22, Kayfor15 Özel Sayısı, s.1741-1759 Erişim Tarihi:11.02.2019,
<http://mehmetmecek.com.tr/wp-content/uploads/2018/01/E-devlet-ve-e-belediye-kavramsal>
- Premsky, M. (2001a).** Digital Natives, Digital Immigrants, On the Horizon, MCB University Press, 9(5), Erişim Tarihi:17.01.2019,
<https://www.marcprensky.com/writing>
- Premsky, M. (2001b).** Digital natives, digital immigrants, Part II: Do They Really Think Differently? On the Horizon 9/6:1-6. Erişim Tarihi:17.01.2019,
<https://www.marcprensky.com/writing>
- Premsky, M. (2004).** The Emerging Online Life of The Digital Native: What They Do Differently Because of Technology, and How They Do It, Erişim Tarihi:17.01.2019,
http://www.marcprensky.com/writing/Premsky-The_Emerging_OnlineLifeoftheDigital_Native-03.pdf
- Premsky, M. (2009).** H. Sapiens Digital: From Digital Immigrants and Digital Natives to Digital Wisdom, NSU, Innovate: Journal of Online Education, 5(3), Erişim Tarihi: 17.01.2019, <https://nsuworks.nova.edu/cgi>
- Polat, İ., H., (2016).** Dijital-Siber-Sosyal; Yeni Bir Medyadan Yeni Bir Yaşam Alanına Dönüşüm, TRT Akademi, 1/02-Dijital Medya Sayısı, sayfa 408-424 ISSN 2149-9446
- Rodhan, N., Stoudmann, G., (2006).** Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition , Program on the Geopolitical Implications of Globalization and Transnational Security, GCSP-Geneva Centre for Security Policy, Erişim Tarihi:05.01.2019, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.472.4772&rep=rep1&type=pdf>

- Rothman, Darla (2014).** A Tsunami of Learners Called Generation Z “Public Safety: A State of Mind” Online Journal, Spring 2014, 1;1, Erişim Tarihi:15.10.2019 https://mdle.net/Journal/A_Tsunami_of_Learners_Called_Generation_Z.pdf
- Sandford, R (2006).** Digital Post-Colonialism. *Flux*, Erişim Tarihi:05.01.2019 <http://flux.futurelab.org.uk/2006/12/14/digital-post-colonialism/>
- Sarıbaş, Özgür, Kömürcü, Simge, Güler, M. Emre (2016).** “Yavaş Şehirlerde Yaşayan Z Kuşağının Çevre Ve Sürdürülebilir Kalkınma Algıları: Seferihisar Örneği”, Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi, 1/2:107-119, Erişim Tarihi:16.10.2019,https://www.researchgate.net/publication/311994108_Yavas_Sehirler_de_Yasayan_Z_Kusaginin_Cevre_ve_Surdurulebilir_Kalkinma_Algilari
- Sarioğlu, Elif, Başak, Özgen, Ebru, (2018).** Z Kuşağının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Bir Çalışma, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11/60:1067-1081, Erişim Tarihi:15.10.2019, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt11/sayi60pdf/6iksisatkamu_isletme_turizm/sarioglu_elifbasak.pdf
- Schmidt, E., Cohen, J.(2014).** Yeni Dijital Çağ: İnsanların, Ulusların ve İş dünyasının Geleceğini Yeni Baştan Şekillendirmek, (Çev.Ümit Şensoy), İstanbul: Optimist Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Seçkin, F.S. (2000).** “Türkiye’nin Kuşak Profili”, Capital Dergisi, 12, 100
- Selvi, Ö., (2012).** Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla ilişkiler,e-GİFDER; Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3:191-214, Erişim Tarihi: 22.06.2019, <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex>
- Serçemeli, Murat, Kurnaz, Ersin, Özcan, Muhammet (2015).** “Y Kuşağı Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakışı: Atatürk Üniversitesi İİBF’de Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20/1:261-276, Erişim Tarihi:17.09.2019, https://www.researchgate.net/publication/282_811681
- Singh, Anjali (2014).** Challenges and Issues of Generation, *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)* e-ISSN: 2278-487X, p-ISSN: 2319-7668. 16(7):59-63 Erişim Tarihi:13.10.2019, <http://www.iosrjournals.org/iosr-jbm/papers/Vol16-issue7/Version-1/H016715963.pdf>

- Sladek, Sarah, Grabinger, Alyx (2018).** Gen Z, The First Generation of The 21st Century Has Arrived! Erişim Tarihi: 02.10.2019, https://www.xyzuniversity.com/wp-content/uploads/2018/08/GenZ_Final-d11.pdf
- Sprenger, M. (2010).** *Brain-Based Teaching :) In The Digital Age*. Alexandria: ASCD., Erişim Tarihi:09.01.2019 <https://eric.ed.gov/?id=ED512513>
- Stein, Steven J. (2007).** Make Your Workplace Great: The 7 Keys to an Emotionally Intelligent Organization, Jossey-Bass Leadership Series , Canada
- Stillman, David, Jonah, Stillman (2018).** İşte Z Kuşağı, Çev; Ferhat Erduran, Duygu Pınar Kayıhan, İstanbul: İKÜ (İstanbul Kültür Üniversitesi) Yayın Evi
- Strauss, W., & Howe, N. (1991).** Generations: The history of America's future, 1584 to 2069. New York, NY:WilliamMorrow, ErişimTarihi:27.07.2019 <https://archive.org/details/GenerationsTheHistoryOfAmericasFuture1584To2069ByWilliamStraussNeilHowe>
- Sümer, B., (2007).** “Bilgi Toplumuna Dönüşüm Sürecinin Avrupa ve Türkiye’de İstihdam Yaratmaya Etkisi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, S.B.E. Erişim Tarihi: 27.01.2019, http://docs.neu.edu.tr/library/nadireserlerel_yazmalari/TEZLER_YOK_GOV_TR/208503.pdf
- Susuz, H. (2012).** “XYZ Kuşakları”, Erişim Tarihi: 14.09.2019, <http://danisman-muratdanisman.blogspot.com/2012/06/x-y-z-kusaklar.html>.
- Şahin, M. C. (2009).** Yeni Binyılın Öğrencileri’nin Özellikleri. *Anadolu University Journal Of Social Sciences*, 9/2: 155–172. Erişim Tarihi: 28.01.2019, <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869539.pdf>
- Şalap, K.O., (2016).** Çalışma Yaşamında Kuşaklar: Kuşakların İş ve Özel Yaşam Dengesine İlişkin Yaklaşımları. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erişim Tarihi:13.07.2019,<http://acikerisim.istanbul.edu.tr/bitstrea/handle/123456789>
- Şenbir, Hakan, (2004).** Z Son İnsan mı?, İstanbul: Okuyan Us Yayınları
- Şentürk, Ünal, (2013).** Milenyum Gençliğinin Dijital Yaşamı: Küresel Gençlik Kültürünü Sosyal Medyada Okumak. Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi Yıl:4 / Sayı: 23:29-46, ISSN 1309–601X, Erişim Tarihi: 08.07. 2019 <https://www.academia.edu/35781493/>

Tapscott, Don, (2009). Grown Up Digital. New York: Mc Graw–Hill, How The Net Generation is Changing Your World Erişim Tarihi: 20.03.2019 ,[http://socium.ge/downloads/komunikacisteoria/eng/GrownUpDigitalHowtheNetGenerationIsChangingYourWorld\(DonTapscott\).pdf](http://socium.ge/downloads/komunikacisteoria/eng/GrownUpDigitalHowtheNetGenerationIsChangingYourWorld(DonTapscott).pdf)

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, (2014). 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, Erişim Tarihi: 10.07.2019, https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/36836/xfiles/Bilgi_Toplumu_Stratejisi_ve_Eylem_Planı.pdf

Tanner, L. (2010). Who are the Millennials? Leesa Tanner.Defence R&D Canada Centre for Operational Research & Analysis, Erişim Tarihi: 28.07.2019, http://cradpdf.drdc-rddc.gc.ca/PDFS/unc104/p534334_A1b.pdf

Tapscott, D. (2009). Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World, 1st Edition, Mac GrawHill, Erişim Tarihi: 22.08.2019, [http://socium.ge/downloads/komunikacisteoria/eng/GrownUpDigitalHowtheNetGenerationIsChangingYourWorld\(Don_Tapscott\).pdf](http://socium.ge/downloads/komunikacisteoria/eng/GrownUpDigitalHowtheNetGenerationIsChangingYourWorld(Don_Tapscott).pdf)

Taş, H. Yunus, Demirdöğmez, Mehmet, Küçükoğlu, Mahmut (2017). Geleceğimiz Olan Z Kuşağının Çalışma Hayatına Muhtemel Etkileri, Uluslararası Toplum Araştırmaları-Dergisi-OPUS,7:13,ErişimTarihi:28.07.2019, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394731>

Taylor, J.C. (2008). “Whither March the Cohorts: he validity of Generation heory as a Determinant of the Socio Cultural Values of Canadian Forces Personnel”, Canadian Forces College – College Des Forces Canadiennes, Nssp 10 - Pesn 10, Erişim Tarihi: 25.07.2019, <https://www.cfc.forces.gc.ca/259/281/280/taylor.pdf>

Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Teknosa, (2017). Erişim Tarihi:18.10.2019, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/z-kusagina-dair-ilginc-bir-arastirma-40631945>

TNSA, (2018). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Erişim Tarihi: 22.07.2019, <https://www.aa.com.tr>

- Tolbize, Anick, (2008).** “Generational Differences in The Workplace”, Research and Training Center on Community Living, University of Minnesota, Minnesota. Erişim Tarihi: 22.07.2019, https://rtc.umn.edu/docs/2_18_Gen_diff_workplace.pdf
- Tonta, Y. (2009).** Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4):742-768, Erişim Tarihi: 18.06.2019 <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/534/527>
- Topçuoğlu M. C. (2007).** “İyide Kim Bu Y’ler?”, Erişim Tarihi: 18.10.2019, www.youblisher.com/p/290772
- Toruntay, Hakan. (2011).** Takım Rollerini Çatışması: X ve Y Kuşağı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, İÜ SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erişim Tarihi:18.10.2019, <http://acikerisim.istanbul.edu.t/>
- TÜBİTAK, (2002).** Bilgi Toplumu Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme (Dünya ve Türkiye),Ankara, ErişimTarihi:07.07.2019, http://www.bilten.metu.edu.tr/Web2002v1/tr/docs/dunya_bilgi_toplumu_zirvesi
- TDK, (2019).** Erişim Tarihi: 10.07.19, <http://sozluk.gov.tr/>
- TDK, (2019).** Erişim Tarihi: 10.07.19, <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/dijital>
- TDE, (2013).** Dijital Eğitimde Fırsatlar ve Riskler; *Bir Yol Ayrımının Tarihsel Tanıklığı*, ErişimTarihi:03.07.2019,<https://tedmem.org/download/dijital-egitimde-firsatlar-veriskler?wpdmdl=517&refresh=5d1f9e944781d1562361492>
- Twenge, J. M., Campell, S. M., Hoffman, B. J. ve Lance, C. E. (2010).** Generational Differences in Work Values: Leisure and Extrinsic Values Increasing, Social and Intrinsic Values Decreasing. *Journal of Management*, 36(5). 1117-1142, Erişim Tarihi 29.07.2019 <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0149206309352246>
- Twenge, J.M. (2013).** Ben Nesli, Çev: E. Öztürk, 7. Baskı, İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Tonta, Y., (1999).** Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi, *Türk Kütüphaneciliği* 13(4): 363-375, ErişimTarihi: 02.07. 2019, <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view /910/904>,
- TÜİK,(2014).**ErişimTarihi:13.07.2019,http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?vtid=28&ust_id=null
- TÜİK, (2018).** Erişim Tarihi: 13.07.2019, <https://tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>

- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK), (2019).** Erişim Tarihi: 13.07.2019, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30574>, <http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?altid=1028#>
- Vanslyke, T., (2003).** Digital natives, digital immigrants: Some Thoughts From The Generation Gap. The Technology Source, Erişim Tarihi:02.09.2019, <https://depd.wisc.edu/html/TSarticles/Digital%20Natives.htm>
- We Are Social, (2019).** Digital 2019: Global Internet Use Accelerates, Erişim Tarihi: 03.07.2019, <https://wearesocial.com/blog/2019/01>
- Vural, A. B., Bakır, U., (2007).** “Distopyan Perspektiften Bilgi İletişim Teknolojileri ve İnsanlığın Geleceği”. Selçuk Üniversitesi, Selçuk İletişim Dergisi, 5(1):5-21, Konya, Erişim Tarihi: 02.03.2019, <https://www.academia.edu/360744>
- Yalçın, Haydar, (2017).** Dijital yerliler ve bilgi kaynakları, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 18(2): 567-580, Erişim Tarihi: 20.03.2019, <http://kefad.ahievran.edu.tr/InstitutionArchiveFiles>
- Yenilmez, E., H., (1993).** Bilgi Toplumu Olgusu ve Türkiye Hedef 2000 Yılı, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Erişim Tarihi: 05.03.2019
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006).** Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık: Ankara
- Yıldız, K., A., (2012).** Dijital Yerliler Gerçekten Yerli mi Yoksa Dijital Melez mi? Are Digital Natives Really Natives or Digital Hybrids? International Journal of Social Science 5(7): 819-833, Erişim Tarihi: 07.04.2019, <https://www.academia.edu/7391948/>
- Yüksekbilgili, Z. (2013).** “Türk Tipi Y Kuşağı.” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (45):342-353, Erişim Tarihi:15.07.2019, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068606/5000063667>
- Yüksekbilgi, Z., Akduman, G. (2015).** “Kuşaklara Göre İşkoliklik” Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(19): 415-440, Erişim Tarihi:15.07.2019, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/15394>
- Zemke, R., Raines, C., Filipczak, B., (2013).** Generations at Work : Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace, 2.Baskı, Amacom, USA, Kindle Book, Erişim Tarihi: 25.07.2019, http://www.amazon.com/gp/kindle/kcpApp.html/ref=klp_rem

EKLER

Ek A: Öğrenci Teknoloji Deneyim Anketi

TEKNOLOJİ DENEYİM ANKETİ (ÖĞRENCİ)

Sizi Selda IŞIK tarafından yapılan “Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma” başlıklı tez çalışması kapsamında “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulamasına davet ediyorum. Bu ankete verdiğiniz cevaplar ile genel olarak “dijital yerli” olarak kabul gören öğrencilerin ve “dijital göçmen” olarak kabul gören öğretmenlerin teknoloji kullanım alışkanlıklarının, teknoloji kullanım yaklaşımları arasındaki farklılıkların veya benzerliklerin tespit edilmesine katkıda bulunmuş olacaksınız. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahibsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır. Anketin tamamlanması yalnızca 10-15 dakika sürmektedir. Katılımınız için TEŞEKKÜR EDERİM.

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

1.0 Kişisel Bilgiler

- Hangi okula kayıtlısınız? _____
- Hangi sınıfta okuyorsunuz? _____
- Bu anketi hangi derste yapıyorsunuz? _____
- Okula ne şekilde kayıtlısınız? Tam Zamanlı Sabahçı Öğlenci
- Bu okulda kaç yıldır kayıtlısınız? _____
- Doğum tarihi: _____
- Cinsiyet: Erkek Kadın
- İngilizce konuşabiliyor musunuz? Evet Hayır
- Engelli öğrenci misiniz? Evet Hayır
- Uluslararası mı yoksa yerli bir öğrenci misiniz? Uluslararası Yerli
- Uluslararası öğrenciyseniz, hangi ülkedensiniz? _____
- Nerede oturuyorsunuz? _____

2.0 Teknolojiye Erişim

Okuldaki erişiminizi dahil etmeden tablo üzerinden farklı teknolojilere erişim düzeyinizi belirtiniz

Teknoloji Çeşitleri	Yalnız kendi kullanımım için erişim	İhtiyacım olduğu her an erişim ve başkalarıyla da paylaşım	Sınırlı veya kolay olmayan erişim	Erişim yok	Emin değilim
Masaüstü Bilgisayar	☐	☐	☐	☐	☐
Taşınabilir bilgisayar (laptop veya notebook)	☐	☐	☐	☐	☐
Elektronik Düzenleyici (Kişisel Dijital Cihazlar- PDA, El/Cep bilgisayar)	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece Mp3 çalar (iPod)	☐	☐	☐	☐	☐
Video oyunlu Mp3 çalar	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece dijital kamera	☐	☐	☐	☐	☐
Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Kameralı Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Mp3 Çalarlı Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Video (3G) olanaklı cep telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Taşınabilir Bellekler (flash bellek, USB bellek)	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece video oyun konsolu (Xbox, Playstation)	☐	☐	☐	☐	☐
Bilgisayar Kamerası(web cam)	☐	☐	☐	☐	☐
Çevirmeli internet erişimi	☐	☐	☐	☐	☐

Yüksek hızlı geniş bantlı internet erişimi (ADSL veya kablolu)	☐	☐	☐	☐	☐
Kablosuz erişim	☐	☐	☐	☐	☐

3.0 Teknoloji Kullanımı

Aşağıda bilgi ve iletişim teknolojilerinin çeşitli kullanımını içeren bir liste yer almaktadır.

Lütfen size uygun olanını işaretleyin: 1. Son bir yılda ortalama ne kadar **SIKLIKLA** teknolojiyi kullandınız.

2. Her kullanım şekli için teknolojiyi kullanmakta ne kadar

VASIFLISINIZ.

Listedeki herhangi bir teknolojiyi hiçbir zaman kullanmamışsanız **KY (Kullanım Yok)** kutusunu işaretleyiniz.

Teknolojinin kullanılabilirdiği çeşitli alanlar	SIKLIK							VASIFLILIK DERECESİ					K Y	
	Günde birkaç defa	Günde bir kere	Haftada birkaç defa	Haftada bir defa	Ayda bir/iki defa	Birkaç ayda bir	Yılda bir / iki defa	Fazla vasıflı değil				Çok vasıflı		
Dijital fotoğrafları yönetmek veya düzenlemek için bilgisayar kullanmak (iPhoto, Dijital Görüntü kullanarak, vb.)														
Dijital fotoğraflar oluşturmak veya düzenlemek için bilgisayar kullanmak (Photoshop kullanmak, vb.)														
Sunum hazırlamak için bilgisayar kullanmak (Powerpoint, vb.)														
Ses veya video kaydı yapmak ve düzenlemek için bilgisayar kullanmak (iMovie, Movie Maker, vb.)														
İnternete bağlanmadan dijital müzik dosyalarını çalmak için bilgisayar kullanmak (iTunes, vb.)														
Oyun oynamak için bilgisayar kullanmak														
Oyun oynamak için oyun konsolunu kullanmak														
İnternete bağlı oyunlar oynamak için internet/web veya LAN kullanmak														

3.0 Teknoloji Kullanımı (devamı): Lütfen size uygun olanını işaretleyin.

1. Son bir yılda ortalama ne kadar **SIKLIKLA** teknolojiyi kullandınız

2. Her kullanım şekli için teknolojiyi kullanmakta ne kadar **VASIFLISINIZ**.

Listedeki herhangi bir teknolojiyi hiçbir zaman kullanmamışsanız **KY (Kullanım Yok)** kutusunu işaretleyiniz

Teknolojinin kullanılabilirdiği çeşitli alanlar	SIKLIK							VASIFLILIK DERECESI					K Y
	Günde	Günde	Haftad	Haftad	Ayda	Birkaç	Yılda	Fazla			Çok		
Medya dosyaları (Podcast) yüklemek için web kullanmak (film ve müzik oynatıcılar, iTunes vb.)													
Dosya yüklemek/ yayınlamak(Podcast)için web kullanmak (Podcaster, PodProducer)													
MP3 yüklemek ve/veya paylaşmak için web kullanmak (Müzik, video, vb.)													
Fotoğraf veya diğer dijital materyalleri paylaşmak için web kullanmak													
Telefon görüşmesi için web kullanmak (VoIP, Skype,WhatsApp araması vb.)													
Web konferans için web kullanmak (web kamerası ile Skype üzerinden vb.)													
Web sayfası bildirimcisi (RSS feed) kullanmak (haber çıktıları, güncelleme vb)													
Kendi "blog" veya "vlog"unuzu tutmak için web kullanmak													
Başkalarının "blog" veya "vlog"larını okumak için web kullanmak													
Blog veya vloglara yorum yapmak için web kullanmak													
"Wiki" (çevrimiçi platform) geliştirmek için web kullanmak													
Cep telefonunu insanları aramak için kullanmak													
Cep telefonunu mesaj/SMS yazmak için kullanmak													
Cep telefonunu dijital foto veya film çekmek için kullanmak													
Cep telefonunu başkalarına resim veya film göndermek için kullanmak													
Cep telefonunu videolu arama yapmak için kullanmak													
Cep telefonunu MP3 çalar olarak kullanmak													
Cep telefonunu kişisel düzen için kullanmak (günlük, adres defteri vb.)													
Cep telefonunu web üzerinden bilgi / hizmet almak için kullanmak													
Cep telefonunu e-posta (e-mail) alıp göndermek için kullanmak													

4.0 Dersi değerlendirme

Bu bölümü şu anda anket yapmakta olduğunuz dersi baz alarak cevaplayınız. Aşağıda verilen kriterlerin **bu derste daha iyi olmak için ne derecede önemli olduğunu tespit ederek seçiniz.**

Bu derste iyi olmak için bunlar ne derece önemli?	Hiç önemli değil	Çok önemli değil	Önemli	Çok Önemli
Beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi	☐	☐	☐	☐
Doğal yetenek	☐	☐	☐	☐
Beğeni, sağduyu ve ders hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz	☐	☐	☐	☐

5.0 Okul Çalışmalarınıza Yardımcı Olacak Teknolojiler

5.1 Teknolojiyi çalışmalarınızda kullanmak istiyorum çünkü:

	Çok katılıyorum		Nötr		Hiç Katılmıyorum
Derslerimde daha iyi sonuç almamı sağlayacaktır	1	2	3	4	5
Konu içeriğini daha iyi anlamamı sağlayacaktır	1	2	3	4	5
Derslerimde yapılması gerekenleri bitirmemi kolaylaştıracaktır	1	2	3	4	5
Genel olarak Bilgi Teknolojisi (BT) ve bilgi yönetim yetkinliklerimi iyileştirecektir	1	2	3	4	5
Uzun vadede kariyer veya iş bulma olanaklarımı arttıracaktır	1	2	3	4	5

Aşağıda teknolojinin okulunuzdaki çalışmalarınıza çeşitli şekillerde nasıl faydalı olabileceği listelenmiştir.

5.2 Lütfen aşağıdaki teknolojilerin çalışmalarınızda ne kadar faydalı olduğunu veya olabileceğini derecelendirin. (Her bir teknolojiyi geçmişte kullanıp kullanmadığınızı dikkate almayınız).

Çalışmalarınızda bunun ne kadar faydalı olacağını düşünüyorsunuz...	Hiç faydalı değil		Nötr		Çok Faydalı	Bilmiyorum
Dersinizin bir parçası olarak web sayfaları tasarlayıp oluşturmak.	1	2	3	4	5	☐
Ders gerekliliği olarak multimedya sunumları oluşturmak ve sunmak (Powerpoint, vb.)	1	2	3	4	5	☐
Ders gerekliliği olarak ses/görüntü dosyaları hazırlamak ve sunmak (iMovie, Movie Maker, vb.)	1	2	3	4	5	☐
Katılmadığımız dersleri yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	1	2	3	4	5	☐
Katıldığımız dersleri yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	1	2	3	4	5	☐
İlave/tamamlayıcı ders içeriklerini yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	1	2	3	4	5	☐
İnterneti okul tabanlı hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul vb.)	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonunuzu okul tabanlı bilgi ve hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul hizmetleri vb.)	1	2	3	4	5	☐
Mesajlaşma / sohbet (chat) uygulamalarını diğer öğrencilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN, Yahoo, WhatsApp, ICQ, vb.)	1	2	3	4	5	☐
Mesajlaşma / sohbet (chat) uygulamalarını öğretmenler veya idarecilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN, Yahoo, WhatsApp, ICQ, vb.)	1	2	3	4	5	☐
Sosyal ağları diğer öğrencilerle iletişim kurmak için kullanmak	1	2	3	4	5	☐

Dersinizle ilgili dijital dosyaları paylaşmak için web kullanmak (foto, ses dosyası, film, dijital dosya, internet sitesi, vb. paylaşım)	1	2	3	4	5	☐
Web konferans veya video görüşmelerini diğer öğrencilerle iletişim/iş birliği oluşturmak için kullanmak	1	2	3	4	5	☐
Ders bilgileri konusunda gönderilen haberleri, bilgilendirmeleri, uyarıları web sayfası bildirimcisi (RSS) üzerinden otomatik bildirimle almak (ders programı değişiklikleri, yeni öğrenme kaynaklarının çıkarılması, proje konuları vb.)	1	2	3	4	5	☐
Ders gerekliliği olarak kendi "blog"unu tutmak	1	2	3	4	5	☐
Ders gerekliliği olarak başka bir bloğa katkıda bulunmak	1	2	3	4	5	☐
Ders gerekliliği olarak başka öğrencilerle birlikte bir çevrimiçi platform (wiki) geliştirmek	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonu mesajlarıyla öğretmeninizden notlarınızı/puanlarınızı öğrenmek	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonu mesajlarıyla öğretmeninizden ders öncesi hazırlık, ödev veya çalışma konuları vb. almak	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonu mesajlarıyla dersler ve okul konusunda idari bilgiler almak (zaman çizelgesi, ders programı veya değerlendirme değişiklikleri, toplantı, yeni öğrenme kaynakları hakkında bilgi vb.)	1	2	3	4	5	☐

Lütfen günlük hayatınızda kullandığımız teknoloji yöntemlerinden derslerinizde de faydalı olabileceğini düşündüğünüz üç tanesini yazınız.

1. _____
2. _____
3. _____

Ek B: Öğretmen Teknoloji Deneyim Anketi

TEKNOLOJİ DENEYİM ANKETİ (ÖĞRETMEN)

Sizi Selda IŞIK tarafından yapılan “Dijital Çağda Kuşaklararası Farklılıklar ve Z Kuşağı: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Teknoloji Kullanım Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma” başlıklı tez çalışması kapsamında “Teknoloji Deneyim Anketi” uygulamasına davet ediyorum. Bu ankete verdiğiniz cevaplar ile genel olarak “dijital yerli” olarak kabul gören öğrencilerin ve “dijital göçmen” olarak kabul gören öğretmenlerin teknoloji kullanım alışkanlıklarının, teknoloji kullanım yaklaşımları arasındaki farklılıkların veya benzerliklerin tespit edilmesine katkıda bulunmuş olacaksınız. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahibsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır. Anketin tamamlanması yalnızca 10-15 dakika sürmektedir. Katılımınız için TEŞEKKÜR EDERİM.

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

1.0 Kişisel Bilgiler

Hangi okula çalışıyorsunuz? _____

Branşınız nedir? _____

Okulda ne şekilde görev yapıyorsunuz

Tam Zamanlı Sabahçı Öğlenci Ara grup

Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz? _____

Bu okulda kaç yıldır çalışmaktasınız? _____

Doğum tarihiniz: _____

Cinsiyetiniz:

Erkek

Kadın

İngilizce konuşabiliyor musunuz?

Evet

Hayır

Engelliniz var mı?

Evet

Hayır

Uluslararası mı yoksa yerli bir öğretmen misiniz?

Uluslararası

Yerli

Uluslararası öğretmenseniz, hangi ülkedensiniz? _____

Nerede oturuyorsunuz? _____

2.0 Teknolojiye Erişim

Okuldaki erişiminizi dahil etmeden tablo üzerinden farklı teknolojilere erişim düzeyinizi belirtiniz

Teknoloji Çeşitleri	Yalnız kendi kullanımım için erişim	İhtiyacım olduğu her an erişim ve başkalarıyla da paylaşım	Sınırlı veya kolay olmayan erişim	Erişim yok	Emin değilim
Masaüstü Bilgisayar	☐	☐	☐	☐	☐
Taşınabilir bilgisayar (laptop veya notebook)	☐	☐	☐	☐	☐
Elektronik Düzenleyici (Kişisel Dijital Cihazlar-PDA, El/Cep bilgisayarı)	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece Mp3 çalar (iPod)	☐	☐	☐	☐	☐
Video oyunlu Mp3 çalar	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece dijital kamera	☐	☐	☐	☐	☐
Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Kameralı Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Mp3 Çalarlı Cep Telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Video (3G) olanaklı cep telefonu	☐	☐	☐	☐	☐
Taşınabilir Bellekler (flash bellek, USB bellek)	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece video oyun konsolu (Xbox, Playstation)	☐	☐	☐	☐	☐
Bilgisayar Kamerası(web cam)	☐	☐	☐	☐	☐
Çevirmeli internet erişimi	☐	☐	☐	☐	☐
Yüksek hızlı geniş bantlı internet erişimi (ADSL veya kablolu)	☐	☐	☐	☐	☐
Kablosuz erişim	☐	☐	☐	☐	☐

3.0 Teknoloji Kullanımı

Aşağıda bilgi ve iletişim teknolojilerinin çeşitli kullanımını içeren bir liste yer almaktadır.

Lütfen size uygun olanını işaretleyin: 1. Son bir yılda ortalama ne kadar **SIKLIKLA** teknolojiyi kullandınız.

2. Her kullanım şekli için teknolojiyi kullanmakta ne kadar **VASIFLISINIZ**.

Listedeki herhangi bir teknolojiyi hiçbir zaman kullanmamışsanız **KY (Kullanım Yok)** kutusunu işaretleyiniz.

Teknolojinin kullanılabilirdiği çeşitli alanlar	SIKLIK							VASIFLILIK DERECESİ					K Y	
	Günde birkaç defa	Günde bir kere	Haftada birkaç defa	Haftada bir defa	Ayda bir/iki defa	Birkaç ayda bir	Yılda bir / iki defa	Fazla vasıflı değil				Çok vasıflı		
Dijital fotoğrafları yönetmek veya düzenlemek için bilgisayarı kullanmak (iPhoto, Dijital Görüntü kullanarak, vb.)														
Dijital fotoğraflar oluşturmak veya düzenlemek için bilgisayarı kullanmak (Photoshop kullanmak vb.)														
Sunum hazırlamak için bilgisayarı kullanmak (Powerpoint vb.)														
Ses veya video kaydı yapmak ve düzenlemek için bilgisayarı kullanmak (iMovie, Movie Make vb.r)														
İnternete bağlanmadan dijital müzik dosyalarını çalmak için bilgisayarı kullanmak (iTunes vb.)														
Oyun oynamak için bilgisayarı kullanmak														
Oyun oynamak için oyun konsolunu kullanmak														
İnternete bağlı oyunlar oynamak için internet/web veya LAN kullanmak														
El bilgisayarını (PDA) kişisel düzenleyici olarak kullanmak (günlük, adres defteri,notlar,vb.)														
‘Ders konularınız veya öğretme odaklı’ portallara erişebilmek için web kullanmak														
Bilgi kaynaklarına ulaşma amaçlı web kullanmak														
Genel bilgi için (haberler, tatil, etkinlik zamanları, vb.) web kullanmak														
Ses kayıtlarını dinlemek için web kullanmak (yayın dinlemek veya iTunes)														

Hobi için web kullanmak (boş zaman etkinlikleri)																				
Alışveriş için web kullanmak (eBay, Amazon, uçak biletleri vb.)																				
Diğer hizmetler için web kullanmak (banka, fatura ödeme, vb.)																				
E-posta (e-mail) almak ve göndermek için web/internet kullanmak (Hotmail, Yahoo, Outlook, vb.)																				
Mesajlaşma/sohbet(chat) için web/internet kullanmak (MSN, Yahoo, Skype, vb.)																				
Bir web sitesi kurmak ve yönetmek için web kullanmak																				
Webde sosyal ağları kullanmak (Twitter, Instagram, Facebook, Myspace Trendster)																				
Webde sosyal konum belirleme ve yer işaretleme yazılımını kullanmak																				

3.0 Teknoloji Kullanımı (devamı)

- Lütfen size uygun olanını işaretleyin: 1. Son bir yılda ortalama ne kadar **SIKLIKLA** teknolojiyi kullandınız.
2. Her kullanım şekli için teknolojiyi kullanmakta ne kadar **VASIFLISINIZ**.
- Listedeki herhangi bir teknolojiyi hiçbir zaman kullanmamışsanız **KY (Kullanım Yok)** kutusunu işaretleyiniz.

	SIKLIK							VASIFLILIK DERECESİ				K Y	
	Günde birkaç defa	Günde bir kere	Haftada birkaç defa	Haftada bir defa	Ayda bir/iki defa	Birkaç ayda bir	Yılda bir / iki defa	Fazla vasıflı değil			Çok vasıflı		
Teknolojinin kullanılabilirdiği çeşitli alanlar													
Medya dosyaları (Podcast) yüklemek için web kullanmak (film ve müzik oynatıcılar, iTunes vb.)													
Dosya yüklemek/ yayınlamak(Podcast)için web kullanmak (Podcaster, PodProducer)													
MP3 yüklemek ve/veya paylaşmak için web kullanmak (Müzik, video, vb.)													
Fotoğraf veya diğer dijital materyalleri paylaşmak için web kullanmak													
Telefon görüşmesi için web kullanmak													

(VoIP, Skype, WhatsApp araması vb.)																				
Web konferans için web kullanmak (web kamerası ile Skype üzerinden vb.)																				
Web sayfası bildirimcisi (RSS feed) kullanmak (haber çıktıları, güncelleme vb)																				
Kendi "blog" veya "vlog"unuzu tutmak için web kullanmak																				
Başkalarının "blog" veya "vlog"larını okumak için web kullanmak																				
Blog veya vloglara yorum yapmak için web kullanmak																				
"Wiki" (çevrimiçi platform) geliştirmek için web kullanmak																				
Cep telefonunu insanları aramak için kullanmak																				
Cep telefonunu mesaj/SMS yazmak için kullanmak																				
Cep telefonunu dijital foto veya film çekmek için kullanmak																				
Cep telefonunu başkalarına resim veya film göndermek için kullanmak																				
Cep telefonunu videolu arama yapmak için kullanmak																				
Cep telefonunu MP3 çalar olarak kullanmak																				
Cep telefonunu kişisel düzen için kullanmak (günlük, adres defteri vb.)																				
Cep telefonunu web üzerinden bilgi / hizmet almak için kullanmak																				
Cep telefonunu e-posta (e-mail) alıp göndermek için kullanmak																				

4.0 Ders Değerlendirme

Bu bölümü branşınızı baz alarak cevaplayınız. Aşağıda verilen kriterlerin **alanınızda daha iyi olmak için ne derecede önemli olduğunu tespit ederek seçiniz.**

Alanınızda daha iyi olmak için bunlar ne derece önemli?	Hiç önemli değil	Çok önemli değil	Önemli	Çok Önemli
Beceri, teknik bilgi ve uzmanlık bilgisi	☐	☐	☐	☐
Doğal yetenek	☐	☐	☐	☐
Beğeni, sağduyu ve alan hakkında oluşmuş düşünce ve hisleriniz	☐	☐	☐	☐

5.0 Okul Çalışmalarınıza Yardımcı Olacak Teknolojiler

5.1 Teknolojiyi çalışmalarınızda kullanmak istiyorum çünkü:	Çok katılıyorum		Nötr		Hiç Katılmıyorum
Alanınızda daha iyi sonuç almama sağlayacaktır	1	2	3	4	5
Konuları daha anlaşılır ve kalıcı hale getirecektir	1	2	3	4	5
Yapılması gerekenleri bitirmemi kolaylaştıracaktır	1	2	3	4	5
Genel olarak Bilgi Teknolojisi(BT) ve bilgi yönetim yetkinliklerimi iyileştirecektir	1	2	3	4	5
Uzun vadede kariyer veya iş hayatıma katkı sağlayacaktır.	1	2	3	4	5

Aşağıda teknolojinin okulunuzdaki çalışmalarınıza çeşitli şekillerde nasıl faydalı olabileceği listelenmiştir.

5.2 Lütfen aşağıdaki teknolojilerin çalışmalarınızda ne kadar faydalı olduğunu veya olabileceğini derecelendirin. (Her bir teknolojiyi geçmişte kullanıp kullanmadığınızı dikkate almayınız).

Çalışmalarınızda bunun ne kadar faydalı olacağını düşünüyorsunuz...	Hiç faydalı değil	1	2	Nötr	3	4	Çok Faydalı	5	Bilmiyorum
Dersinizin bir parçası olarak web sayfaları tasarlayıp oluşturmak.	1	2	3	4	5				☐
Dersleriniz için multimedya sunumları oluşturup kullanmak (Powerpoint, vb.)	1	2	3	4	5				☐
Dersleriniz için ses/görüntü dosyaları hazırlamak ve sunmak (iMovie, Movie Maker, vb.)	1	2	3	4	5				☐
Derslerinizi yüklemek veya online ses/görüntü kayıtları oluşturmak	1	2	3	4	5				☐
Derslerinizle ilgili başka kişilerin ders kayıtlarını yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak ve kullanmak	1	2	3	4	5				☐
İlave/tamamlayıcı ders içeriklerini yüklemek veya online ses/görüntü kayıtlarına ulaşmak	1	2	3	4	5				☐
İnterneti okul tabanlı hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul vb.)	1	2	3	4	5				☐
Cep telefonunuzu okul tabanlı bilgi ve hizmetler için kullanmak (kurs kayıtları, e-okul hizmetleri vb.)	1	2	3	4	5				☐

Mesajlaşma / sohbet uygulamalarını öğrencilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN,Yahoo, WhatsApp, ICQ,vb.)	1	2	3	4	5	☐
Mesajlaşma /sohbet (chat) uygulamalarını diğer öğretmenler ve idarecilerle iletişim kurmak için kullanmak (MSN,Yahoo, WhatsApp, ICQ,vb)	1	2	3	4	5	☐
Sosyal ağları iletişim kurmak için kullanmak	1	2	3	4	5	☐
Dersinizle ilgili dijital dosyaları paylaşmak için web kullanmak (foto, ses dosyası, film, dijital dosya, internet sitesi, vb. paylaşım)	1	2	3	4	5	☐
Web konferans veya video görüşmelerini öğrencilerle ve diğer öğretmenlerle iletişim/iş birliği oluşturmak için kullanmak	1	2	3	4	5	☐
Ders bilgileri konusunda, bilgilendirme, uyarı, haberleşme vb. durumlar için web sayfası bildirimcisi (RSS) üzerinden bilgilendirme yapmak veya otomatik bildirimle almak (ders programı değişiklikleri, yeni öğrenme kaynaklarının çıkarılması, proje konuları verilmesi vb.)	1	2	3	4	5	☐
Dersinizle ilgili kendi “blog” tutmak	1	2	3	4	5	☐
Dersinizle ilgili başka bir bloğu kullanmak	1	2	3	4	5	☐
Dersiniz için başak öğretmenlerle birlikte bir	1	2	3	4	5	☐

çevrimiçi platform(wiki) geliştirmek						
Cep telefonu mesajlarıyla öğrencilerinize notları/puanları bildirmek	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonu mesajlarıyla öğrencilerinizden ders öncesi hazırlık, ödev veya çalışma konuları vb. istemek	1	2	3	4	5	☐
Cep telefonu mesajlarıyla idari bilgiler almak (zaman çizelgesi, ders programı, toplantı, yapılacak işler vb. gibi bildirimler)	1	2	3	4	5	☐

Lütfen günlük hayatınızda kullandığımız teknoloji yöntemlerinden alanınızda de faydalı olabileceğini düşündüğünüz üç tanesini yazınız.

1. _____
2. _____
3. _____

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad-Soyad: Selda IŞIK

Doğum Yeri: Salur (Beyşehir)/ Konya

Doğum Tarihi: 13.02.1979

Uyruğu: T.C.

Medeni Durumu: Evli

Elektronik Posta: seldadursunoglu79@gmail.com

İŞ TECRÜBESİ

- 2003-2006: (Akalan) Denen İlköğretim Okulu/ Kemalpaşa, İzmir/ İngilizce Öğretmeni
2006-2007: Osmangazi İlköğretim Okulu/ Bornova, İzmir/ İngilizce Öğretmeni
2007-2010: Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/ Konak, İzmir/
İngilizce Öğretmeni
2010-2018: Bornova Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi / Bornova, İzmir/ İngilizce
Öğretmeni
2018 : Çimentaş Anadolu Lisesi / Bornova, İzmir/ İngilizce Öğretmeni

ÖĞRENİM DURUMU

- 1993-1997: İzmir Kız Lisesi-Süper Lise Bölümü / İzmir
1997-2002: Marmara Üniversitesi / Atatürk Eğitim Fakültesi/ İngilizce
Öğretmenliği Bölümü
2015-2019: Ege Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Halka İlişkiler ve
Tanıtım Anabilim Dalı/ Kişilerarası İletişim/ Tezli Yüksek
Lisans Programı

KURS VE SERTİFİKALAR

- 2005: Avrupa Birliği Socrates Programları Tanıtım ve Proje Hazırlama Semineri
- 2006: Sivil Savunma ve İlk Yardım Semineri
- 2007: Sınıf Rehberlik Programı Tanıtım Semineri
- 2007: Etkili Takım Çalışması Semineri
- 2007: Pratik İngilizce Konuşma Yöntem ve Teknikleri Semineri
- 2008: Okul Sağlığı Semineri
- 2010: İngilizce Öğretmenleri Öğretim Yöntem ve Teknikleri Semineri
- 2015: AB E-Twinning Projeleri Hazırlama Teknikleri ve Web 2.0 Araçları Kursu
- 2018: Çalışanların Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Kursu
- 2018: Erasmus Plus Gençlik Değişimleri Proje Yazma Eğitimi Kursu
- 2019: Öğretmenlik Uygulaması Danışmanlığı Eğitimi Kursu
- 2019: İzmir Kalkınma Ajansı Uygulama Proje Yazma Eğitimi Kursu